

วารสารวจนะ

VACANA

Journal of Language and Linguistics

ISSN: 2287-0903

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564)

Volume 9 Number 2 (July-December 2021)

การออกเสียงแบ่งแยกระหว่างสระประสมกับสระเรียงระหว่างพยางค์
ในภาษาสเปนของผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทย
ที่มีประสบการณ์ทางภาษาที่แตกต่างกัน¹

The pronunciation of Spanish diphthong and hiatus contrast
produced by Thai learners of Spanish
with different language experiences

อภิญา สิงไสภา²

ศุจิณัฐ จิตวิริยนนท์³

Received 12 March 2021

Revised 6 July 2021

Published 16 July 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกเสียงแบ่งพยางค์สระประสม (diphthong) และสระเรียงระหว่างพยางค์ภาษาสเปน (hiatus) ของผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทยที่มีประสบการณ์ทางภาษา อันได้แก่การไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่พูดภาษาสเปน และระยะเวลาในการเรียนภาษาสเปนที่แตกต่างกัน โดยค่าทางกลศาสตร์ที่ศึกษา ได้แก่ ค่าระยะเวลา และค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ผู้ร่วมการวิจัยเป็นนิสิตสาขาภาษาสเปนระดับมหาวิทยาลัย 20 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยน แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่าผู้เรียนชั้นปีที่ 2 แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ค่าทางกลศาสตร์ที่ผู้เรียนใช้ในการแบ่งแยกระหว่างสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์อย่างชัดเจน คือ ค่าระยะเวลา โดยผู้เรียนมีค่าระยะเวลาของสระเรียงระหว่างพยางค์เฉลี่ยมากกว่าสระประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า กฎการแบ่งพยางค์ภาษาสเปนซึ่งเป็นความรู้ชัดแจ้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการออกเสียงแบ่งพยางค์ในภาษาสเปน แต่ประสบการณ์จากการไป

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง “ความแตกต่างทางกลศาสตร์และสัทศาสตร์และสัทศาสตร์ของการแบ่งแยกระหว่างสระประสมกับสระเรียงระหว่างพยางค์ในภาษาสเปนของผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทยที่มีประสบการณ์ทางภาษาที่แตกต่างกัน”

² นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ และหน่วยปฏิบัติการวิจัยภาษาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แลกเปลี่ยนซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ซอมนร้น ช่วยให้ผู้เรียนออกเสียงระบุดระเรียงระหว่งพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นของกฎได้มากขึ้น ดังนั้น ควรมีการสอนกฎการแบ่งพยางค์ภาษาสเปนในห้องเรียน นอกจากนี้ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการออกเสียงการแบ่งพยางค์ ได้แก่ ระยะเวลาการใช้ภาษาสเปนนอกห้องเรียน และความถี่ปรากฏของคำ

คำสำคัญ: การออกเสียง ภาษาสเปน สระประสม สระเรียงระหว่งพยางค์ การไปแลกเปลี่ยน

Abstract

The purpose of this study is to investigate the pronunciation of Spanish diphthong and hiatus contrast produced by Thai learners of Spanish with different language experiences: study-abroad experience and length of studying Spanish by analyzing two acoustic values: duration and the second formant frequency. The participants are 20 university students majoring in Spanish. The results reveal that (1) at-home learners have more accurate pronunciation than learners with study-abroad experience with no statistical significance, and (2) fourth-year students have more accurate pronunciation than second-year students with no statistical difference. Besides, the salient acoustic value used to distinguish between Spanish diphthong and hiatus is duration; hiatuses have a longer duration than diphthongs with statistical significance at the level of 0.05. Moreover, the research findings suggest that Spanish syllabification rules, which is explicit knowledge, are probably beneficial for pronunciation of Spanish diphthong and hiatus contrast, but study-abroad experience, implicit knowledge, encourages learners to pronounce exceptional hiatus more accurately. Therefore, it is advisable to instruct Spanish syllabification rules in formal classrooms. In addition, Spanish language exposure and word frequency are the factors affecting pronunciation to syllabify diphthong and hiatus.

Keywords: pronunciation, Spanish, diphthong, hiatus, study abroad

1. บทนำ

ในภาษาต่าง ๆ เมื่อสระสองเสียงมาเรียงต่อกัน จะเกิดสระสองประเภท ได้แก่ “สระประสม (diphthong)” ซึ่งเป็นเสียงที่ตำแหน่งฐานกรณเปลี่ยนแปลงอย่างกลมกลืนจากสระแรกไปยังสระที่สอง และสองสระรวมอยู่ในพยางค์เดียว (Behrman, 2018; Ball & Rahilly, 2013) ส่วนเสียงสระที่เรียงต่อกันอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “สระเรียงระหว่งพยางค์ (hiatus)” มีลักษณะที่ต่างจากสระประสม คือสองสระที่เรียงต่อกันจะแยกเป็นคนละพยางค์

สระที่เรียงที่ต่อกันทั้งสองประเภทพบได้ในภาษาต่าง ๆ โดยบางภาษามีเพียงสระประสม แต่ไม่มีสระเรียงระหว่างพยางค์ เช่น ภาษาฝรั่งเศส ส่วนบางภาษามีเพียงสระเรียงระหว่างพยางค์ แต่ไม่มีสระประสม ภาษาญี่ปุ่น ภาษาโปรตุเกส เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีบางภาษาที่มีทั้งสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ หนึ่งในนั้นคือภาษาสเปน ซึ่งเป็นภาษาที่ผู้วิจัยสนใจ

ภาษาสเปนเป็นภาษาในกลุ่มภาษาโรมานซ์ที่มีผู้พูดเป็นภาษาแม่เป็นอันดับ 2 ของโลก ใน 19 ประเทศทั่วโลก และเป็น 1 ใน 6 ภาษาทางการขององค์การสหประชาชาติ ภาษาสเปนมีการเปรียบเทียบต่าง (contrast) ระหว่างสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์ โดยมีคู่เทียบเสียง เช่น สระประสม “pie” [ˈpie] “เท้า” และสระเรียงระหว่างพยางค์ “pie” [ˈpi.e] “ฉันท้าเสียงร้องแหลม” ปัจจุบันกาล (Aguilar, 1999) ทั้งสองคำนี้มีความหมายต่างกันด้วยการแบ่งพยางค์ที่ต่างกัน ดังนั้นการออกเสียงแบ่งพยางค์ในสระทั้งสองประเภทอาจส่งผลต่อความหมาย แต่คู่เทียบเสียงในลักษณะดังกล่าวพบน้อยในภาษาสเปน ในคำอื่นที่ไม่มีคู่เทียบเสียง การตัดสินจากการฟังจึงอาจไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่า สระที่เรียงต่อกันมีการออกเสียงแบบสระประสม หรือสระเรียงระหว่างพยางค์

ในภาษาสเปน ความแตกต่างของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนในทางสัทวิทยา ด้วยกฎการแบ่งพยางค์ แต่กฎดังกล่าวมีข้อยกเว้น กล่าวคือ ในบางกรณีสระเป็นสระประสมตามกฎการแบ่งพยางค์ แต่ออกเสียงเป็นสระเรียงระหว่างพยางค์ เรียกเสียงสระประเภทนี้ว่า “สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น (exceptional hiatus)”

แม้ว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นจะเป็นข้อยกเว้นในทางสัทวิทยา แต่ในทางสัทศาสตร์ สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นเป็นสระที่แยกออกเป็นสองพยางค์ ดังนั้น ทั้งสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ รวมทั้งสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น คล้ายคลึงกันในทางสัทศาสตร์ เนื่องจากประกอบด้วยเสียงเรียงที่เหมือนกัน จึงต้องอาศัยระเบียบวิธีทางกลศาสตร์ เพื่อศึกษาว่าสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์ ซึ่งรวมทั้งสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นจำแนกได้ด้วยค่ากลศาสตร์ใด

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวกับผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทย ซึ่งภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างสระทั้งสองประเภท รวมทั้งในประเทศไทย ภาษาสเปนได้รับความนิยมมากขึ้น และมีผู้รู้ภาษาสเปนจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มีการศึกษาด้านกลศาสตร์ภาษาสเปน ดังนั้นการศึกษาการออกเสียงแบ่งพยางค์ของผู้เรียนชาวไทยจึงน่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาสเปน

จากประเด็นปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่าทางกลศาสตร์ของสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์ภาษาสเปน ที่ออกเสียงโดยผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทยที่มีประสบการณ์ทางภาษา อันได้แก่การไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่พูดภาษาสเปน และระยะเวลาในการเรียนภาษาสเปนที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาคั้งนี้ อาจทำให้ได้ข้อค้นพบว่าการสอนกฎการแบ่งพยางค์อย่างชัดแจ้งในห้องเรียน หรือการไปแลกเปลี่ยนจะเป็นประโยชน์ต่อการออกเสียงแบ่งพยางค์สระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์หรือไม่ เพื่อพัฒนาให้การเรียนการสอนสเปนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ถ้าการสอนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียนเน้นเป็นประโยชน์ต่อการออกเสียงแบ่งพยางค์ ควรมีการสอนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนออกเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้อง

ผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานว่า 1) สำหรับผู้เรียนในชั้นปีเดียวกัน ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่พูดภาษาสเปนจะมีความแตกต่างของค่าทางกลศาสตร์ของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ และมีร้อยละการแบ่งพยางค์เฉลี่ยถูกต้องมากกว่าผู้ที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน 2) สำหรับผู้เรียนที่มีหรือไม่มีประสบการณ์ไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่พูดภาษาสเปนเหมือนกัน ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 จะมีความแตกต่างของค่าทางกลศาสตร์ของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ และมีร้อยละการแบ่งพยางค์เฉลี่ยถูกต้องมากกว่าผู้เรียนชั้นปีที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงสมมติฐานความแตกต่างค่าทางกลศาสตร์ และร้อยละการออกเสียงแบ่งพยางค์

	ไม่เคยแลกเปลี่ยน (AT)	เคยแลกเปลี่ยน (SA)		
ปี 2	2AT	2SA	2SA มากกว่า 2AT	SA มากกว่า AT
ปี 4	4AT	4SA	4SA มากกว่า 4AT	
	4AT มากกว่า 2AT	4SA มากกว่า 2SA		
	ชั้นปีที่ 4 มากกว่า ชั้นปีที่ 2			

*กรอบสีดำเข้มในแนวตั้ง แสดงตัวแปรชั้นปีของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบผู้เรียนปี 2 และ ปี 4 ที่อยู่ในกลุ่ม AT หรือ SA เหมือนกัน เช่น 4AT กับ 2AT รวมทั้งสรุปรวมสมมติฐานของผู้เรียนชั้นปี 4 และ ปี 2 ทั้งชั้นปี ในแถวสุดท้ายของตาราง

**กรอบเส้นประในแนวนอน แสดงตัวแปรประสบการณ์ไปแลกเปลี่ยน โดยเปรียบเทียบผู้เรียนกลุ่ม AT และ SA ที่กำลังศึกษาในชั้นปีเดียวกัน รวมทั้งสรุปรวมสมมติฐานของผู้เรียนกลุ่ม AT และ SA ทั้งกลุ่ม ในคอลัมน์สุดท้ายของตาราง

2. ทบทวนวรรณกรรม

2.1 การศึกษาในผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่

ในทางสัทวิทยา ความแตกต่างของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์มีความชัดเจน โดยมีกฎการแบ่งพยางค์สระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ภาษาสเปนไว้ดังนี้ (1) เมื่อสระสองสระที่ไม่ใช่สระสูง (/a/, /e/ หรือ /o/) มาเรียงต่อกัน จะเป็นสระเรียงระหว่างพยางค์ซึ่งแยกเป็นสองพยางค์ (2) เมื่อสระใดสระหนึ่งเป็นสระสูงที่มีเครื่องหมายลงเสียงหนักกำกับ สระที่เรียงต่อกันจะเป็นสระเรียงระหว่างพยางค์ (3) เมื่อสระใดสระหนึ่งเป็นสระสูงที่ไม่มีเครื่องหมายลงเสียงหนักกำกับ สระที่เรียงต่อกันจะเป็นสระประสม

ซึ่งสองสระนี้อยู่พยางค์เดียวกัน (4) เมื่อสระสูงสองสระ (/i/, /u/) มาเรียงต่อกันจะเป็นสระประสม (Aguilar, 1999; Chen, 2007; Face & Alvord, 2004; Isasa & Hualde, 2019)

แม้ว่าคำอธิบายในทางสัทวิทยาจะชัดเจน แต่ความแตกต่างของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ในด้านการผลิตเสียงจริงซึ่งแสดงด้วยค่าทางกลศาสตร์ไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากมีการศึกษาสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ทางกลศาสตร์ค่อนข้างน้อย จนกระทั่ง อากีลาร์ (Aguilar, 1999) พบว่า ค่าทางกลศาสตร์ที่ใช้จำแนกสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎคือ ค่าระยะเวลา โดยพบว่าสระเรียงระหว่างพยางค์มีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าสระประสม นอกจากนี้ สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมีค่าระยะเวลาเฉลี่ยมากกว่าสระประสมเช่นกัน (Face & Alvord, 2004; Chitoran & Hualde, 2003; Hualde & Prieto, 2002; Isasa & Hualde, 2019) สอดคล้องกับคำอธิบายทางสัทวิทยาว่า สระเรียงระหว่างพยางค์แยกเป็นสองพยางค์จึงมีค่าระยะเวลามากกว่าสระประสมซึ่งมีพยางค์เดียว

อย่างไรก็ตาม ฮวลเด และเปรีโยโต (Hualde & Prieto, 2002) พบว่าค่าระยะเวลาของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ของผู้บอกภาษามีช่วงที่ทับซ้อนกัน จึงเสนอว่า อาจจะไม่สามารถยึดถือค่าระยะเวลาเพียงอย่างเดียว แต่ควรศึกษาทั้งค่าระยะเวลาและค่าความถี่ฟอร์แมนท์ร่วมกัน เพื่อให้แบ่งแยกระหว่างสระทั้งสองประเภทได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ในทางกลศาสตร์ โดยทั่วไปศึกษาความสูงต่ำ และตำแหน่งหน้าหลังของสระจากค่าความถี่ฟอร์แมนท์ (formant frequency) ซึ่งเป็นค่าความถี่ของคลื่นเสียงที่แสดงการสั่นพ้องในช่องเสียง การออกเสียงสระต่าง ๆ ทำให้รูปร่างและขนาดของช่องเสียงเปลี่ยนแปลงไป ค่าความถี่ฟอร์แมนท์ก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยค่าความถี่ฟอร์แมนท์ที่ 1 แสดงความสูงต่ำของสระ หรือกล่าวได้ว่าเป็นตำแหน่งของสระแนวตั้ง และค่าความถี่ฟอร์แมนท์ที่ 2 แสดงความหน้าหลังของสระ หรือตำแหน่งของสระแนวนอน จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความแตกต่างระหว่างสระที่เรียงต่อกันทั้งสองประเภท ผลการศึกษาพบว่า เส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์แมนท์ที่ 1 และ ค่าความถี่ฟอร์แมนท์ที่ 2 ของสระเรียงระหว่างพยางค์บิดเบนอย่างทันทีทันใดด้วยความชันที่มากกว่าเส้นแนวโน้มของสระประสม (Aguilar, 1999; Isasa & Hualde, 2019) ดังนั้น การศึกษาในอดีตสรุปได้ว่าค่าทางกลศาสตร์สำคัญที่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างสระทั้งสองประเภท ได้แก่ ค่าระยะเวลา และค่าความถี่ฟอร์แมนท์ที่ 2

2.2 การศึกษาการออกเสียงภาษาสเปนผู้เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาที่สอง

งานวิจัยที่ศึกษาเรียนภาษาสเปนเป็นภาษาที่สอง พบว่าภาษาแม่ของผู้เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาต่างประเทศมีอิทธิพลต่อการออกเสียงภาษาสเปน (Kouti, 2015; Macleod, 2012) นอกจากนี้ ผู้เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาที่สองอาจมีตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการออกเสียง ได้แก่ ระดับความสามารถของผู้เรียน ระยะเวลาในการเรียน และการไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่ใช้ภาษาสเปน

2.2.1 ระดับความสามารถของผู้เรียน

ผลการศึกษาของแมคเคลอยด์ (Macleod, 2012) ซึ่งศึกษาความแตกต่างสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ในภาษาสเปน และ คอบบ์ และซิโมนี (Cobb & Simonet, 2015) ซึ่งศึกษาสระเดี่ยวในภาษาสเปน เป็นไปในทางเดียวกันว่า ผู้เรียนภาษาสเปนระดับต่ำกว่าได้รับอิทธิพลการออกเสียงจากภาษาแม่ค่อนข้างมาก แต่ผู้เรียนภาษาสเปนระดับสูงขึ้นออกเสียงใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่มากขึ้น

2.2.2 ระยะเวลาในการเรียนภาษาต่างประเทศ

เกณฑ์การแบ่งผู้เรียนตามระดับความสามารถอาจสามารถวัดจากระยะเวลาในการเรียนภาษาสเปนในระดับมหาวิทยาลัย ด้วยเกณฑ์จำนวนรายวิชา ภาคการศึกษา ชั้นปีในระดับปริญญาตรี หรือระดับชั้นอื่น ๆ เช่นระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก (Reeder, 1998 อ้างถึงใน Macleod, 2012) ผลการศึกษาตัวแปรระยะเวลาในการเรียนภาษาต่างประเทศที่ต่างกันที่ส่งผลต่อการออกเสียง เป็นไปในทางเดียวกันว่า ผู้เรียนที่มีระยะเวลาในการเรียนมากขึ้น จะมีพัฒนาการในการออกเสียงมากขึ้น คือสามารถผลิตเสียงในผังสระเข้าใกล้ค่าความถี่ฟอร์เมนทที่ 1 และ 2 ของผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม (Reeder, 1998 อ้างถึงใน Macleod, 2012) หรือพื้นที่สระ (vowel space) จะขยายมากขึ้น (Menke & Face, 2008 อ้างถึงใน Macleod, 2012)

ดังนั้น สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้เรียนที่มีระยะเวลาเรียนมากขึ้นย่อมมีความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้น ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้ จะศึกษาตัวแปรระยะเวลาการเรียนภาษาสเปน โดยวัดจากชั้นปีในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่วัดได้อย่างชัดเจน

2.2.3 การเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนยังประเทศที่พูดภาษาสเปน

การเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนก็เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการออกเสียงของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ เนื่องจากประสบการณ์การเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น อย่างแน่นอน ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายในการสื่อสาร (Kinging, 2009 อ้างถึงใน Long et al., 2018)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการศึกษาการออกเสียงภาษาสเปนของผู้เรียนที่ไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่พูดภาษาสเปนในระยะสั้น 1 เดือน มีทั้งการศึกษาที่พบว่า การเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนส่งผลต่อพัฒนาการด้านค่าระยะเวลาของสระเดี่ยว (Stevens, 2011) หรืองานที่พบว่าไม่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านค่าระยะเวลาของสระ ค่าทางกลศาสตร์ศาสตร์ของสระ แต่เฉพาะผู้เรียนกลุ่มที่เรียนในประเทศเท่านั้นที่มีพัฒนาการด้านค่าระยะเวลาของสระเดี่ยว (Long et al., 2018) อาจเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึง เป็นเพียงการไปแลกเปลี่ยนระยะสั้น 1 เดือน เท่านั้น

ดังนั้น การศึกษาคั้งนี้จึงศึกษาผู้ที่เคยไปแลกเปลี่ยนระยะยาวมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อพัฒนาการการออกเสียงอย่างชัดเจนขึ้น โดยจะศึกษาผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนโครงการแลกเปลี่ยนระยะยาว เช่น

“มูลนิธิการศึกษาและวัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย-นานาชาติ (เอเอฟเอส ประเทศไทย)” เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปีการศึกษา เปรียบเทียบกับผู้เรียนที่เรียนในประเทศไทยเท่านั้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นนิสิตสาขาวิชาภาษาสเปน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 20 คน อายุ 19-23 ปี แบ่งเป็นผู้ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 จำนวนปีละ 10 คน โดยในทั้งสองชั้นปี แบ่งออกเป็นผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนยังประเทศที่ใช้ภาษาสเปนเกิน 6 เดือน 5 คน และผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน 5 คน อย่างไรก็ตาม ชั้นปีที่ 4 มีผู้ที่เคยไปแลกเปลี่ยนไม่ครบ 5 คน จึงใช้ผู้เรียนชั้นปีที่ 3 ที่เคยไปแลกเปลี่ยนแทน 1 คน โดยเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยคนดังกล่าวแทนผู้เรียนชั้นปีที่ 4 เนื่องจากผู้เข้าร่วมวิจัยคนดังกล่าวมีระยะเวลาการเรียนภาษาสเปน 5 ปี เท่ากับผู้เรียนปี 4 ที่เคยไปแลกเปลี่ยนทั้ง 4 คน ซึ่งมีระยะเวลาการเรียนภาษาสเปน 4-5 ปี จึงน่าจะมีความสามารถทางภาษาเทียบเคียงผู้เรียนปี 4 ที่เคยไปแลกเปลี่ยน

ทั้งนี้ ผู้เรียนส่วนใหญ่เคยเรียนกฎการแบ่งพยางค์ ยกเว้นผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนชั้นปีที่ 2 จำนวน 3 คน นอกจากนี้ ผู้เรียนทั้งหมดแบ่งเป็นเพศหญิง 12 คน เพศชาย 8 คน เนื่องจากเพศไม่เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการออกเสียงการแบ่งพยางค์ในภาษาสเปน (Hualde & Prieto, 2002)

3.2 รายการคำ

รายการคำที่ใช้ทดสอบเป็นคำภาษาสเปน 30 คำ แบ่งออกเป็น 1) คำที่ประกอบด้วยสระประสม [ia] และสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ [i.a] 5 รวม 10 คำ ดัดแปลงจาก ดัดแปลงจาก แมค ลอยด์ (Macleod, 2012) และ กาเบร และ เบรียโต (Cabr  & Prieto, 2006) 2) คำที่ประกอบด้วยสระประสม [ia] และสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นที่ลงเสียงหนักพยางค์หลัง [i.'a] 20 คำ ซึ่งทั้งหมดทำซ้ำจากรายการคำ ของ ฮวาลเด และ เบรียโต (Hualde & Prieto, 2002) เนื่องจาก ยังไม่มีการศึกษาสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นในผู้เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาต่างประเทศ

รายการคำอาจเป็น คำ 1 คำ หรือเป็นคำในวลีหรือประโยค ดังตารางที่ 2 เช่น คำที่ 11 คำที่ศึกษาคือคำว่า “enviamos” ในประโยค “lo enviamos” โดยทั้งหมดเป็นสระ /ia/ เท่านั้น เนื่องจากสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมักพบในสระ /ia/

ตารางที่ 2 ตารางแสดงรายการคำ

สระเรียงระหว่างพยางค์ตามกฎ	สระประสม
1. vía genial ['bi.a.xe. 'niál] 'เส้นทางที่ยืดเยื้อ'	6. viaje ['bja.xe] 'การเดินทาง'
2. había doble [a. 'βi.a. 'ðo.ble] 'ฉัน/เขามีเป็นสองเท่า (อดีตกาลไม่สมบูรณ์)'	7. he cambiado [e.kam. 'bja.ðo] 'ฉันเปลี่ยน (ปัจจุบันกาลสมบูรณ์)'
3. tía Gora ['ti.a. 'ɣo.ɾa] 'ป้าโกรา	8. Santiago [san. 'tja.ɣo] 'ซานเตียโก
4. rían ['ri.an] 'พวกเขาหัวเราะ' (ปัจจุบันกาล (Subjunctive mood))	9. varianza [ba. 'rian.sa] 'การผันแปร'
5. lían ['li.an] 'พวกเขาหัวเราะ' (ปัจจุบันกาล)	10. alianza [a. 'liã.n.sa] 'พันธมิตร'
สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น	สระประสม
11. lo enviamos [lo.em.bi. 'a.mos] 'พวกเราส่งบางสิ่ง' (ปัจจุบันกาล)	21. aliviarnos [a.li. 'βja.mos] 'พวกเราทำให้บรรเทา' (ปัจจุบันกาล)
12. iban piando ['i.bam.pi. 'an.do] 'พวกเขาไป (อดีตกาลไม่สมบูรณ์) พร้อมส่งเสียงแหลม'	22. y limpiando [i.lim. 'pjã.do] 'และทำความสะอาด (cleaning)'
13. los vaciamos [loz.βa.θi. 'a.mos] 'พวกเรากำจัดสิ่งเหล่านั้นออกไป' (ปัจจุบันกาล)	23. los saciamos [lo.s:a. 'θja.mos] 'พวกเราทำให้พวกเขาพอใจ' (ปัจจุบันกาล)
14. lo guiamos [lo.ɣi. 'a.mos] 'พวกเรานำทางเขา' (ปัจจุบันกาล)	24. elogiamos [e.lo. 'xja.mos] 'พวกเราสรรเสริญ' (ปัจจุบันกาล)
15. semiviable [se.mi.βi. 'a.βle] 'ใช้การได้ครั้งเดียว'	25. envidiable [em.bi. 'ðja.βle] 'เป็นที่น่าอิจฉา'
16. la riada [la.ri. 'a.ða] 'น้ำท่วม'	26. barriada [ba. 'rja.ða] 'ชุมชนแออัด'
17. casi diario ['ka.si.di. 'a.ɾjo] 'เกือบทุกวัน'	27. presidiario [pɾe.si. 'ðja.ɾjo] 'นักโทษ'
18. el piano [el.pi. 'a.no] 'เปียโน'	28. Ulpiano [ul.pja.no] 'อุลเปียโน'
19. y la liana [i.la.li. 'a.na] 'และเถาวัลย์'	29. italiana [i.ta. 'lja.na] 'ชาวอิตาลี'
20. con Diana [kon.di. 'a.na] 'กับ ดิอานา'	30. Indiana [in.dja.na] 'รัฐอินเดียนา'

สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นแบ่งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลต่าง ๆ (Isasa & Hualde, 2019) ได้แก่ 1) คำที่ 11-14 อิทธิพลการผันประธานบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เช่น (11) "enviamos" [lo.em.bi. 'a.mos] 'พวกเราส่ง' (บุรุษที่ 1 พหูพจน์) ได้รับอิทธิพลจาก "envía" [em. 'bi.a] เขาส่ง (บุรุษที่ 3 เอกพจน์) 2) คำที่ 15-17 อิทธิพลคำที่มีความเกี่ยวข้องของหน่วยคำวิทยา เช่น (16) "la riada" [la.ri. 'a.ða] 'น้ำท่วม' ได้รับอิทธิพลจาก "río" ['ri.o] 'แม่น้ำ' 3) คำที่ 18-20 เป็นข้อยกเว้นที่ไม่มีคำอธิบาย

3.3 การเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบการแบ่งพยางค์ภาษาสเปน เนื่องจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในปี พ.ศ.2563 ผู้วิจัยจึงจะสนทนาแบบเห็นหน้ากับผู้เข้าร่วมการวิจัยผ่านโปรแกรม Zoom เพื่อชี้แจงขั้นตอนการเก็บข้อมูล และผู้เข้าร่วมการวิจัยบันทึกเสียงผ่านแอปพลิเคชัน Quick recorder ในโทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ต โดยตั้งค่าการบันทึกเสียงให้เป็นไฟล์สกุล .wav และตั้งค่าอัตราการสุ่มสัญญาณ (sampling rate) ที่ 44,100 เฮิร์ตซ์ (Hertz) รวมทั้งขณะบันทึกเสียงโทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ตอยู่ห่างจากปากผู้เข้าร่วมการวิจัยประมาณ 30 เซนติเมตร และอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีเสียงรบกวน

ผู้วิจัยแสดงรายการคำผ่านหน้าจอ และผู้เข้าร่วมการวิจัยอ่านรายการคำทั้ง 30 คำ ในกรอบประโยค “Digo ___ porque sí ['di. Yo ___ 'poɾ. ke. 'si] “ฉันพูดว่า ___ เพราะฉันจะพูดอย่างนี้” (Hualde & Prieto, 2002) จากการแชร์หน้าจอ โดยการสุ่มแบบทแยง และอ่านซ้ำ 5 ครั้ง โดยผู้วิจัยเลือก 3 ครั้งที่มีคุณภาพเสียงดีที่สุด ดังนั้น คำทดสอบ (test token) มีจำนวนทั้งสิ้น 1,800 คำทดสอบ (30 คำ x ออกเสียง 3 ครั้ง X ผู้เข้าร่วมการวิจัย 20 คน)

2) แบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ภาษาสเปน เพื่อนำมาอภิปรายร่วมกับผลการศึกษาทางกลศาสตร์ แบบสอบถามประกอบด้วย ส่วนข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชื่อ นามสกุล วิชาเอกและโท อายุ เพศ และชั้นปี รวมทั้งสอบถามว่าผู้เรียนเคยเรียนกฎการแบ่งพยางค์หรือไม่

แม้ว่าการศึกษาการออกเสียงสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ของผู้เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาที่สองในอดีตไม่ได้กำหนดว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องมีความรู้กฎการแบ่งพยางค์ภาษาสเปนหรือไม่ (Macleod, 2012) แต่การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าความรู้กฎการแบ่งพยางค์ภาษาสเปนอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกเสียงแบ่งแยกสระทั้งสองประเภท จึงสอบถามในแบบสอบถาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสอบถามตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจเกิดกับผู้เรียน ได้แก่ วิชาภาษาสเปนที่เรียนในคณะอักษรศาสตร์ ระยะเวลาการใช้ภาษาสเปนนอกห้องเรียน (language exposure) รวมทั้ง ความรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาสเปน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการออกเสียงแบ่งพยางค์ในภาษาสเปน

3.4 การวัดและวิเคราะห์ค่าทางกลศาสตร์

การแบ่งช่วงเสียงเรียง (segmentation) ใช้โปรแกรม praat และ easyalign (Goldman, 2011) ซึ่งเป็นโปรแกรมแบ่งช่วงเสียงเรียงเป็นระดับหน่วยเสียง พยางค์ คำ และประโยค ทั้งนี้ ผู้วิจัยปรับการแบ่งช่วงเสียงเรียงที่ได้จากโปรแกรมให้แม่นยำมากขึ้น และไม่ได้แบ่งแยกระหว่างสระแรก และสระที่สอง แต่รวมเป็นสระ /ia/ โดยผู้วิจัยจะศึกษาค่าทางกลศาสตร์ 2 ค่า ได้แก่ 1) ค่าระยะเวลาจากโปรแกรม praat และ 2) ค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ซึ่งเป็นค่าความถี่ของคลื่นเสียงในทางกลศาสตร์ที่แสดงตำแหน่งหน้าหลังของฐานกรณ์ในการออกเสียงสระ เช่น สระ /i/ ซึ่งเป็นสระหน้าจะมีค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 สูง และสระ /a/ ซึ่งเป็นสระหลังจะมีค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ต่ำ

ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาค่าความชันของเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ของสระ /ia/ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำแหน่งฐานกรณ์เปลี่ยนแปลงอย่างไร ในการออกเสียงสระแรก /i/ ไปยังสระที่สอง /a/ เพื่อศึกษาว่าเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ของสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์มีลักษณะการบิดเบนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะช่วงเชื่อมต่อระหว่างสองสระ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า สระประสมมีช่วงเชื่อมต่อระหว่างสระกลมกลืนกัน ส่วนสระเรียงระหว่างพยางค์มีค่าความถี่ฟอร์เมนที่บิดเบนอย่างทันทีทันใดในช่วงเชื่อมต่อระหว่างสระมากกว่า (Quilis, 1988 อ้างถึงใน Hualde & Prieto, 2002) อาจเนื่องจากสระเรียงระหว่างพยางค์แยกเป็นสองพยางค์ เส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนที่จึงบิดเบน เพื่อแบ่งแยกระหว่างสองสระของสระเรียงระหว่างพยางค์อย่างชัดเจน

สำหรับการศึกษาความชันเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ผู้วิจัยจะนำค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ของสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์จากโปรแกรม praat ทุก 0.01 วินาที ใส่ในโปรแกรม Microsoft Office Excel และศึกษาความชันเริ่มต้นของเส้นแนวโน้มการเคลื่อนที่ของค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ด้วยวิธีสมการพหุนามกำลังสอง ($y = ax^2 + bx + c$) (Aguilar, 1999) โดยวัดค่าสัมประสิทธิ์ a ในสมการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์ “ a ” ของสมการพหุนามกำลังสองแสดงให้เห็นความชันที่จุดเริ่มต้นและทิศทางของเส้นแนวโน้มเท่านั้น แต่ไม่ได้แสดงความชันทั้งเส้นแนวโน้ม ผู้วิจัยจึงเพิ่มการศึกษาด้วยวิธีสมการเส้นตรง ($y = ax + b$) โดยวัดค่าสัมประสิทธิ์ “ a ” ซึ่งทำให้เห็นการบิดเบนของทั้งเส้นแนวโน้มมากกว่าสมการพหุนามกำลังสอง ถ้าค่าสัมประสิทธิ์ a มาก แสดงว่าเส้นแนวโน้มมีความชันทั้งเส้นมาก

การวิเคราะห์ส่วนต่อมา ผู้วิจัยจะนำค่าระยะเวลา และความชันค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ที่ได้มาสรุปแนวโน้มว่าผู้เรียนผลิตเสียงสระในแต่ละค่าเป็นสระประสม หรือสระเรียงระหว่างพยางค์ โดยยึดค่าระยะเวลาเป็นหลัก เนื่องจากเป็นค่าที่ไม่ได้รับผลกระทบจากเสียงรบกวน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำค่าระยะเวลาเฉลี่ยของรายการคำทั้ง 30 คำเรียงจากน้อยไปมาก และพยายามแบ่งขอบเขตระหว่างสระประสมกับสระเรียงระหว่างพยางค์ คล้ายกับการศึกษาของ ฮวลเด และเปรีโยโต (Hualde & Prieto, 2002) อย่างไรก็ตาม ถ้าเกิดกรณีที่รายการคำบางคำมีค่าระยะเวลา สระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ทับซ้อนกัน ผู้วิจัยจะแบ่งขอบเขตค่าความชันของค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 ด้วยวิธีเดียวกัน จากนั้นจึงคำนวณร้อยละของคำที่ผู้เรียนแต่ละคนผลิตเสียงแบ่งพยางค์รายการคำที่เป็นไปตามกฎได้ตรงตามกฎ หรือระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นได้ตรงตามการคาดการณ์ของ ฮวลเด และเปรีโยโต (Hualde & Prieto, 2002) ซึ่งเป็นผู้สร้างรายการคำ

3.5 การวิเคราะห์ทางสถิติ

ผู้วิจัยจะนำค่าเฉลี่ยค่าทางกลศาสตร์ ได้แก่ ค่าระยะเวลา ค่าความถี่ฟอร์เมนที่ 2 จากวิธีสมการพหุนามกำลังสองหรือสมการเส้นตรงวิธีใดวิธีหนึ่ง รวมทั้งร้อยละของคำที่ผู้เรียนแต่ละคนผลิตเสียง

แบ่งพยางค์ได้ถูกต้อง ไปวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยการทดสอบ T-test ระหว่าง 2 กลุ่ม โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ผลการวิจัย

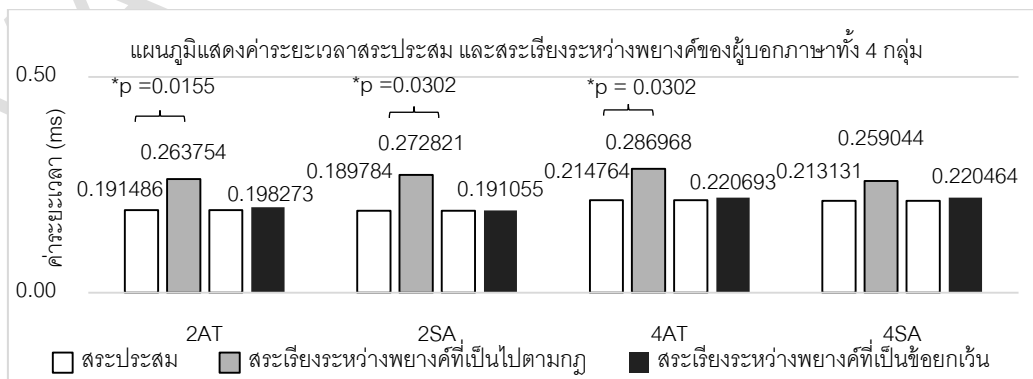
4.1 ค่าระยะเวลา

ค่าทางกลศาสตร์ศาสตร์ค่าแรกที่ศึกษา คือค่าระยะเวลา ซึ่งค่าระยะเวลาที่มากแสดงถึงแนวโน้มว่าสระที่เรียงต่อกันแยกเป็นสองพยางค์มากกว่ารวมอยู่ในพยางค์เดียว ผลการศึกษาพบว่า สระเรียงระหว่างพยางค์ซึ่งแยกเป็นสองพยางค์มีค่าระยะเวลาเฉลี่ย 0.228507 มิลลิวินาที มากกว่าสระประสมที่มีค่าระยะเวลาเฉลี่ย 0.202291 มิลลิวินาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.0267$)

อย่างไรก็ตาม ถ้าเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระยะเวลาของสระประสม สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ และสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมสระเรียงระหว่างพยางค์เป็นไปตามกฎมีค่าระยะเวลาเฉลี่ย 0.270647 มิลลิวินาที มากกว่าสระประสมที่มีค่าระยะเวลาเฉลี่ย 0.202291 มิลลิวินาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.0003$) ส่วนสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมีค่าระยะเวลาเฉลี่ย 0.207621 มิลลิวินาที มากกว่าสระประสมที่มีค่าระยะเวลาเฉลี่ย 0.202291 มิลลิวินาที แต่มากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.6194$)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาค่าระยะเวลาของผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่มดังภาพที่ 1 พบว่า กลุ่ม 2AT, 2SA, 4AT มีค่าระยะเวลาสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎมากกว่าสระประสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นกลุ่ม 4SA ที่มากกว่าแต่มากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนทุกกลุ่มมีค่าระยะเวลาสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมากกว่าสระประสม แต่มากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงค่าระยะเวลาสระประสม สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ และสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นของผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่ม (* $p < 0.05$ แสดงว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ)

นอกจากนี้ ผู้เรียนชั้นปีที่ 2 มีค่าระยะเวลาสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎต่างกันเฉลี่ย 0.077653 มากกว่าผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ที่ต่างกันเฉลี่ย 0.059059 แต่ผู้เรียนชั้นปีที่ 2 มีค่า

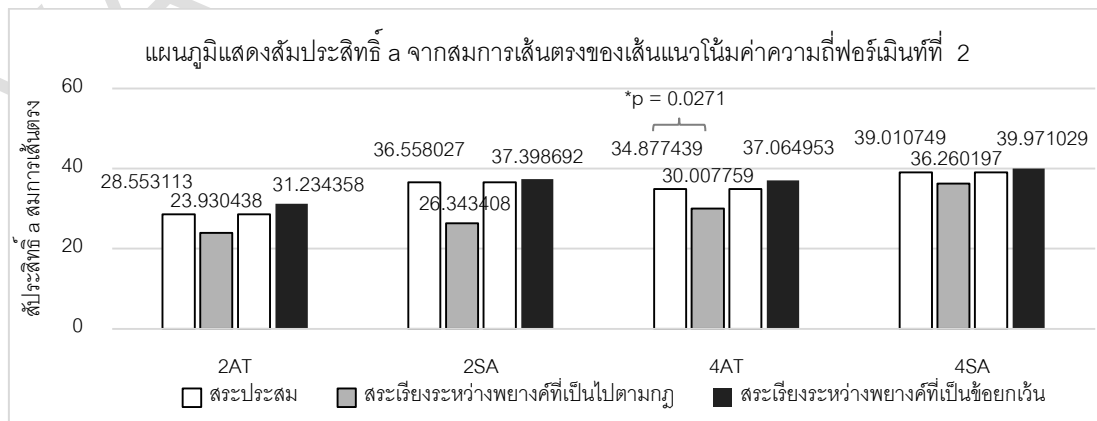
ระยะเวลาสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น ต่างกันเฉลี่ย 0.004029 น้อยกว่าผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ที่ต่างกันเฉลี่ย 0.006631 ส่วนผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนมีค่าระยะเวลาสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎต่างกันเฉลี่ย 0.072236 มากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนที่ต่างกันเฉลี่ย 0.064475 รวมทั้ง ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนมีค่าระยะเวลาสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นต่างกันเฉลี่ย 0.006358 มากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนที่ต่างกันเฉลี่ย 0.004302 โดยสรุป สระเรียงระหว่างพยางค์เฉลี่ยมีค่าระยะเวลามากกว่าสระประสม โดยเฉพาะสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎที่ส่วนใหญ่มีค่าระยะเวลามากกว่าสระประสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ความชันเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนต์ที่ 2

ค่าทางกลศาสตร์ต่อมาที่ศึกษา คือค่าสัมประสิทธิ์ a จากสมการพหุนามกำลังสองของเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนต์ที่ 2 (Aguilar, 1999) ซึ่งแสดงความชันเริ่มต้น และทิศทางของเส้นแนวโน้ม ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์ a จากสมการพหุนามกำลังสองเฉลี่ย พบว่าสระประสมมีค่าสัมประสิทธิ์ a 1.093144 มากกว่า มากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์เฉลี่ย (0.985646) มากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ (0.871412) และมากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น (1.036189) แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไปว่าค่าสัมประสิทธิ์ a จากสมการพหุนามกำลังสองแสดงความชันที่จุดเริ่มต้นและทิศทางเท่านั้น จึงเพิ่มการวิเคราะห์ด้วยสมการเส้นตรง ซึ่งค่า a แสดงความชันทั้งเส้นแนวโน้ม ผลการศึกษาสัมประสิทธิ์ a จากสมการเส้นตรงของเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนต์ที่ 2 พบว่า สระประสมมีค่า a เฉลี่ย 34.749832 มากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่มีค่า a เฉลี่ย 34.211306 แต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.8656$) นอกจากนี้ สระประสมมีค่า a เฉลี่ย 34.749832 มากกว่า สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ (29.13545) แต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.1589$) ส่วนสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น มีค่า a 36.417258 มากกว่าสระประสม แต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.5858$)

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงสัมประสิทธิ์ a จากสมการเส้นตรงของเส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนต์ที่ 2

นอกจากนี้ ผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่มมีแนวโน้มเหมือนกันว่า สระประสมมีค่าสัมประสิทธิ์ a มากกว่า สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ แต่เฉพาะ กลุ่ม 4AT ที่สระประสมมีความชันมากกว่า สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.0271$) ดังภาพที่ 2 อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนทุกกลุ่มมีความชันของสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น มากกว่าสระประสม แต่มากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น ความชันจากวิธีสมการพหุนามกำลังสอง และสมการกำลังหนึ่งได้ผลการศึกษาคัดค้านกล่าวคือ สระประสมมีค่าความชันเริ่มต้น และความชันทั้งเส้นแนวโน้มมากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ และในผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเลือกผลศึกษาความชันของเส้นแนวโน้มจากวิธีสมการกำลังหนึ่งนำไปสรุปแนวโน้มว่าผู้เรียนผลิตเสียงแต่ละคำเป็นสระประสมหรือสระเรียงระหว่างพยางค์ เนื่องจากแสดงความชันของทั้งเส้นแนวโน้ม ไม่ใช่เพียงความชันเริ่มต้น

4.3 ร้อยละการออกเสียงแบ่งพยางค์สระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ได้ถูกต้อง

ผลการศึกษาในส่วนต่อมาว่าผู้เรียนผลิตเสียงแต่ละคำเป็นสระประสมหรือสระเรียงระหว่างพยางค์แสดงในตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนผลิตเสียงแบ่งแยกสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ถูกต้องร้อยละ 66.667 มากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยน ซึ่งผลิตเสียงแบ่งพยางค์ถูกต้องร้อยละ 63.666 โดยเฉพาะรายการคำที่เป็นไปตามกฎ แต่ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น ได้ถูกต้องร้อยละ 54 มากกว่าผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน ซึ่งผลิตเสียงแบ่งพยางค์ถูกต้องร้อยละ 46

ตารางที่ 3 ตารางแสดงร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของค่าเฉลี่ยการออกเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้อง

	AT	SA	p value	ปี 2	ปี 4	p value
ค่าเฉลี่ยทั้ง 30 คำ	66.667	63.666	0.3549	64.666	65.667	0.7602
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	7.0282	7.1065	-	7.0633	7.0633	-
ค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นไปตามกฎ	77.5	68.5	0.0798	73	73	1
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	9.2045	12.2588	-	8.8819	14.1814	-
ค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นข้อยกเว้น	46	54	0.2502	48	52	0.5709
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	14.2984	15.7762	-	13.1656	17.5119	-

นอกจากนี้ ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ผลิตเสียงแบ่งแยกสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์โดยเฉลี่ยรวมทั้งสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นได้ถูกต้องมากกว่าผู้เรียนปี 2 แต่ผลิตเสียงคำที่เป็นไปตาม

กฎได้เท่ากับผู้เรียนปี 2 ทั้งนี้ โดยเฉลี่ย ผู้เรียนทุกกลุ่มผลิตเสียงระบุรายการคำที่เป็นไปตามกฎได้อย่างถูกต้องร้อยละ 73 แต่ผลิตเสียงระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นได้ร้อยละ 50

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบผู้เรียนชั้นปีเดียวกัน แต่มีประสบการณ์การไปแลกเปลี่ยนต่างกัน ผลการศึกษาทั้งสองชั้นปีไม่สอดคล้องกัน ผลการศึกษาพบว่า โดยเฉลี่ยผู้เรียนกลุ่ม 2AT ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องร้อยละ 68.67 มากกว่ากลุ่ม 2SA ที่แบ่งได้ร้อยละ 60.67 แต่กลุ่ม 4SA ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องร้อยละ 66.67 มากกว่า 4AT ที่แบ่งได้ร้อยละ 64.67 นอกจากนี้ กลุ่ม 2AT แบ่งพยางค์รายการคำที่เป็นไปตามกฎถูกต้องร้อยละ 77 มากกว่า กลุ่ม 2SA ที่แบ่งได้ร้อยละ 69 และกลุ่ม 2AT แบ่งพยางค์รายการคำที่เป็นข้อยกเว้นถูกต้องร้อยละ 52 มากกว่ากลุ่ม 2SA ที่แบ่งได้ร้อยละ 44 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม กลุ่ม 4AT มีค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นไปตามกฎร้อยละ 78 มากกว่ากลุ่ม 4SA ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68 แต่มีค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นข้อยกเว้นเพียงร้อยละ 40 น้อยกว่ากลุ่ม 4SA ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.0183$)

ในทางตรงกันข้าม เมื่อเปรียบเทียบผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนแบบเดียวกัน แต่มีระยะเวลาในการเรียนต่างกัน หรือกล่าวได้ว่าชั้นปีที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกันเช่นเดียวกัน กล่าวคือ โดยเฉลี่ยผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน (AT) ผู้เรียนชั้นปีที่ 2 ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องร้อยละ 68.67 มากกว่าปี 4 ซึ่งแบ่งได้ร้อยละ 64.67 แต่ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยน (SA) ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องร้อยละ 66.67 มากกว่าปี 2 ที่แบ่งได้ร้อยละ 60.67

นอกจากนี้ กลุ่ม 4AT ออกเสียงแบ่งพยางค์รายการคำที่เป็นไปตามกฎถูกต้องร้อยละ 78 มากกว่ากลุ่ม 2AT ที่แบ่งได้ร้อยละ 77 แต่มีค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นข้อยกเว้นร้อยละ 40 น้อยกว่า 2AT ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 52 ส่วนกลุ่ม 2SA มีค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นไปตามกฎร้อยละ 69 มากกว่ากลุ่ม 4SA ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68 แต่มีค่าเฉลี่ยรายการคำที่เป็นข้อยกเว้นร้อยละ 44 น้อยกว่ากลุ่ม 4SA ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.0347$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ค่าทางกลศาสตร์ที่ใช้จำแนกสระที่เรียงต่อกันทั้งสองประเภท

ผลการศึกษา ซึ่งพบว่าผู้เรียนผลิตเสียงสระโดยมีค่าระยะเวลาของสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎมากกว่าสระประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานที่ศึกษาผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ (Aguilar, 1999) และงานที่ศึกษาผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาที่สอง (Macleod, 2012)

อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนผลิตเสียงแบ่งแยกสระประสมกับสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นได้ไม่ชัดเจนนัก เห็นได้จากการที่ผู้เรียนมีค่าระยะเวลาสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมากกว่าสระประสม แต่มากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาล้ำกับงานที่ศึกษาผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ ซึ่งพบว่าผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่มีค่าระยะเวลาของสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น

มากกว่าสระประสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Face & Alvord, 2004; Hualde & Chitoran, 2003; Hualde & Prieto, 2002; Isasa & Hualde, 2019)

สำหรับผลการศึกษาลำดับประสิทธิ์ a จากสมการพหุนามกำลังสอง ซึ่งแสดงความชันเริ่มต้น พบว่าสระประสมมีค่าลำดับประสิทธิ์ a มากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ ต่างจากงานในอดีตของ อากีลาร์ (Aguilar, 1999) ที่ค่าลำดับประสิทธิ์ a ของ สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น มากกว่าสระประสม จากการใช้วิธีสมการพหุนามกำลังสองเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ลำดับประสิทธิ์ a จากสมการพหุนามกำลังสองแสดงความชันเริ่มต้นเท่านั้น จึงมุ่งเน้นไปที่ศึกษาลำดับประสิทธิ์ a จากสมการกำลัง 1 ซึ่งแสดงความชันทั้งเส้นแนวโน้ม ผลการศึกษาได้ผลใกล้เคียงกัน แต่มีข้อแตกต่างกันที่สมการเส้นตรงได้ผลว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมีค่าความชันมากกว่าสระประสม สอดคล้องกับคำอธิบายทางสัทวิทยาว่าสระเรียงระหว่างพยางค์มีค่าความถี่ฟอร์เมนต์ที่ปิดเบนอย่างทันทีทันใดในช่วงเชื่อมต่อระหว่างสระมากกว่าสระประสม (Quilis, 1988 อ้างถึงใน Hualde & Prieto, 2002) เนื่องจากแยกเป็นสองพยางค์

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาทั้ง 2 วิธีที่ส่วนใหญ่พบว่าสระประสมมีความชันมากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ ขัดแย้งกับคำอธิบายดังกล่าว แต่อาจอธิบายได้ว่า ค่า a สมการพหุนามกำลังสอง ซึ่งแสดงความชันจุดเริ่มต้นเท่านั้น ไม่ครอบคลุมทั้งเส้นแนวโน้ม ส่วนการศึกษาด้วยสมการเส้นตรงมีข้อจำกัดคือ ทำให้ได้เส้นแนวโน้มค่าความถี่ฟอร์เมนต์เป็นเส้นตรง ซึ่งอาจทำให้ช่วงปิดเบนซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดสิ้นสุดของสระแรก และจุดเริ่มต้นของสระที่สองหายไประหว่างสองสระหายไป ทำให้ไม่สามารถระบุจุดสิ้นสุดของสระแรก /i/ และจุดเริ่มต้นของสระที่สอง /a/ เช่นเดียวกับการศึกษาในอดีต (Aguilar, 1999; Face & Alvord, 2004; Hualde & Chitoran, 2003; Hualde & Prieto, 2002; Isasa & Hualde, 2019) การศึกษาในอนาคต อาจมีระเบียบวิธีที่ช่วยระบุช่วงเชื่อมต่อของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ได้

นอกจากนี้ ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนโดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตามตัวแปร ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนชั้นปีที่ 2 ซึ่งถือเป็นผู้เรียนระดับต้น มีค่าระยะเวลาสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ ต่างกันชัดเจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผู้เรียนผู้เรียนปี 4 ซึ่งถือเป็นผู้เรียนระดับกลาง หรือสูง ผลิตเสียงสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ใกล้เคียงกันมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม 4SA ที่มีค่าระยะเวลาสระทั้งสองประเภทไม่ต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานว่า ปี 4 จะผลิตเสียงสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ แตกต่างกันชัดเจนมากกว่าปี 2 แต่สอดคล้องกับ แมคเคลอยด์ (Macleod, 2012) ที่พบว่าผู้เรียนภาษาสเปนระดับต้นมีค่าระยะเวลาของสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎแตกต่างกันมากกว่าระดับสูง เนื่องจากอาจออกเสียงสระทั้งสองประเภทต่างกันมากเกินไป

นอกจากนี้ ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนมีค่าระยะเวลาของสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์ รวมทั้งสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น แตกต่างกันมากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเช่นเดียวกัน อาจเนื่องจาก ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่มีความรู้กฎการแบ่งพยางค์มากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยน อาจตระหนักในกฎการแบ่งพยางค์ จึงพยายามผลิตเสียงให้สระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์แตกต่างกันอย่างชัดเจน

5.2 ร้อยละการแบ่งพยางค์ระบุสระได้ถูกต้อง

ผลการศึกษาร้อยละการแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องพบว่า ผู้เรียนกลุ่ม 2SA ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องน้อยที่สุด อาจเนื่องจาก นิสิตกลุ่ม 2SA ส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียน แต่อาจเรียนรู้การแบ่งพยางค์จากประสบการณ์การไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน ซึ่งเรียกว่าเป็น “ความรู้ซ่อนเร้น (implicit knowledge)” ที่มีลักษณะสำคัญคือ ผู้เรียนไม่รู้ตัว เรียนรู้ผ่านการทำงานโดยอัตโนมัติ และไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้ (Ellis, & Roever 2018) ส่วนนิสิตกลุ่ม 2AT, 4AT และ 4SA ทุกคน ผ่านการเรียนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียน ซึ่งเป็น “ความรู้ชัดแจ้ง” (explicit knowledge) ที่มีลักษณะสำคัญคือ ผู้เรียนรู้ตัว และเป็นความรู้ที่ประกอบด้วยกฎ หรือตัวอย่าง (Eichenbaum, 1997 อ้างถึงใน Ellis, 2004) ทำให้ทั้ง 3 กลุ่มผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่ากลุ่ม 2SA

อย่างไรก็ตาม สำหรับรายการคำที่เป็นข้อยกเว้นของกฎ ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนผลิตเสียงระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น ได้มากกว่าผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะกลุ่ม 4SA ซึ่งผลิตเสียงระบุได้มากกว่า 2SA และ 4AT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากได้รับข้อมูล (input) ในขอบเขตที่กว้างกว่า (Diaz-Campos, 2006) ซึ่งในที่นี้น่าจะรวมถึงรายการคำที่ไม่เป็นไปตามกฎ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การเรียนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียนน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการออกเสียงแบ่งพยางค์รายการคำที่เป็นไปตามกฎแบ่งพยางค์ สอดคล้องกับการศึกษาที่อธิบายว่า การสอนอย่างชัดแจ้งอาจช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกฎการออกเสียงแบ่งพยางค์ และพัฒนาการออกเสียงแบ่งพยางค์ได้ดีขึ้น และใกล้เคียงเจ้าของภาษามากขึ้น (Kilpatrick & Pierce, 2014) อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์จากการไปแลกเปลี่ยน ทำให้ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนได้รับความรู้ซ่อนเร้น ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนสามารถระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นของกฎการแบ่งพยางค์ได้

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ควรมีการสอนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียน และเน้นย้ำความแตกต่างของการออกเสียงสระประสมและสระเรียงระหว่างพยางค์ ทั้งผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน และเคยไปแลกเปลี่ยน เพื่อให้ผู้เรียนออกเสียงสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์ได้ถูกต้อง และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในคำที่เป็นคู่เทียบเสียงสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์ ที่การออกเสียงสระผิดประเภทสามารถกระทบต่อความหมายของคำได้ เช่น สระประสม “secretaria” [se.kʰɛ. 'ta.ʃja] “เลขานุการ” และสระเรียงระหว่างพยางค์ และ “secretaria” [se.kʰɛ.ta. 'ʃi.a] “สำนักงานเลขานุการ” เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัด คือการอ่านออกเสียงรายการคำในกรอบประโยคทำให้ผู้เรียนทุกกลุ่มตั้งใจผลิตเสียงมากกว่าการสนทนาในชีวิตประจำวัน และอาจออกเสียงอย่างไม่เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับ การคาดการณ์ว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจสามารถผลิตเสียงได้ดีกว่า เฉพาะในบางสถานการณ์ที่ผู้เรียนตั้งใจผลิตเสียงเป็นอย่างมาก เช่น กิจกรรมการอ่าน (reading activities) เป็นต้น (Diaz-Campos, 2006) ดังนั้น การศึกษาในอนาคตอาจศึกษาด้วยระเบียบวิธีที่ทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยผลิตเสียงอย่างเป็นธรรมชาติมากขึ้น

5.3 ตัวแปรที่มีผลต่อการออกเสียงระบุสระทั้งสองประเภท

5.3.1 ระยะเวลาการใช้ภาษาสเปนนอกห้องเรียน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่าผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน เนื่องจากมีระยะเวลาการใช้ภาษาสเปนนอกห้องเรียนมากกว่า จากแบบสอบถามพบว่า ผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนฟังภาษาสเปนนอกห้องเรียน 1.8 ชั่วโมงต่อวัน มากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนที่ฟัง 1.185 ชั่วโมงต่อวัน และพูดภาษาสเปนนอกห้องเรียน 0.83 ชั่วโมงต่อวัน มากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนที่พูด 0.6 ชั่วโมงต่อวัน

ในทำนองเดียวกัน ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่าปี 2 เนื่องจากมีระยะเวลาการใช้ภาษาสเปนนอกห้องเรียนมากกว่า กล่าวคือ ปี 4 มีฟังภาษาสเปนนอกห้องเรียน 1.74 ชั่วโมงต่อวัน มากกว่า ปี 2 ที่ฟัง 1.25 ชั่วโมงต่อวัน และพูดภาษาสเปนนอกห้องเรียน 0.85 ชั่วโมง มากกว่าปี 2 ที่พูด 0.58 ชั่วโมงต่อวัน รวมทั้ง ผู้เรียนปี 4 ผ่านการเรียนภาษาสเปนในรายวิชาต่างๆ และการใช้ภาษา เช่น การฝึกงาน การสนทนากับอาจารย์ผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ มากกว่าปี 2

5.3.2 ความถี่ปรากฏ (word frequency)

จากการค้นหาความถี่ปรากฏของรายการคำในการศึกษาครั้งนี้ใน corpus del español (Davies, 2019) ซึ่งเป็นคลังข้อมูลคำภาษาสเปนจากข่าวจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า คำที่มีความถี่ปรากฏสูงมีร้อยละการออกเสียงได้อย่างถูกต้องมากกว่าคำที่มีความถี่ปรากฏน้อยกว่า โดยเฉพาะสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นช้อยกเว้น ตัวอย่างเช่น “diario” ‘ทุกวัน’ มีความถี่ปรากฏ 1,639,232 คำ ทำให้ผลิตเสียงระบุได้ถูกต้องมากถึงร้อยละ 90 และ “Diana” มีความถี่ปรากฏ 125,487 คำ ทำให้ผลิตเสียงระบุได้ถูกต้องร้อยละ 70 แต่ “piando” พร้อมส่งเสียงเด็กแหลม มีความถี่ปรากฏ 43 คำ ทำให้ผลิตเสียงระบุได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 5

สำหรับอิทธิพลที่ทำให้เกิดสระเรียงระหว่างพยางค์ โดยเฉพาะผู้เรียนทุกกลุ่มได้รับอิทธิพลคำที่มีความเกี่ยวข้องของหน่วยคำวิทยาเป็นสระเรียงระหว่างพยางค์ (เฉลี่ยร้อยละ 85) มากกว่าช้อยกเว้นที่ไม่มีคำอธิบาย (เฉลี่ยร้อยละ 40) และอิทธิพลจากการผันกริยารูปอื่น ๆ เป็นสระเรียงระหว่างพยางค์ (เฉลี่ยร้อยละ 31.25) ตามลำดับ ต่างจากการศึกษาผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ (Issasa & Hualde, 2019) ที่ได้รับอิทธิพลจากการผันกริยามากที่สุด รองลงมาคือ อิทธิพลคำที่มีความเกี่ยวข้องของหน่วยคำวิทยา และช้อยกเว้น

ที่ไม่มีคำอธิบายตามลำดับ อาจเนื่องจากรายการคำกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากการผันกริยารูปอื่น ๆ มีความถี่ปรากฏค่าน้อยที่สุด เฉลี่ย 10,112 คำ แสดงว่าเป็นคำที่ผู้เรียนภาษาสเปนชาวไทยไม่คุ้นเคย จึงผลิตเสียงระบุได้ถูกต้องน้อยที่สุด

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาค่าทางกลศาสตร์ อันได้แก่ ค่าระยะเวลา และค่าความถี่พอร์เมนที่ 2 พบว่า ค่าทางกลศาสตร์ที่ผู้เรียนใช้ในการแบ่งแยกระหว่างสระประสม และสระเรียงระหว่างพยางค์โดยเฉลี่ยอย่างชัดเจน คือ ค่าระยะเวลาเท่านั้น เห็นได้จากผู้เรียนมีค่าระยะเวลาของสระเรียงระหว่างพยางค์เฉลี่ยมากกว่าสระประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้ง มีค่าระยะเวลาของสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎมากกว่าสระประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมีค่าระยะเวลามากกว่าสระประสม แต่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนค่าความชันเริ่มต้นของเส้นแนวโน้มค่าความถี่พอร์เมนที่ 2 จากสมการพหุนามกำลังสอง และค่าความชันจากสมการเส้นตรงได้ผลการศึกษาสอดคล้องกันว่า สระประสมมีความชันเริ่มต้น และความชันทั้งเส้นแนวโน้มมากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์เฉลี่ย รวมทั้งมีความชันมากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นไปตามกฎ แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม สำหรับค่าความชันเริ่มต้นจากสมการพหุนามกำลังสอง พบว่าสระประสมมีความชันเริ่มต้นมากกว่าสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น แต่สำหรับ ค่าความชันจากสมการเส้นตรง พบว่า สระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นมีความชันทั้งเส้นแนวโน้มมากกว่าสระประสม

ตารางที่ 4 ตารางสรุปผลการศึกษาร้อยละการแบ่งพยางค์ได้ตรงตามกฎ หรือตรงกับการคาดการณ์

	ไม่เคยแลกเปลี่ยน (AT)	เคยแลกเปลี่ยน (SA)		
ปี 2	2AT	2SA	✗ 2AT มากกว่า 2SA	✗ AT มากกว่า SA
ปี 4	4AT	4SA	✓ 4AT มากกว่า 4SA	
	✗ 2AT มากกว่า 4AT	✓ 4SA มากกว่า 2SA		
	✓ ชั้นปีที่ 4 มากกว่า ชั้นปีที่ 2			

นอกจากนี้ ผลการศึกษาร้อยละการแบ่งพยางค์ได้ตรงตามกฎ หรือตรงกับการคาดการณ์ของผู้สร้างรายการคำสรุปได้ดังตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยนที่มีความรู้กฎการแบ่งพยางค์มากกว่าผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่าผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยน ไม่ตรงกับสมมติฐาน อย่างไรก็ตาม ถ้าแบ่งตามชั้นปี สำหรับปี 2 กลุ่ม 2AT ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่ากลุ่ม 2SA ไม่ตรงกับสมมติฐาน แต่สำหรับปี 4 กลุ่ม 4AT ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่ากลุ่ม 4SA ตรงตามสมมติฐาน

นอกจากนี้ ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ที่มีความรู้กฎการแบ่งพยางค์มากกว่า ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่าผู้เรียนชั้นปีที่ 2 ตรงตามสมมติฐาน แต่มากกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ถ้าแบ่งเป็นผู้เรียนที่เคยหรือไม่เคยไปแลกเปลี่ยน กลุ่ม 2AT ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่า กลุ่ม 4AT ไม่ตรงกับสมมติฐาน แต่กลุ่ม 4SA ผลิตเสียงแบ่งพยางค์ได้ถูกต้องมากกว่ากลุ่ม 2SA ตรงตามสมมติฐาน

อย่างไรก็ตาม สำหรับรายการคำที่เป็นข้อยกเว้นของกฎ ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนผลิตเสียงระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้น ได้มากกว่าผู้เรียนที่ไม่เคยไปแลกเปลี่ยน ดังนั้น การเรียนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียนน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการออกเสียงแบ่งพยางค์รายการคำที่เป็นไปตามกฎแบ่งพยางค์ จึงควรมีการสอนกฎการแบ่งพยางค์ในห้องเรียนอย่างไรก็ตาม ประสบการณ์จากการไปแลกเปลี่ยน ทำให้ผู้เรียนที่เคยไปแลกเปลี่ยนได้รับความรู้ซ่อนเร้น ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนสามารถระบุสระเรียงระหว่างพยางค์ที่เป็นข้อยกเว้นของกฎการแบ่งพยางค์ได้

เอกสารอ้างอิง

- Aguilar, L. (1999). Hiatus and diphthong: Acoustic cues and speech situation differences. *Speech Communication, 28*(1), 57-74.
- Ball, M. J., & Rahilly, J. (2013). *Phonetics The Science of Speech*. NY: Routledge.
- Behrman, A. (2018). *Speech and Voice Science* (3rd ed.). San Diego, CA: Plural Publishing, Inc.
- Cabré, T. & Prieto, P. (2006). Exceptional hiatuses in Spanish, *Optimality-Theoretic Studies in Spanish Phonology, 99*, 205-238.
- Chen, Y. (2007). *A comparison of Spanish produced by Chinese learners and native speakers - an acoustic phonetics approach* (Doctoral dissertation, University of Illinois at Urbana-Champaign). Retrieved from <http://hdl.handle.net/2142/86153>
- Chitoran, I. & Hualde, J. I. (2003). Explaining the distribution of hiatus in Spanish and Romanian. In Solé, M. J., Recasens, D., & Romero, J. (Eds), *The 15 th International Congress of the Phonetic Sciences Conference* (pp. 1683-1686). Barcelona, Spain.
- Cobb, K., & Simonet Simonet, M. (2015). Adult Second Language Learning of Spanish Vowels. *Hispania, 98*(1), 47-60.
- Davies, M. (2019). *Corpus del Español NOW corpus (News on the Web)*. Retrieved from <https://www.corpusdelespanol.org/now/>

- Diaz-Campos, M. (2006). The effect of style in second language Phonology: an analysis of segmental acquisition in study abroad and regular-classroom students. In Klee, C. A. & Face, T. L. (Eds.), *The 7th Conference on the Acquisition of Spanish and Portuguese as First and Second Languages* (pp. 26-39). Minneapolis, Minnesota.
- Ellis, R. (2004). The Definition and Measurement of L2 Explicit Knowledge. *Language Learning*, 54(2), 227–275.
- Ellis, R., & Roever, C. (2018). The measurement of implicit and explicit knowledge. *The Language Learning Journal*, 49(2), 160-175.
- Face, T. L., & Alvord, S. M. (2004). Lexical and acoustic factors in the perception of the Spanish diphthong vs. hiatus contrast. *Hispania*, 87(3), 553-564.
- Goldman, J. Ph. (2011). EasyAlign: an automatic phonetic alignment tool under Praat. *12th Annual Conference of the International Speech Communication Association*, Florence, Italy.
- Hualde, J. I., & Prieto, M. (2002). On the diphthong/hiatus contrast in Spanish: some experimental results. *Linguistics*, 40(2), 217-234.
- Isasa, A. I., & Hualde, J. I. (2019). Paradigm effects and fuzzy contrasts in Spanish syllabification. IN Tabain, M. & Warren, P. (Eds.), *International Congress of the Phonetic Sciences 2019* (pp. 112-116). Melbourne, Australia
- Kilpatrick, C. D., & Pierce, L. M. (2014). Focused Instruction in Spanish Syllabification. *Foreign Language Annals*, 47(2), 286-299.
- Kouti, M. (2015). Rising diphthongs in L2 Spanish by L1 Modern Greek speakers. *International Linguistics and Language Conference LILA 2015* (pp. 326-337). Istanbul, Turkey.
- Long, A. Y., Solon, M., & Bongiovanni, S. (2018). Context of learning and second language development of Spanish vowels. *Studies in Hispanic and Lusophone Linguistics*, 11(1), 59-87.
- Macleod, B. (2012). Investigating L2 Acquisition of Spanish Vocalic Sequences. *Studies in Hispanic and Lusophone Linguistics*, 5(1), 103-148.
- Stevens, J. J. (2011). Vowel duration in second language Spanish vowels: study abroad versus at-home learners. *Arizona Working Papers in SLA & Teaching*, 18, 77-104.

อนาคตของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย

นันทนา รณเกียรติ

Received 26 May 2021

Revised 13 December 2021

Published 14 December 2021

บทคัดย่อ

ภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษากลาง (global language) ที่คนทั่วโลกใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่พูดภาษาต่างกัน และในประเทศไทยก็มีการใช้ภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลายเช่นกัน ดังนั้นจึงมีปรากฏการณ์การใช้ภาษาอังกฤษปะปนในภาษาไทยหลากหลายรูปแบบ งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้ใช้คนไทยต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยแบบการปนภาษา (code-mixing) และการสลับภาษา (code-switching) โดยแยกแยะตามปัจจัยทางสังคมบางอย่างของผู้ใช้คนไทย

ในการวิจัยใช้วิธีสำรวจทัศนคติของผู้ใช้คนไทยที่มีต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยโดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามรูปแบบดิจิทัล Google form ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ และนำผลการสำรวจมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,866 คน พบว่าสามารถแยกปัจจัยทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถามได้เป็นปัจจัยด้านอาชีพและปัจจัยด้านเพศ โดยปัจจัยด้านอาชีพ ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษาและกลุ่มอาชีพอื่นๆ ส่วนปัจจัยด้านเพศ ประกอบด้วย เพศชาย เพศหญิงและเพศทางเลื้อก ผลการสำรวจพบว่า ผู้ใช้คนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย ดังนั้นจึงทำนายได้ว่าในอนาคตการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยจะมีมากขึ้น ในประเด็นปัจจัยด้านอาชีพและเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษามีความชอบต่อการปนภาษาและการสลับภาษามากกว่ากลุ่มคนที่มีความอื่น ๆ สำหรับประเด็นด้านเพศ พบว่า เพศชาย เพศหญิงและเพศทางเลื้อกมีความชอบต่อการใช้การปนภาษาแตกต่างกัน แต่ในทางตรงกันข้าม ทัศนคติที่มีต่อการสลับภาษานั้นกลับไม่แตกต่างกัน*

คำสำคัญ: การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย การปนภาษา การสลับภาษา

* บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมและภาษาไทย (อัตลักษณ์ความเป็นไทย) Thai Culture and Thai Language (Thai Identity) ที่เสนอต่อสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มีนาคม 2564

Abstract

The English language is recognized as a global common language between speakers of different mother tongues. In Thailand, English also finds widespread roles through many different applications. This research purpose is to measure Thai people's attitude towards code-mixing and code-switching of English within the Thai language among different social groups.

The research on people's attitude towards language mixing was done through google form surveys distributed through Facebook and Line. The survey involves 1,866 participants which can be categorised by different career stages (students and working professionals) and gender groups (male/female/others). The statistical data analysis shows that most participants react positively towards the mix of English and Thai languages. Hence, we conclude that the trend of language mixing will continue to increase. Looking at different segments, the result suggests that students are the most receptive towards this trend, in both code-mixing and code-switching. Different genders (Male, Female, and LGBT) have a different level of preferences towards the use of code-mixing, but the attitude towards code-switching is comparable.

Keywords: The mix of English and Thai languages, Code-mixing, Code-switching

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์ และเครื่องมือนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งนี้เมื่อมนุษย์มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันด้วยการใช้ภาษา แต่ละภาษาต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกันเป็นอย่างมาก จากประวัติศาสตร์ชาติไทยเราเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกมานับตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยเริ่มติดต่อด้านการค้ากับประเทศอังกฤษ ต่อเนื่องมาจนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ยังคงมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ต่อกันผ่านการค้า การศึกษาวิชาการต่าง ๆ การเมือง และวงการบันเทิง เป็นต้น การมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศส่งผลให้คนไทยเริ่มมีการใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสาร เป็นที่ยอมรับว่าภาษาอังกฤษถือเป็นภาษากลาง (global language) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่พูดภาษาต่างถิ่น สถานการณ์ในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน มีหลักฐานปรากฏชัดว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยอย่างแพร่หลาย จึงส่งผลให้ภาษาไทยในยุคปัจจุบันมีลักษณะเปลี่ยนไป อันเกิดจากการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในอนาคตต่อไปลักษณะการปนของภาษาอังกฤษใน

ภาษาไทยจะยังคงมีอยู่หรือไม่ จะมีน้อยลงหรือมากขึ้นอย่างไร ทั้งนี้ในการหาคำตอบดังกล่าวงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งหาจากการสำรวจทัศนคติของผู้ใช้ภาษาเป็นหลักสำคัญในการค้นหา

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้ใช้คนไทยต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยแบบการปนภาษา (code-mixing) และการสลับภาษา (code-switching)

สมมติฐาน

ปัจจัยทางสังคมบางอย่าง เช่น ปัจจัยด้านอาชีพ ปัจจัยด้านเพศของผู้ใช้คนไทยอาจจะส่งผลให้มีทัศนคติต่อการปนภาษาและสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยแตกต่างกัน

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการทำนายอนาคตของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย โดยใช้หลักการว่า หากผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกมีความชอบต่อการใช้ภาษาย่อมส่งผลให้ในอนาคตจะมีการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยมากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยเรื่องนี้จึงเน้นศึกษาและวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยเป็นสำคัญ โดยมุ่งประเด็นการใช้แบบการปนภาษา (code-mixing) และการสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทย (code-switching) โดยพิจารณาตามปัจจัยทางสังคมของผู้ใช้คนไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการสำรวจทัศนคติของคนไทยผู้ใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยเรื่องนี้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่มีกระบวนการและขั้นตอนที่สอดคล้องตามหลักการวิจัยเชิงสำรวจทัศนคติ ทำให้สามารถนำเอาไปใช้ในการทำนายอนาคตการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยได้ ซึ่งจะมีประโยชน์ในการคาดการณ์ฉากทัศน์และภาพอนาคตของประเทศไทยในด้านภาษาต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปนภาษา (code-mixing) หมายถึง การนำเอาคำภาษาอังกฤษมาปนใช้ในภาษาไทยของผู้พูดคนไทย
2. การสลับภาษา (code-switching) หมายถึง การนำเอาภาษาอังกฤษในระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยคมาใช้ในภาษาไทยของผู้พูดคนไทย

ประวัติความเป็นมาของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย

การเข้ามาของภาษาอังกฤษในประเทศไทย เริ่มต้นตั้งแต่สมัยอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถ เนื่องจากประเทศไทยได้เริ่มมีการติดต่อด้านการค้ากับประเทศอังกฤษ แต่เป็นเพียงการค้าขายธรรมดาเท่านั้น ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 มาร์ควิส เฮสติงส์ผู้สำเร็จราชการหัวเมืองอินเดียของอังกฤษที่เบงกอล ได้แต่งตั้งให้ จอห์น คอร์ฟอร์ด เดินทางเข้าประเทศไทยเพื่อขอเจริญทางพระราชไมตรีครั้งแรกในปี พ.ศ. 2365 แต่การเจริญทางพระราชไมตรีในครั้งนั้น นับว่าเป็นไปอย่างยากลำบาก ในสมัยรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2375 ประเทศไทยมีการลงนามสนธิสัญญาผ่านทูตชื่อเอ็ดมัน โรเบิร์ต จากสหรัฐอเมริกา นามว่าสนธิสัญญาโรเบิร์ต สนธิสัญญาโรเบิร์ตนี้ ถือว่าเป็นสนธิสัญญาที่ลงนามกับทางสหรัฐอเมริกาเป็นฉบับแรกในสมัยของพระนางวิจิตรเกล้าเจ้าอยู่หัว แจ็คสัน หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2393 นายโยเซฟ บัลเลสเตียน ได้เดินทางเข้ามาแก้ไขสนธิสัญญาหนึ่งครั้งเช่นเดียวกับสนธิสัญญาเบอร์นี การเข้ามาของสนธิสัญญาฉบับแรกของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้ มาพร้อมกับการเผยแพร่คริสต์ศาสนิกายโปรเตสแตนต์จากมิชชันนารีด้วย ทำให้ภาษาอังกฤษ เริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น (สุนันท์ อัญชลีนุกูล, 2526) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2398 ประเทศไทยได้รับพระราชสาส์นจากสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรียผ่านเซอร์จอห์น เบาว์ริง นับว่าเป็นราชทูตคนแรกที่มาจากสำนักพระเจ้าแผ่นดินของประเทศอังกฤษโดยตรง ประเทศไทยจึงส่งล่ามหลวง หม่อมราโชทัยไปยังอังกฤษพร้อมกับคณะทูตเพื่อถวายเครื่องมงคลราชบรรณาการแก่สมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย ความสัมพันธ์ในด้านการค้าของประเทศไทยต่อชาติอังกฤษและสหรัฐอเมริกาจึงเพิ่มมากขึ้นนับแต่นั้น ด้วยสาเหตุความจำเป็นนี้เองจึงทำให้เริ่มมีการยืมคำภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษาไทย

จากประวัติศาสตร์ในมิติของงานพาณิชย์และความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของประเทศไทยและต่างชาติ ทำให้เกิดการยืมคำภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทยเพิ่มขึ้น มงคล เดชนครินทร์ (2558) ได้กล่าวถึง ประวัติการสร้างคำยืมภาษาอังกฤษ ในช่วงครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 จนถึงช่วงครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในเรื่องวิธีการทับศัพท์ ไว้ว่า ในช่วงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 หลังจากการลงนามสนธิสัญญากับประเทศตะวันตก ทำให้ชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อด้านการค้าและอาศัยในประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้มีการยืมภาษาอังกฤษ มาใช้ในภาษาไทยมากขึ้นอีกนับแต่นั้น ต่อมาในช่วงพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีวิธีการทับศัพท์ในพระราชกระแสนับสิ่ง วิธีการทับศัพท์นี้ไม่ได้ใช้เพียงภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่ยังมีทับศัพท์ในภาษาบาลี สันสกฤต และเริ่มมีการแปลคำภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้คำไทยแท้ด้วย เช่น คำว่า raincoat ใช้คำไทยว่า เสื้อฝน ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เกิดการนำคำภาษาบาลี สันสกฤตและคำไทยแท้มาใช้เป็นศัพท์ไทย และการแปลคำภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เช่น freedom ใช้

คำไทยว่า เสรีภาพ หรือ คำว่า gum ใช้คำไทยว่า หมากฝรั่ง รวมไปถึงคำในกิจการมหาวิทยาลัย ตัวอย่างเช่น คำว่า faculty ใช้คำไทยว่า คณะ และ คำว่า dean ใช้คำไทยว่า คณบดี เป็นต้น แต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เมื่อปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลไทยได้ก่อตั้งราชบัณฑิตยสถานเพื่อบัญญัติศัพท์วิชาการเป็นภาษาไทยสำหรับใช้ในงานราชการขึ้นนับแต่นั้นมา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 เกิดการบัญญัติศัพท์เพื่อใช้เขียนคำยืมผ่านราชบัณฑิตยสถานแล้ว ปี พ.ศ. 2485 การบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเป็นกิจจะลักษณะกว่าเดิม กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี มีส่วนร่วม และมีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาบัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้น การบัญญัติศัพท์ในช่วงต้นของคณะกรรมการชุดนี้ เป็นการบัญญัติศัพท์ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ในด้านคณิตศาสตร์ แพทยศาสตร์ สถิติ อุตสาหกรรม จิตวิทยา ปรัชญา เป็นต้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 การบัญญัติศัพท์เป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากปัญหาด้านกำลังคนและงบประมาณ จึงได้ย้ายงานนี้มาเป็นงานของราชบัณฑิตยสถาน และราชบัณฑิตยสถานจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้น รวมทั้งบัญญัติศัพท์ในสาขาวิชาต่าง ๆ อีกด้วย โดยเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือศัพท์บัญญัติ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ลักษณะทางภาษาศาสตร์ของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย

ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นเมื่อมนุษย์ที่พูดต่างภาษามีการติดต่อสัมพันธ์กัน ย่อมเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า การสัมผัสภาษา (language contact) ขึ้น เมื่อมีการสัมผัสภาษาเกิดขึ้น ภาษามีความเกี่ยวพันกันอย่างไรก็ดีก็จะมี การแทรกแซงซึ่งกันและกัน จึงเกิดภาวะที่เรียกว่า การแทรกแซงภาษา (linguistic interference) ขึ้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540: 100) กล่าวว่า การแทรกแซงภาษานั้น สามารถเกิดได้ทั้งสองทาง กล่าวคือ ภาษาที่หนึ่งแทรกแซงภาษาที่สองหรือภาษาที่สองแทรกแซงภาษาที่หนึ่งก็ได้ เช่น หากผู้รู้หลายภาษามีภาษาแรกเป็นภาษาไทย เมื่อสัมผัสภาษาอังกฤษแล้ว ภาษาไทยอาจมีอิทธิพลกับภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษก็อาจมีอิทธิพลต่อภาษาไทยในผู้รู้หลายภาษาคนนั้นได้นั่นเอง โดยการสัมผัสภาษา (language contact) คือ ปรากฏการณ์ที่ผู้รู้หลายภาษา มีความสามารถในการใช้ภาษาเหล่านั้น สื่อสารกับผู้อื่นสลับกันได้ ผู้รู้หลายภาษาจะได้รับอิทธิพลจากความรู้หลายภาษา โดยมีจุดสัมผัสภาษายู่ภายในตัวผู้รู้หลายภาษานั้นเอง การสัมผัสภาษานี้ ทำให้ภาษาหลายภาษาในสังคมมีอิทธิพลต่อกัน เมื่อเกิดการสัมผัสภาษาขึ้นแล้ว จะก่อให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางภาษาหลายประการ ได้แก่ การยืมภาษา (linguistic borrowing) การปนภาษา (code-

mixing) การสลับภาษา (code-switching) และการแทรกแซงภาษา (linguistic interference) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540: 89-100)

การปนภาษา (code-mixing) เป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ต่อเนื่องของการสัมผัสภาษา เกิดขึ้นโดยที่ผู้ใช้ไม่รู้ตัว เนื่องจากผู้ใช้ภาษาสามารถเข้าใจความหมายของภาษาอื่นที่ปนมาด้วยได้ การปนภาษามีความหมายกว้าง ๆ หมายถึง การใช้คำของภาษาหนึ่งในบริบทอีกภาษาหนึ่ง หรือ การใช้ภาษาหนึ่งปนกับอีกภาษาหนึ่งของผู้พูดในทุกระดับ แต่นักวิชาการบางท่านใช้การปนภาษาในความหมายแคบ หมายถึง การใช้ภาษาหนึ่งของผู้พูดปนกับภาษาอื่น ๆ แต่มีขอบเขตอยู่ในระดับคำ วลีหรือสำนวนเท่านั้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540: 91) เช่น “เดี๋ยวเลิก class ค่อยคุยกันได้ไหม” (นภารัฐ ลีตีวัฒนา, 2539) หากมีขอบเขตอยู่ในระดับประโยคขึ้นไป จะถือว่าเป็นการสลับภาษา ส่วนการสลับภาษา (code-switching) หมายถึง การใช้ภาษาหนึ่งของผู้พูดสลับกันไปมากับภาษาอื่น ๆ ในระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยค โดยภาษาที่ผู้พูดใช้นั้นจะต้องเป็นภาษาที่ผู้พูดรู้และเข้าใจความหมายด้วย เช่น “You have to write a memo and stick it on the wall เพราะจะได้ relay message ให้ลูกเรือ set หน้านะ” (ประภัสสร สระโพธิทอง, 2554: 21) จากนิยามข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ขอบเขตของการปนภาษานั้น มีได้หลายระดับ เช่น ระดับคำ ประโยค หรือยาวกว่าประโยค ดังนั้นเพื่อให้สามารถแยกความแตกต่างของการปนภาษาออกจากปรากฏการณ์อื่น ๆ และกำหนดขอบเขตของการปนภาษาได้อย่างชัดเจน ในงานวิจัยนี้จึงกำหนดให้ การปนภาษา หมายความว่า การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของผู้ใช้คนไทย โดยศึกษาในระดับคำ (code-mixing) และระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยค (code-switching) เท่านั้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจทัศนคติที่มีต่อภาษาของผู้ใช้คนไทย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัยศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการใช้ภาษา พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษา มักใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทางสถิติ ดังเช่นในงานวิจัยของสุพัตราและคณะ (2551) ที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว การวัดสถานการณ์ แนวโน้มการใช้ภาษาถิ่นและการวัดทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยกลาง อีกงานวิจัยหนึ่งคืองานวิจัยของ นันทนา รณเกียรติ (2555) เกี่ยวกับทัศนคติการตั้งชื่อเล่น 2 พยางค์ของคนไทย โดยใช้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านเหตุผลของการตั้งชื่อเล่น โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สถิติแบบที (t-test) และสถิติแบบ Analysis of Variance (ANOVA) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของปาริษฐ์ วิเชียรรมณี (2557) ที่ใช้แบบสอบถามเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติการเลือกตั้งชื่อเล่นให้กับบุตรหลานเป็นภาษาอังกฤษ และงานวิจัยของสมปราษฎ์ และคณะ (2559) ที่ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ในการศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นใต้ของนักเรียนในภาคใต้ ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของอำนาจ ปักษาสุข (2561) ที่ใช้แบบสอบถามเป็นแบบประเมินคุณลักษณะของผู้พูด

จากเสียงที่ได้ยินในงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติทางภาษาของวัยรุ่นไทยที่มีต่อผู้พูดภาษาไทยกลางและผู้พูดภาษาถิ่นอีสาน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของวราลักษณ์ พาพิจิตร์ (Papijit, 2013) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำปนภาษาอังกฤษในละครเรื่องฮอร์โมน เดอะ ซีรีส์ ที่สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาอังกฤษได้มีการปะปนเข้ามากับการใช้ภาษาไทยในกลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งการใช้คำภาษาไทยปนภาษาอังกฤษในละครเรื่องดังกล่าวมีบทบาทในฐานะเป็นสื่อที่เผยแพร่การปนภาษาผ่านละคร ส่วนงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง คือ งานวิจัยของธัญญาเรศ ธนบัตร และนครเทพ ทิพย์ศุภราชภูรี (2562) เกี่ยวกับการใช้คำปนภาษาอังกฤษในละครโทรทัศน์เรื่องยูปรีชั่น ที่สะท้อนให้เห็นว่า คำปนภาษาอังกฤษในระดับหน่วยคำปรากฏการใช้มากที่สุด การใช้คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงยังเป็นแรงจูงใจลำดับแรกของการใช้คำปนภาษาจากบทสนทนาในละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าว และยังแสดงให้เห็นถึงการเปิดรับคำภาษาอังกฤษมาปรับใช้ในภาษาไทยเพื่อการสนทนาในกลุ่มเด็กวัยรุ่นไทยที่มีภูมิหลังทางสังคมและระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย และงานวิจัยของศศิธร ธาตุเหล็ก (2541) ที่พบว่าอาชีพของบุคคลสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษในเรื่องทั่วไป

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขั้นตอนเตรียมแบบสอบถาม

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยด้านทัศนคตินั้น มักนิยมการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเป็นหลัก และผู้วิจัยพบว่าการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลดังงานวิจัยก่อนหน้านี้ ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การเก็บด้วยแบบสอบถามโดยอาศัยงานวิจัยก่อนหน้าเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย งานวิจัยนี้ได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น

1. เพศ : ชาย หญิง LGBT ไม่ต้องการระบุ

2. อายุ : _____ (ระบุเป็นตัวเลข)

3. อาชีพ : _____ (ระบุตามแต่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้กรอก)

ส่วนที่ 2 การทดสอบการปนภาษาและการสลับภาษา ในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยเลือกเพียงการปนภาษาและการสลับภาษา เนื่องจากมีขอบเขตที่ชัดเจนและสามารถแยกออกจากกันได้ด้วยรูปภาพ ดังนั้นเพื่อให้ผลการศึกษามีความเที่ยงตรง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ประโยคทดสอบเฉพาะการปนภาษาและการสลับภาษาเท่านั้น

ในการเก็บข้อมูลทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินตามความชอบของผู้ตอบแบบสอบถามเองจากการให้คะแนนตามเกณฑ์ ริกเคิร์ตสเกล (Likert scale) โดยผู้วิจัยกำหนดให้ 5 เป็นคะแนนสูงสุดมีความหมายว่ารู้สึกชอบมากที่สุด และ 1 เป็นคะแนนต่ำที่สุดมีความหมายว่ารู้สึกชอบน้อยที่สุด ส่วนประโยคทดสอบนั้น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกตัวอย่างประโยคที่มีการปนภาษาและการสลับภาษาก่อน โดยรวบรวมประโยคตัวอย่างจากงานวิจัยของ (1) ธีัญญาเรศ และนครเทพ (2562) (2) วัชรวิ จันทรหอม (Janhom, 2011) (3) ณัฐธัญ มั่นสาคร (2544) (4) ณกฤติยา เพ็งศรี (2557) และ (5) วราลักษณ์ พาพิจิตร (Papijit, 2013) (6) ศยามล ไทระหาญ (2553) สาเหตุที่เลือกประโยคตัวอย่างจากงานวิจัยดังกล่าวนี้ เนื่องจากเป็นประโยคที่ใช้ทดสอบที่มีความสมจริง และมีความครอบคลุมงานหลากหลายประเภท เช่น เพลง บทสัมภาษณ์ หรือ ข้อความในนิตยสาร เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสร้างประโยคเพิ่มเติมอีกด้วยโดยใช้โครงสร้างแบบเดียวกับงานวิจัยก่อนหน้า เพื่อให้มีจำนวนประโยคเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งหมดจำนวน 10 ประโยค แบ่งเป็นประโยคทดสอบเกี่ยวกับการสลับภาษา 5 ประโยค และประโยคทดสอบเกี่ยวกับการปนภาษา 5 ประโยค ดังต่อไปนี้

การปนภาษา จำนวน 5 ประโยค

- ข้อ 1. เมื่อตอนที่คู่มือถือที่เธอส่ง message ก็รู้สึกดีที่เธอส่งมาบอกว่ารักกัน
- ข้อ 3. เธอช่างเป็นคน clumsy เอะมาก ๆ เลย ชอบลืมนอะไรไปหมด
- ข้อ 5. ความสามารถทางภาษาอังกฤษอัน excellent เหมาะแก่เด็กไทยด้อยทักษะการ speak
- ข้อ 7. เจ้าของผลงานระดับ best seller อย่างโตเกียวไม่มีชา
- ข้อ 9. ครูจะเขียน recommendation ให้

การสลับภาษา จำนวน 5 ประโยค

- ข้อ 2. สบายดีเหรอ อนุญญา 'I have not seen you for ages!'
- ข้อ 4. เธอแน่ใจกับคำพูดเธอแค่นั้นที่บอกรักกัน It's not one-night stand. ไซ้ใหม่เธอ
- ข้อ 6. ถึงบ้านซะที I'm finally home.
- ข้อ 8. Let's go down this way. แม่ไปทางนี้ไซ้ใหม่
- ข้อ 10. New collection of Uniqlo is now available. ไปซื้อกันเถอะ

เมื่อคัดเลือกประโยคที่ต้องการใช้ในแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำประโยคทั้งหมดที่คัดเลือกได้มาเรียงสลับกันในแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีอคติในการให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยกำหนดให้ข้อที่เป็นเลขคี่ ได้แก่ 1), 3), 5), 7), 9) เป็นประโยคทดสอบทัศนคติเกี่ยวกับการปนภาษา ส่วนข้อที่เป็นเลขคู่ ได้แก่

2), 4), 6), 8), 10) เป็นประโยคทดสอบการสลับภาษา ดังนั้นในข้อคำถามหนึ่ง ๆ ของแบบสอบถามจึงมีลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้

5. ความสามารถทางภาษาอังกฤษอัน excellent เหมาะแก่เด็กไทยด้วยทักษะการ speak *

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างแบบสอบถามส่วนที่เป็นการประเมินความชอบของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับแบบสอบถามทั้งหมดสามารถดูได้ที่ลิงค์นี้ <https://bit.ly/332NY08>)

2. ขั้นเก็บข้อมูล

หลังจากเตรียมแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำแบบสอบถามให้เป็นรูปแบบดิจิทัล ผ่าน Google form เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยทำการทดสอบแบบสอบถามก่อน 1 รอบ เพื่อทดสอบเบื้องต้นว่าแบบสอบถามมีประสิทธิภาพในการใช้งานหรือมีปัญหาใด ๆ หรือไม่ ใช้ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 คน ใช้เวลาทั้งสิ้น 1 สัปดาห์ ผลการทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในแบบสอบถามดี ผู้วิจัยจึงเริ่มเก็บข้อมูลจริงโดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกัน โดยส่งแบบสอบถามผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ และเปิดเผยแบบสอบถามเป็นสาธารณะ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างแบบไม่เฉพาะเจาะจงและได้ผู้ตอบแบบสอบถามหลากหลายอาชีพมากที่สุด ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจริงนี้ใช้เวลา 10 วัน

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม ขั้นตอนแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบ และต่อจากนั้นเป็นการประเมินทัศนคติต่อการใช้ภาษา โดยกล่าวถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม และการประเมินทัศนคติต่อการใช้ภาษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทั้งนี้ภายหลังจากผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาประมวลผลแล้วพบว่าข้อมูลปัจจัยทางสังคมบางอย่างที่น่าสนใจ เช่น ปัจจัยด้านอาชีพ ปัจจัยด้านเพศของผู้ใช้คนไทย สำหรับปัจจัยด้านอาชีพ พบว่า สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และกลุ่มอาชีพอื่น และปัจจัยด้านเพศพบว่า สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ เพศชาย เพศหญิง และเพศทางเลือก สำหรับปัจจัยด้านอาชีพและปัจจัย

ด้านเพศพบว่าสามารถนำค่าตัวแปรเหล่านี้มาเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างกลุ่มได้ การจัดแบ่งกลุ่มดังกล่าวนี้เกิดขึ้นภายหลังจากได้ข้อมูลการตอบแบบสอบถามเป็นจำนวนมากของผู้ใช้คนไทย

ข้อมูลข้างต้นได้นำมาวิเคราะห์ผลค่าทางสถิติโดยใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) เพื่อหาค่าสถิติและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) หาค่าความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สำหรับสรุปผลที่ได้จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและคำตอบของแบบสอบถามความชอบต่อการใช้ภาษาอังกฤษ

2. การหาค่าสถิติ t-test independent เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้ภาษาในข้อนั้น ๆ ตามกลุ่มอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. การหาค่าสถิติ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้ภาษาในข้อนั้น ๆ ตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การสำรวจทัศนคติของผู้ใช้คนไทยต่อการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย ในเรื่องของการปนภาษาและการสลับภาษา ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา และส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ชาย	636	34.08
หญิง	1,048	56.16
LGBT	139	7.45
ไม่ระบุ	43	2.31
รวมทั้งหมด	1,866	100.00

ตารางที่ 2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	อายุเฉลี่ย (ปี)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชาย	25.55	13.53
หญิง	31.26	14.80
เพศทางเลือก*	25.14	8.89
รวม	28.72	14.19

*ในงานวิจัยนี้ได้รวม LGBT และผู้ที่ไม่ต้องการระบุเพศ รวมเรียกว่า เพศทางเลือก

ตารางที่ 3 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. นักเรียนนักศึกษา (มัธยม - ปริญญาเอก)	1,027	55.04
2. ครู/อาจารย์/ครูสอนพิเศษ	233	12.49
3. บุคลากรในโรงพยาบาล (แพทย์/พยาบาล/เภสัชกร/ เทคนิคการแพทย์/ทันตแพทย์/นักจิตวิทยา)	13	0.70
4. พนักงานบริษัทรัฐและเอกชน (เลขา/HR/ฝ่ายบุคคล/ การตลาด/เจ้าหน้าที่รัฐ/บรรณรักษ์)	226	12.11
5. อิสระหรือเจ้าของกิจการ	94	5.04
6. สถาปนิก วิศวกร หรือ ทำงานเกี่ยวกับการออกแบบต่างๆ	11	0.59
7. Creative หรือ งานเขียนโฆษณาหรือบทความออนไลน์	11	0.59
8. ธุรกิจการบิน (กัปตัน/ลูกเรือ/พนักงานต้อนรับ)	11	0.59
9. ธุรกิจการโรงแรม (Hotelier/เชฟ/พนักงานโรงแรม)	8	0.43
10. ธุรกิจธนาคาร หรือการเงิน	9	0.48
11. ว่างาน	11	0.59
12. รับจ้างทั่วไป	43	2.30
13. พ่อบ้าน/แม่บ้าน	36	1.93
14. นักวิจัย/นักวิชาการ	17	0.91
15. บริการ (นวดแผนโบราณ) ขับรถส่งอาหาร หรืออาชีพค้าขาย	19	1.02
16. เกษียณอายุ (ผู้สูงวัย) / ข้าราชการบำนาญ	45	2.41
17. ผู้สื่อข่าว หรือ สื่อสารมวลชน	4	0.21

อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
18. ทูพพลภาพ	1	0.05
19. ข้าราชการ	32	1.72
20. ไม่ระบุ	15	0.80
รวมทั้งหมด	1,866	100.00

จากข้อมูลอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีหลากหลายดังปรากฏข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ตารางที่ 4 กลุ่มอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. นักเรียน/นักศึกษา (มัธยม - ปริญญาเอก)	1,027	55.04
2. อาชีพอื่นๆ	824	44.16
3. ไม่ระบุ	15	0.80
รวมทั้งหมด	1,866	100.00

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยสังคมบางอย่าง เช่น ปัจจัยด้านอาชีพ ปัจจัยด้านเพศของผู้ใช้คนไทยอาจจะส่งผลให้มีทัศนคติต่อการป็นภาษาและสลับภาษาอังกฤษแตกต่างกัน จึงสามารถแบ่งสมมติฐานการวิจัยออกเป็น 2 ข้อ ดังนี้ ข้อที่ 1. ผู้ใช้คนไทยที่มีอาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยแตกต่างกัน และข้อที่ 2. ผู้ใช้คนไทยที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยแตกต่างกัน

ข้อที่ 1. ผู้ใช้คนไทยที่มีอาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยแตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าที (t-test independent) ของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การป็นภาษาตามกลุ่มอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	ค่า p (2-tailed)
Code					15.386	.000*
Mixing	นักเรียน/นักศึกษา	1,027	3.5381	.75892		
	อาชีพอื่นๆ	824	2.9806	.79403		

* $p < .001$

หากพิจารณาคะแนนรวมของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนักเรียน/ นักศึกษากับอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนักเรียน/นักศึกษามีมากกว่าของกลุ่มอาชีพอื่นๆ เมื่อทดสอบด้วยค่าที่ (t-test independent) ได้ค่า $t = 15.386$ และ ค่า $p = .000$ (2-tailed) แสดงว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.001$ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คะแนนรวมของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของกลุ่มนักเรียน/นักศึกษากับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษาแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน/นักศึกษามีความชอบต่อการใช้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษานักศึกษา

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบค่าที่ (t-test independent) ของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาตามกลุ่มอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ	อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	ค่า p (2-tailed)
Code					11.388	.000*
Switch- ing	นักเรียน/นักศึกษา	1,027	3.2929	.86508		
	อาชีพอื่นๆ	824	2.8022	.96412		

* $p < .001$

ในทำนองเดียวกัน หากพิจารณาคะแนนรวมของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทย เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยของกลุ่มนักเรียน/ นักศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนักเรียน/นักศึกษากับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา เมื่อทดสอบด้วยค่าที่ (t-test independent) ได้ค่า $t = 11.388$ และ ค่า $p = .000$ (2-tailed) แสดงว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.001$ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คะแนนรวมของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนักเรียน/นักศึกษากับผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษาแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน/นักศึกษามีความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษานักศึกษา

ข้อที่ 2. ผู้ใช้คนไทยที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยแตกต่างกัน ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยแบ่งตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ	เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า F	ค่า p (2-tailed)
Code Mixing	เพศชาย	636	3.4085	.81242	12.099	.000*
	เพศหญิง	1,048	3.2107	.82629		
	เพศทางเลือก	182	3.3473	.76777		

* $p < .001$

ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทย จำแนกตามเพศพบว่า ค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทย จำแนกตามเพศด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ได้ค่า $F=12.099$ และ ค่า $p=.000$ แสดงว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ดังนั้นจึง ปฏิเสธสมมติฐานว่างทางสถิติ และยอมรับสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทย จำแนกตามเพศมีอย่างน้อยสองกลุ่มที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 และพบว่า ค่าเฉลี่ยความชอบต่อการใช้การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยของเพศชาย เพศหญิง และเพศทางเลือกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยความชอบต่อการใช้การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เพศทางเลือก และเพศหญิง ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ของค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยแบ่งตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ	เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า F	ค่า p (2-tailed)
Code- switching	เพศชาย	636	3.1248	.94581	1.912	.148
	เพศหญิง	1,048	3.0366	.94536		
	เพศทางเลือก	182	3.1132	.89772		

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทย จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทย จำแนกตามเพศด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ได้ค่า $F=1.912$ และ ค่า $p=.148$ แสดงว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้นจึง ยอมรับสมมติฐานว่างทางสถิติ และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ ไม่เป็นความจริงที่ว่า ค่าเฉลี่ยของความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยของแต่ละเพศแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

ข้อมูลที่ได้ข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายผล ดังที่ได้แสดงไว้ในวัตถุประสงค์และสมมติฐาน เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้ใช้คนไทยต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยแบบการปนภาษา (code-mixing) และการสลับภาษา (code-switching) โดยพิจารณาตามปัจจัยทางสังคมบางอย่าง เช่น ปัจจัยด้านอาชีพ ปัจจัยด้านเพศของผู้ใช้คนไทยอาจจะส่งผลให้มีทัศนคติต่อการปนภาษาและสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยแตกต่างกัน จากระเบียบวิธีวิจัยที่ได้กลั่นกรองมาอย่างดีแล้วนั้น ผู้วิจัยสามารถนำผลมาอภิปรายลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยได้ดังต่อไปนี้

การทดสอบสมมติฐานการปนภาษาและการสลับภาษาตามปัจจัยด้านอาชีพ ทดสอบทางสถิติโดยใช้ การทดสอบแบบที (t-test independent) จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียน/นักศึกษา มีความชอบต่อการใช้การปนภาษา (code-mixing) มากกว่าอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และจากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียน/นักศึกษา มีความชอบต่อการใช้การสลับภาษา (code-switching) มากกว่าอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นกัน จากข้อมูลทางสถิติแสดงว่า กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้การปนภาษาและการสลับภาษามากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษายังคงใช้ภาษาอังกฤษในกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น ความคุ้นเคยน่าจะเป็นตัวกระตุ้นต่อความชอบในการใช้ภาษา ส่วนผู้ประกอบการอาชีพอื่นๆ นั้น การที่จะมีความชอบในการใช้ภาษาอังกฤษมากน้อยอย่างไร ขึ้นอยู่กับโอกาสในการใช้ หากมีโอกาสใช้มากและภาษาอังกฤษนั้นเป็นประโยชน์ต่ออาชีพ ย่อมจะมีความรู้สึกในทางบวก แต่ถ้าหากไม่ค่อยได้ใช้ความรู้สึกในทางบวกอาจจะน้อยลง

ในประเด็นความชอบต่อการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยในงานวิจัยเรื่องนี้ นักเรียน/นักศึกษามีความชอบต่อการใช้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร ธาตุเหล็ก (2541) ที่พบว่าอาชีพของบุคคลสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการพูดภาษาไทยปน

ภาษาอังกฤษในเรื่องทั่วไป กลุ่มนักเรียน/นักศึกษามีความชอบต่อการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยทั้งด้านการปนภาษาและการสลับภาษามากกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิลาวัลย์ พาศิทธิ (Papijit, 2013) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำปนภาษาอังกฤษในละครเรื่องฮอร์โมน เดอะ ซีรีส์ ที่สะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษได้มีการปะปนเข้ามากับการใช้ภาษาไทยในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยของกลุ่มนักเรียน/นักศึกษารวมทั้งการใช้คำภาษาไทยปนภาษาอังกฤษในละครเรื่องดังกล่าวมีบทบาทในฐานะเป็นสื่อที่เผยแพร่การปนภาษาผ่านละคร ส่วนงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่สอดคล้องกัน คือ งานวิจัยของธัญญาเรศ ธนบัตร และนครเทพ ทิพย์สุภาภรณ์ (2562) เกี่ยวกับการใช้คำปนภาษาอังกฤษในละครโทรทัศน์เรื่องยูริไนซ์ ที่สะท้อนให้เห็นว่า คำปนภาษาอังกฤษในระดับหน่วยคำปรากฏการใช้มากที่สุด การใช้คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงยังเป็นแรงจูงใจลำดับแรกของการใช้คำปนภาษาจากบทสนทนาในละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าว และยังแสดงให้เห็นถึงการเปิดรับคำภาษาอังกฤษมาปรับใช้ในภาษาไทยเพื่อการสนทนาในกลุ่มเด็กวัยรุ่นไทยที่มีภูมิหลังทางสังคมและระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย ทั้งนี้คงเป็นเพราะว่า คนไทยเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีความสำคัญในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ ด้านวงการบันเทิง การทำการท่องเที่ยว การพักผ่อน เป็นต้น ในสภาวะปัจจุบันมีการใช้ภาษาอังกฤษปนเข้ามาในภาษาไทยมากมาย ในสื่อโฆษณาและการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารอื่นๆ ดังนั้นจึงสามารถคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตจะมีแนวโน้มการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากขึ้น

การทดสอบสมมติฐานการปนภาษาและการสลับภาษาตามปัจจัยด้านเพศ ทดสอบทางสถิติโดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าเพศชาย เพศหญิงและเพศทางเลือกมีความชอบต่อการใช้การปนภาษาแตกต่างกัน โดยมีอย่างน้อยสองกลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพบว่า เพศชายมีความชอบต่อการใช้ภาษาอังกฤษในข้อดังกล่าวนี้มากกว่าเพศทางเลือก และเพศหญิง ซึ่งสามารถเรียงลำดับความชอบต่อการใช้การปนภาษา คือ เพศชาย เพศทางเลือกและเพศหญิง ตามลำดับ หากพิจารณาความชอบต่อการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามปัจจัยด้านเพศ พบว่า เพศชายมีความชอบต่อการใช้การปนภาษามากกว่าเพศทางเลือก และเพศหญิงตามลำดับ โดยมีความชอบอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงดีมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของศยามล ไทระกูล (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในนิตยสารวัยรุ่นและทัศนคติการใช้คำปนภาษาของวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยต่อการปนภาษาในระดับปานกลางและไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง ดังนั้นโดยภาพรวมจึงอาจสรุปได้ว่า คนไทยยังนิยมที่จะใช้การปนภาษาอังกฤษกับภาษาไทย แม้ว่าในประเด็นความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงของงานวิจัยชิ้นนี้และงานวิจัยของศยามลจะแตกต่างกัน แต่เนื่องจากงานวิจัยของศยามลทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2553 แต่งานวิจัยชิ้นนี้ทำขึ้นในปี พ.ศ. 2564 มีระยะห่างกันประมาณ 10 ปี ความ

แตกต่างของผลงานวิจัยชิ้นนี้และงานวิจัยของศยามลสะท้อนให้เห็นว่าทัศนคติของผู้ใช้ที่มีต่อการป็นภาษามีโอกาสเปลี่ยนไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทที่เกี่ยวข้องในช่วงเวลานั้น ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศชาย เพศหญิงและเพศทางเลือก มีความชอบต่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยของแต่ละเพศไม่แตกต่างกัน การที่ผู้ใช้ที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสลับภาษาไม่แตกต่างกัน สันนิษฐานได้ว่า การป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยแบบการสลับภาษายังไม่แพร่หลายนักในหมู่คนไทยทั่วไป ทั้งนี้การที่ผู้พูดคนไทยจะสามารถพูดสลับภาษาได้จะต้องมีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงมาก และคู่สนทนาเองก็ต้องมีความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษระดับประโยคได้ดีเช่นกัน เมื่อการใช้การสลับภาษาอังกฤษในภาษาไทยยังไม่แพร่หลายนัก จึงอาจจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศชาย เพศหญิงและเพศทางเลือก

อนึ่ง จากการที่มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นจำนวนมากถึง 1,866 คน ทำให้ได้ประเด็นบางอย่างที่น่าสนใจยิ่ง เช่น พบว่าในปัจจุบันคนไทยมีอาชีพหลากหลายที่น่าสนใจ และในการให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถระบุเพศของตนเองได้ว่าเป็นเพศใด ก็ได้คำตอบที่น่าสนใจว่า มีทั้งเพศหญิง เพศชาย และเพศทางเลือก คำตอบดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยในปัจจุบันคนไทยมีการรับรู้และมั่นใจในการแสดงออกและระบุสถานะด้านเพศของตนเองอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุปโลกปัจจุบันนี้เป็นโลกไร้พรมแดนที่มีการแลกเปลี่ยนและติดต่อสื่อสารกันหลากหลายด้าน ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ กีฬา วงการบันเทิง เทคโนโลยี ฯลฯ ในการติดต่อสื่อสารของผู้คนที่ใช้ภาษาต่างกันจำเป็นต้องมีภาษากลางใช้ในการติดต่อสื่อสาร และภาษากลางที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลกคือภาษาอังกฤษ ในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศในด้านต่างๆ มากมาย จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่ภาษาอังกฤษจะต้องเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในภาษาไทย และจากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย จึงสามารถสรุปได้ว่า ฉากทัศน์ (Scenario) อนาคตการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยจะไม่ลดน้อยถอยลง แต่ในทางตรงกันข้ามกลับจะมีการใช้เพิ่มมากขึ้น เพราะกระแสเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ของนานาประเทศที่เข้ามาสู่ประเทศไทย ยิ่งจะทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้นในภาษาไทย ในปัจจุบันก็จะเห็นว่า มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษแทรกเข้ามาในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก และผู้พูดคนไทยโดยทั่วไปก็ใช้คำภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยอย่างแพร่หลาย ทั้งในบริบทที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนการสลับภาษาในระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยคนั้นถึงแม้ว่าในปัจจุบันยังมีไม่มาก แต่อย่างไรก็ตามในงานวิจัยชิ้นนี้ก็พบว่า มีการใช้ลักษณะนี้ในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ในอนาคตหากความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทยสูงขึ้นก็เป็นไปได้ว่าอาจจะมีการสลับภาษาในระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยคเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยมีความเห็นในประเด็นนี้ว่า ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในบริบทที่ไม่เป็นทางการ สามารถใช้ภาษาอังกฤษปะปน

กับภาษาไทยได้ แต่สำหรับภาษาเขียนในบริบทที่เป็นทางการควรจะใช้ภาษาอังกฤษเท่าที่จำเป็นหรืออาจจะใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษแทน เช่น ใช้คำว่า ไดนาโม แทนคำภาษาอังกฤษ Dynamo ฟอว์คาสต์/ฟอว์แคสต์ แทนคำภาษาอังกฤษ Forecast เป็นต้น หากต้องการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษ ก็ควรบัญญัติศัพท์ให้สั้น กระชับ ที่เมื่อใช้แล้วคนไทยสามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องแปล มิฉะนั้นแล้วคนไทยก็จะไม่นิยมใช้คำศัพท์บัญญัติเหล่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- ณกฤติยา เฟ็งศรี. (2557). การวิเคราะห์การสลับภาษาในเฟซบุ๊ก. *วารสารการวิจัย กาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 8(1), 15-26.
- ณัฐสุนุช มั่นสาคร. (2544). *การสื่อสารสลับภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรายการวิทยุสำหรับเยาวชน*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน) ใ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธัญญาเรศ ธนบัตรและนครเทพ ทิพยศุภราชภูริ. (2562). การใช้คำปนภาษาอังกฤษในละครโทรทัศน์เรื่อง ยูปรีนซ์. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 112-120.
- นันทนา ธรเกียรติ. (2555). ทศนคติการตั้งชื่อเล่นสองพยางค์ของคนไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 31(1), 1-19.
- นภารัฐ ฐิติวัฒนา. (2539). *การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของอาจารย์ต่างสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประภัสสร สระโพธิทอง. (2554). *พฤติกรรมการสลับภาษาในระหว่างปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิค (CPA)*. (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ภาควิชาภาษาตะวันตก) ใ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ปาจริย์ วิเชียรมณี. (2557). *ค่านิยมในการตั้งชื่อเล่นเป็นภาษาอังกฤษของคนไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร) ใ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ..
- มงคล เดชนครินทร์. (2558). *ศัพท์บัญญัติ-บัญญัติศัพท์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- วัชรวิ จันท์หอม. (2554). *การปนภาษาอังกฤษในนิตยสารสุขภาพไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจเพื่อการสื่อสารนานาชาติ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- วรลักษณ์ พาพิจิตร. (2556). การใช้คำปนภาษาอังกฤษในละครเรื่อง ฮอร์โมน เดอะ ซีรีส์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(1), 200-201.
- ศยามล ไทระญง. (2553). การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในนิตยสารวัยรุ่น. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศศิธร ธาตุเหล็ก. (2541). *ทัศนคติของคนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุนันท์ อัญชลีนุกูล. (2526). *คำต่างประเทศในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์, อรทัย ชินอัครพงศ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2551). ทัศนคติทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีต่อภาษาของตนเอง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(2), 1-24.
- สมปราชญ์ วุฒิจันทร์, โกวิท พิมพวง และวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. (2559). ภาษาถิ่นได้ของนักเรียนในภาคใต้. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 5(2), 71-84.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- อำนาจ ปักษาสุข. (2561). ทัศนคติทางภาษาของวัยรุ่นไทยที่มีต่อผู้พูดภาษาไทยกลางและผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน. *วารสารสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 18(2), 65-87.

A Classification of Illocutionary Speech Act
and Its Characterization
in Fitness YouTube Vlogger's Motivational Speech:
A Case Study of Cassey Ho from Blogilates Channel

Nidchakul Soprom¹

Received 5 June 2021

Revised 8 September 2021

Published 21 September 2021

บทคัดย่อ

คำพูดสร้างแรงบันดาลใจถือเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ผู้นำออกกำลังกายใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนออกกำลังกายและช่วยให้พวกเขาบรรลุเป้าหมายของการออกกำลังกายในที่สุด งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของวัจนกรรมปฏิบัติรวมทั้งการแสดงลักษณะของวัจนกรรมซึ่งได้แก่ วัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมที่ใช้ภายใต้คำพูดสร้างแรงบันดาลใจในการออกกำลังกาย โมเดลวัจนกรรมปฏิบัติของ Searle และโมเดลวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมของ Yule ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบของการศึกษาวิจัยนี้ ข้อมูลได้ถูกรวบรวมทั้งหมด 1,000 ชิ้นจากวิดีโอออกกำลังกาย 4 รายการบนช่อง YouTube ของ Blogilates ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 1,000 ชิ้น พบว่าหน้าที่ 4 ประการของวัจนกรรมปฏิบัติที่ถูกใช้คือ การบอกกล่าว การพูดสั่ง การพูดให้สัญญา และการพูดแสดงความรู้สึก ซึ่งการพูดสั่งนั้นเป็นหน้าที่ของวัจนกรรมปฏิบัติที่พบบ่อยที่สุดในคำพูดสร้างแรงบันดาลใจในการออกกำลังกาย ในขณะที่การพูดประกาศไม่ถูกใช้ในบริบทนี้ ผลการศึกษาในส่วนของ การแสดงลักษณะของวัจนกรรมตรงแสดงให้เห็นว่าคำพูดสร้างแรงบันดาลใจในการออกกำลังกายส่วนใหญ่ถูกใช้ในลักษณะของวัจนกรรมตรง ผลการวิจัยนี้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้นำออกกำลังกายในด้านการพูดเพื่อกระตุ้นให้ผู้คนออกกำลังกายในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการออกกำลังกายและยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องวัจนกรรม

คำสำคัญ: วัจนกรรมปฏิบัติ, วัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อม, การออกกำลังกาย, คำพูดสร้างแรงบันดาลใจ

---

¹ Senior Student, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

Abstract

A motivational speech is considered a communicative tool used by fitness trainers to encourage people to exercise and to help them eventually achieve their exercise goals. This research study aimed at analyzing the functions of illocutionary speech act and the characterization of speech act; direct and indirect speech acts used under the exercise motivational utterance. Searle's model of illocutionary speech act as well as Yule's model of direct and indirect speech acts were applied as frameworks of this research study. The data were collected in a total of 1,000 chunks from four fitness videos on Blogilates YouTube channel. From the analysis of 1,000 chunks, the results illustrated that four functions of illocutionary speech act, namely; assertives, directives, expressives, and commissives, were found from the analysis, in which the directive act was the most common function of illocutionary speech act used under the exercise motivational utterance. Meanwhile, the declaration act was not found in this context. In terms of the characterization of speech act, the results indicated that the direct speech act was used the most in the exercise motivational utterance. The results of this study could contribute to the fitness trainers on how to speak in order to motivate people to do the exercise as a fitness professional, and it can contribute to people who are interested in enriching their knowledge in the speech act's field.

Keywords: Illocutionary speech acts, direct and indirect speech acts, exercise, motivational speech

Introduction

Exercise is a subset of a planned, organized, and repetitive physical activity, and it has a final or an intermediate goal in physical health development or maintenance (Caspersen, Powell, & Christenson, 1985). Exercising regularly is one of the best ways for people to maintain their good health, as it provides several benefits such as improving overall health and decreasing the risk of many chronic diseases (MedlinePlus, n.d.). However, why do some people accomplish their exercise goals while others fail? To answer this paradoxical spectacle, the result of previous studies illustrated that the critical reason why people fail in exercise is related to psychology. Mental factors that limit success can lead to failure in exercise or poor exercise adherence. Positive thinking is the key to success in almost any effort, while negative thinking results in the opposite way. For example, successful athletes employ positive thinking and imagination of success to enhance their training performances. Therefore, it is scientifically suggested to stay optimistic and focus on the goals in order to increase the chances of success (NCSF, 2014). Additionally, another previous study identified two reasons why people feel unmotivated to engage in the physical activity. The first reason has it on the low-perceived competence because people may lack some particular skills to do the activities. Another reason is that people may insufficiently see the value of the results or do not feel

interested and enjoyable in the activities (Ryan, Williams, Patrick, & Deci, 2009). All of the above data emphasize that the manipulation of emotions and thoughts is a psychological strategy to motivate people to exercise, and it seems that motivation is an important key to encouraging people to participate in physical activity and ultimately helping them achieve their exercise goals.

Motivation is “the enthusiasm, the need, or the reason for doing something” (Cambridge dictionaries online, 2021). As reported in the *Handbook of Educational Psychology*, motivation refers to the study of how people think and act the way they do, and the concept of motivation is the thought about the general successful behavior. For example, students study for their examination, and view the motivation in a sequential stage; how it started, remained, continued, and ended (Graham & Weiner, 2004). Motivational speech, thereby, is the speech that gives enthusiasm to listeners. To put it another way, it refers to the persuasive speech that helps increase the effort and energy to improve the listener’s performance.

Language plays a significant role in a motivational speech. For instance, a statement such as “*I can’t*” can have severely destructive impacts on self-motivation (Graham & Weiner, 2004). It can be seen that negative self-talk can affect one’s low self-perceived competence that can eventually lead to amotivation. Rashid et al. (2016) studied how fitness trainers, Kevin Zahri, Joanna Soh, and Wong Yu Jin, persuade their audience through Facebook status postings by using Aristotle’s rhetorical approach; ethos, logos, and pathos. The result showed that the three fitness trainers fluently employed the elements of ethos, logos, and pathos in status posting to create their credibility as a fitness trainer, and to persuade their audience to be healthy. However, the research on how fitness trainers persuade the public on a social networking site is considered a non-linguistic study since it has largely overlooked how language was constructed under ethos, logos, and pathos. In addition, Savović, Ubović, & Radenovic (2018) studied discourse analysis on the Serbian football team coach’ motivational speech. The results indicated that the characteristics of coach’s speech are about calling for dignity, unity, and responsibility. The coach conveyed positive emotions to motivate their players by employing a high number of social words such as ‘we’, ‘want’, and ‘all’. However, this research mainly focused on the lexical meaningful elements or words employed in the coach’s motivational speech.

Indeed, a study of speech act in motivational speech seems to be interesting to investigate due to the fact that motivational speech has its own communicative purpose. Chakim & Dibdyaningsih (2019) conducted a research to explore the illocutionary speech act in teacher’s motivational speech for English students. It highlighted that the teacher mainly employed a directive act in her motivational speech which was 40 percent, and the teacher’s reason for using the directive act was to get students to talk and share their opinions in class.

However, the previous research on teacher's illocutionary speech act in giving motivation to English students has overlooked the characterization of a speech act; direct and indirect speech acts. Therefore, the illocutionary speech act as well as its characterization in fitness YouTube vlogger's motivational speech is interesting to investigate how the utterance is spoken to support the purpose of the motivation for achieving the exercise goals.

In this study, I classified the illocutionary speech act as well as its characterization in fitness YouTube vlogger's motivational speech; a case study of Cassey Ho from Blogilates Channel, in order to propose the proportion of each piece of the aforementioned information and to highlight the reasons of the most common illocutionary function and characterization of speech act used under the exercise motivational utterance. Moreover, this study aims to shed the light on the gap of previous studies relating the motivational speech by providing insights on how illocutionary speech acts as well as the characterization of speech act link to motivating others to do exercise. This research may be useful for the fitness trainers to study how to speak to motivate people to do the exercise as a fitness professional, and this research can contribute to people who would like to enrich their knowledge in the speech act's field.

Literature Review

1. Austin's Speech Act Theory

Speech act theory was initially created by John Langshaw Austin, a British philosopher of language. Austin (1975) described the speech act that it refers to when people say something, they are actually doing something. He divided speech act into three different types which are locutionary, illocutionary, and perlocutionary.

1.1 Locutionary

Austin defined a locutionary speech act that it is an utterance in which explicitly expresses the literal meaning of the utterance. For example, the statement "shoot her" conveys the meaning according to its lexical grammatical elements contained in the statement which are "shoot" and "her".

1.2 Illocutionary

Illocutionary refers to the way in which the speaker uses the locution, or it is the speaker's intention when uttering the utterance such as ordering, advising, promising, or pronouncing. Therefore, according to the illocutionary speech act, the locution 'shoot me' might refer to an order or an advice as the speaker's intention while uttering.

1.3 Perlocutionary

Perlocutionary act refers to the effect of locution and illocution, or it is an action of the listeners after hearing the utterance. As a result of perlocution 'shoot me', the listener might be forced or convinced to shoot someone.

A statement 'shoot her'		
Locutionary	Illocutionary	Perlocutionary
It expresses literal meaning as 'shoot' 'her'	The speaker's intention behind the utterance can be considered as an order or an advice	The hearer is forced or convinced to shoot someone

2. Searle's Illocutionary Model

According to Searle (1969), he defined an illocutionary act that when people say something, there is always an intended meaning behind what they say. Searle (1975) classified the illocutionary act into five functions which are assertives, directives, commissives, expressives, and declarations.

2.1 Assertives

Assertive act is used to state how things are according to the speakers' beliefs, and the hearers' task is to characterize whether it is true or false. For example:

(1) *"I state that it is raining"*

(2) *"I predict he will come"*

(Searle, 1975)

2.2 Directives

Directive act is used when the speaker attempts to get the hearer to do something such as requesting, ordering, commanding, and pleading, and the hypothetical content is that the hearer does some future actions as the speaker would want them to do. For example:

(3) *"I order you to leave"*

(4) *"I command you to stand at attention"*

(Searle, 1975)

2.3 Commissives

Commissive act is used when the speakers commit themselves to do some future actions such as promising and vowing. The hypothetical content is that the speaker does some future actions as they intended. For example:

(5) *"I promise to pay you the money"*

(6) *"I vow to get revenge"*

(Searle, 1975)

2.4 Expressives

Expressive act is used to express the speaker's feeling or attitude towards a particular thing or situation. The verbs used in the expressive act include "thank", "apologize", "welcome", and "congratulate". These are the example sentences of the expressive act.

(7) *"I thank you for paying me the money"*

(8) *"I apologize for stepping on your toe"*

(Searle, 1975)

2.5 Declarations

Declaration act refers to a speaker's speech that brings about the change in the listener's status or condition in reality such as blessing, firing, and hiring. For instance, if the speaker declares a state of war, then the war has begun. The below information is the example sentences of the declaration act.

(9) *"You're fired"*

(10) *"I now announce you man and wife"*

(Searle, 1975)

3. Characterizations of Speech Act By Yule

Speech act can be classified as direct and indirect speech acts, and it can be characterized based on the sentence structure and the sentence function of that utterance (Yule, 1996).

3.1 Direct Speech Act

According to Yule (1996), the direct speech act refers to a direct relationship between a structure and a function of the speech. In other words, the direct speech act happens when the speaker wants to directly or explicitly say something to the listener. These are the examples showing the direct relationship between the structural form and its function in the direct speech act characterization.

(11) *You wear a seatbelt.* (declarative: statement)

(12) *Do you wear a seatbelt?* (interrogative: question)

(13) *Wear a seatbelt!* (imperative: order/request)

(Yule, 1996)

3.2 Indirect Speech Act

Indirect speech act, on the other hand, refers to an indirect relationship between a structural form and its function of the speech. For example, the declarative that is used to make a statement is

considered a direct speech act, but the declarative used to make a request is an indirect speech act. As indicated in the below examples, the structure of the utterance (14) is a declarative. When it is uttered to make a statement as paraphrased in (15), it is a direct speech act. However, when (14) is uttered to make a request or a command as paraphrased in (16), it is functioning as an indirect speech act.

(14) *It's cold outside.*

(15) *I hereby tell you to about the weather.*

(16) *I hereby request of you that you close the door.*

(Yule, 1996)

Different structures can be used to achieve the same function. As illustrated in the below examples, when the speaker's intention is to get the listener to not stand in front of the TV, the speaker can use all the sentences below to make a request or a command, but only the imperative in (17) represents a direct speech act. The interrogative in (18) does not function as a question, but it is an indirect request. The declarative in (19) functions as an indirect speech act request as well.

(17) *Move out of the way!*

(18) *Do you have to stand in front of the TV?*

(19) *You are standing in front of the TV.*

(Yule, 1996)

Research Methodology

Data collection and procedures

In this study, the illocutionary speech act as well as its characterization used under the fitness YouTube vlogger's motivational speech; a case study of Cassey Ho from Blogilates Channel, were classified and analyzed attentively. I chose to study Cassey's exercise motivational speech for these following reasons. Firstly, she is an award-winning fitness influencer and the certified fitness instructor. Her accomplishment has been widely known so far. In 2012, she won Fitness Magazine's Fitterati blogger awards in the category of "Best Healthy Living Blog." After that, she succeeded a Shorty Award in the category of "Social Fitness" in the next year. Moreover, in 2017, Cassey was named in the third annual list of "The 25 Most Influential People on the Internet" in Time magazine (Cassey Ho, 2021). Secondly, she is the creator of Blogilates Channel which has over 5 million subscribers and more than half billion views on YouTube. Apart from that, as a certified group fitness instructor and Pilates mat and Reformer teacher (ACE, NESTA, Balanced Body) Cassey has been encouraging people to do exercise for more than a decade (Nayyar, 2016).

Selected videos (content)	Duration (minute)	Number of Views (million)	Currentness
1. 10 Minute Side Booty Shaper	12:55	1.7 M	11 months ago
2. 10 Minute Inner Thigh Slimmer	12:23	1.3 M	1 year ago
3. 10 Minute Fat Burning Cardio Workout	11:38	1 M	6 months ago
4. 10 Minute Arm Toner	13:50	1.2 M	1 year ago

Table A. The Selected Videos

Table A. shows the information of the selected videos. In fact, the exercise videos on Blogilates channels have a variety of contents, so I have defined four criteria for selecting videos. First, to study Cassey's constant motivational speech, the content of the 4 videos is about the durability challenge in exercising on different parts of the body. Second, the duration of videos is no longer than fifteen minutes. In terms of the number of views, videos have been reached more than one million views indicating its popularity. Lastly, in terms of the currentness, the videos must already be posted up to two years which show the up-to-date information.

The four fitness videos were transcribed to text on www.downsub.com. After that, the total of 1,000 chunks were collected 250 chunks from each video, and the chunks were defined by using a pause-defined-unit in which a "breath pause" was applied to this method.

According to Igras-Cybulska, Ziółko, Żelasko, & Witkowski (2016), "a breath pause is the regular natural pause caused by respiration activity". The breath pause was applied to define the chunk of Cassey's exercise motivational speech for the reason that she was actually doing the exercise while giving her motivational speech to the audience. However, defining each chunk is inevitably based on my intuition of hearing the pause because the problem is that there is a difficulty to measure the exact pausing duration for each chunk in a parameter measurement unit.

Data Analysis

All data were inserted into the excel program and were attentively classified five functions of illocutionary speech act according to Searle (1975) as well as the characterization of speech act based on Yule (1996). Searle's theory was applied to this analysis for the reason that he further developed and evidently refined the term of illocutionary of Austin's conception by classifying it into

5 functions, namely: assertives, directives, expressives, commissives, and declarations. Additionally, Yule's theory was applied due to the reason that he further distinguished speech acts into two characterizations, both direct and indirect speech acts coupled with clear explanation of the relationship between the structure and function of the speech as described in the literature review section above.

After the analysis, the excel program was used to generate the frequency/proportion found in each function, and the research findings were presented in both forms of qualitative and quantitative data analyses respectively.

Findings

This section will firstly present three examples of each illocutionary function, namely: assertive, directive, expressive, commissive, and declaration, found in Cassey's exercise motivational speech with an analysis of the findings followed by the pie chart showing the proportion of each piece of the aforementioned information.

No.	Example sentences	Function	Characterization
1.1	Hey guys, Cassey here	Assertive	Direct
1.2	You've got 50 seconds on, 10 seconds off, 10 moves.	Assertive	Direct
1.3	These are your moves for today.	Assertive	Direct

Table 1. Examples of Assertive Act

According to Searle (1975), the function of assertive act is to state how things are or to transfer some information to the listener. The result suggested that Cassey's exercising process began with an introduction and followed by exercise instructions, and it revealed that assertive act was mostly used in these parts. From the analysis in Table 1, it implied that Cassey's purposes of using assertive act are to introduce herself as in (1.1) and to state the brief overview as well as the instructions of today's exercise as in (1.2) and (1.3).

Additionally, in terms of the characterization, she used the direct speech act to explicitly state how things are as in (1.1), (1.2), and (1.3).

No.	Example sentences	Function	Characterization
2.1	Keep those arms forward	Directive	Direct
2.2	Stop thinking about the negative things	Directive	Direct
2.3	You guys, you need to go try it, okay	Directive	Indirect

Table 2. Examples of Directive Act

Based on the Searle's speech act theory (1975), the function of directive act is to get the listener to do something. From the analysis in Table 2, Cassey mostly used the directive act to get the audience to follow her exercising steps properly, and she attentively used the directive act to motivate the audience, who may have low motivation, to not give up on their exercises.

In (2.1) and (2.2), Cassey used the directive act as direct orders since she used the imperative form to explicitly get the audience to do the exercise properly. Moreover, she sometimes used the directive act as an indirect request as can be seen in (2.3), in which she used the declarative form to request the audience to try doing something. The propositional content of the above examples in Table 2 is that the audience follows Cassey's orders/requests and does the exercise properly at home.

No.	Example sentences	Function	Characterization
3.1	Then we'll go to the triceps.	Commissive	Direct
3.2	We will take it nice and slow.	Commissive	Direct
3.3	We're gonna lift.	Commissive	Direct

Table 3. Examples of Commissive Act

According to Searle (1975), a commissive act is used when the speaker wants to commit themselves to do certain actions in the future. As can be seen from Table 3, Cassey used the commissive act coupled with the direct speech act to explicitly commit herself and the audience to

what they are going to do in each step of the exercise. The verb "will" and "be gonna" in (3.1), (3.2), and (3.3) expressed what Cassey intended, persuading others to perform exercise in a moment later, and implied the hypothetical content that the exercise will be performed by Cassey and her watchers as Cassey's plans and intentions. Interestingly, instead of using the word 'I' referring to Cassey alone, she employed the positive word 'we' to call for unity to increase her audience's motivation to do an exercise.

No.	Example sentences	Function	Characterization
4.1	I'm feeling a pulse here.	Expressive	Direct
4.2	My arms are dying!	Expressive	Direct
4.3	Beautiful!	Expressive	Direct

Table 4. Examples of Expressive Act

According to Searle (1975), the speaker's purpose of using an expressive act is to express their feeling or attitude towards a particular thing or situation. The above examples in Table 4. suggested that Cassey's purpose of using the expressive act is to show that she sometimes struggled with pain while doing exercises, as in (4.1) and (4.2), but she continued to do the exercise so. Additionally, she employed the expressive act to compliment the audience in order to motivate them to not give up on their exercises as in (4.3). In terms of the characterization, she employed the direct speech act to explicitly express her feelings.

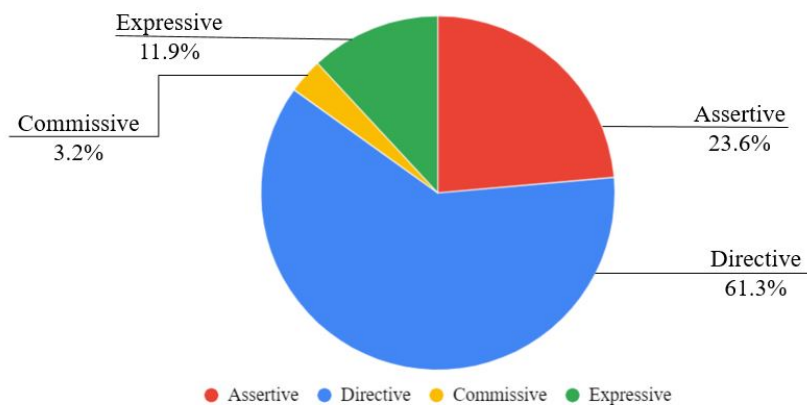

Figure1. The Percentage of Illocutionary Speech Act

Figure 1 illustrates the percentage of five functions of illocutionary speech act, namely; assertives, directives, commissives, expressives, and declarations used under Cassey's exercise motivational speech. Based on the results in Figure 1, it can be seen that the largest proportion of illocutionary speech acts used under the exercise motivational speech is the directive act which was found 61.3 percent. Regarding the function of the motivational speech that it gives enthusiasm to listeners, Cassey employed directive acts under its purpose of trying to get someone to do something. She consistently used it to motivate her watchers to exercise with her as well as to enhance people's exercise adherence which can ultimately help them achieve their exercise goals, as considered the most important purpose of her exercise video.

The second most common illocutionary speech act is the assertive act which was found 23.6 percent. Giving a brief overview in the introduction part of each exercise videos is needed before starting to encourage people to do exercise. Cassey, one of the famous fitness YouTube vloggers, always gives a brief overview to gain the audience's interest by introducing who she is, stating the purpose of each exercise video, and explaining the concept of each exercise video.

The expressive and commissive acts have small portions which are 11.9 percent and 3.1 percent respectively. Compared to all Cassey's motivational speech, it revealed that Cassey occasionally used the expressive act to motivate people by showing her empathy and giving compliments to people whose fitness endurance tended to decrease which could lead them to give up on their exercise. Besides, the commissive act was found with the lowest frequency because it is mainly used to expressing the speaker's intention to perform future actions.

Moreover, the results illustrated that the declaration act was not found in the exercise motivational context due to the purpose itself that is inconsistent with the purpose of the exercise motivational speech. The declaration act is uttered to declare some new state of affairs that bring the change in listener's status or condition such as blessing, firing, and hiring, based on the explanation of declaration act by Searle (1975).

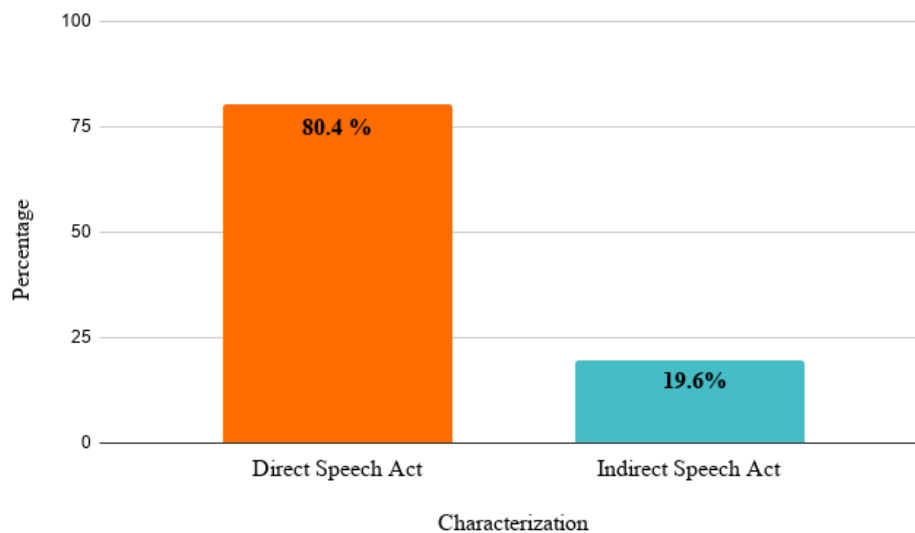

Figure 2. The Percentage of Characterization of Speech Act

Figure 2 indicates the percentage of the characterization of speech act, namely; direct and indirect speech act, used under the exercise motivational speech. Based on the result in Figure 2, it can be seen that Cassey mainly used the direct speech act which was taking 80.4 percent in her exercise motivational speech while she rarely used indirect speech acts for 19.6 percent.

The result revealed that the characteristic of Cassey's exercise motivational speech is about calling for performing the exercise. The high frequency of using direct speech act implied that the nature of exercise motivational speech is to speak as simply as possible as well as speak right to point of what needs to be accomplished, so the audience can easily understand the messages to properly perform the exercise to achieve their goals.

Conclusion and Discussion

The purpose of this study was to analyze functions and frequency of Illocutionary speech act as well as its characterizations used under the exercise motivational utterance in which Searle's model of illocutionary speech act theory as well as Yule's model of direct and indirect speech acts were applied in the analysis of this study. The data were collected in the total of 1,000 chunks from four fitness videos on Blogilates YouTube channel.

Results of an analysis of illocutionary speech act and its characterization in Fitness YouTube vlogger's motivational speech seems consistent with the previous study, investigating the teacher speech act in giving motivation for English students, that the directive act was also found the most

which appeared 61.3 percent. The Cassey's purposes of using the directive act are to get the audience to follow her exercising steps and to motivate the audience to achieve their exercise goals. Previous research probing the teacher speech act in giving motivation for English students also suggested that the teacher mostly employed the directive act while giving the motivation to students, and her reason for using the directive act was to get the students to participate in a class (Chakim & Dibdyaningsih, 2019).

According to the consistent findings on the use of the directive act, it could be interpreted that a fitness trainer and a teacher share the relevant role. The relationship between the fitness trainer and the audience is related to the relationship between the teacher and the students. To put it another way, it can be interpreted that the fitness trainer perceives the same role as a teacher while teaching and explaining to the audience what they need to know and must do during the exercise.

However, while previous study has only focused on the functions of illocutionary speech act, findings of this study provide new insight into the characterization of speech act. The results indicated that Cassey mostly used direct speech act, or she always explicitly indicated the intended meaning while uttering her motivational utterance. As reported in *the Personal Trainer Manual: The Resource for Fitness Professionals*, the exercise instructions should be a concise verbal explanation giving a clear understanding of what needs to be achieved (Cotton, 1999). For example:

"I'm now going to show you how to perform a biceps curl."

"Watch how I control the movement and do not use momentum to help lift the weight."

(Cotton, 1999)

Speech acts play an important role in language and communication, especially the illocutionary speech act. As a means of communication, there is always an intended meaning behind the speaker's utterance. The results of this research study suggested that the use of the directive speech act coupled with the use of direct speech act is significant for the motivational speech for doing the exercise. Therefore, this research study could contribute some ideas to the fitness trainers who would like to learn how to speak in order to motivate others to do an exercise as a fitness professional. Additionally, this study could be beneficial for people who are interested to conduct further research in the speech act's field.

References

- Ab Rashid, R., Jamal, S. N., Ibrahim, N. S. N., Yunus, K., Azmi, N. J., Anas, M., & Mohamed, S. B. (2016). Rhetoric and Health: How Fitness Trainers Persuade Public on Social Networking Site. *Man In India*, 96(11), 4673-4679.
- Austin, J. L. (1975). *How to do things with words*. Oxford university press.
- Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. *Public health reports*, 100(2), 126.
- Cassey Ho. (2021). Retrieved May 11, 2021, from Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Cassey_Ho.
- Chakim, M. A., & Dibdyaningsih, H. (2019). An analysis of teacher speech act in giving motivation for English students. *Journal of English Language Teaching and Islamic Integration*, 2(2), doi:10.31227/osf.io/yzh34.
- Cotton, R. T. (Ed.) (1999). *Personal trainer manual: The resource for fitness professionals* (2nd ed.). San Diego, California: American Council on Exercise. Retrieved from <https://www.pdfdrive.com>
- Graham, S., & Weiner, B. (2004). Theories and principles of motivation. In D.C. Berliner & R. C. Calfee (Eds.). *Handbook of educational psychology* (1st ed., pp. 63-84). Routledge. doi:10.4324/9780203053874
- Igras-Cybulska, M., Ziółko, B., Żelasko, P., & Witkowski, M. (2016). Structure of pauses in speech in the context of speaker verification and classification of speech type. *EURASIP Journal on Audio, Speech, and Music Processing*, 2016(1). doi:10.1186/s13636-016-0096-7
- Motivation. (n.d.) In Cambridge dictionary. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/motivation>
- Nayyar, N. (2016, November 24). POP pilates creator Cassey Ho talks about fitness & loving your imperfections [Blog post]. Retrieved from <https://www.womenfitness.net/cassey-ho>
- NCSF. (2014, October 15). Top reasons why people fail in their exercise programs [Blog post]. Retrieved from <https://www.ncsf.org/blog/154-top-reasons-why-people-fail-in-their-exercise-programs>

Ryan, R. M., Williams, G. C., Patrick, H., & Deci, E. L. (2009). Self-determination theory and physical. *Hellenic Journal of Psychology*, 6(2), 107-124.

Savović, B., Ubović, M., & Radenović, S. (2018). Analysis of the motivational speech held by the National team coach before the final FIFA U-20 World Cup match. *Fizicka Kultura*, 72(1), 102–110. doi:10.5937/fizkul1801102S

Searle, J. R. (1975). *A taxonomy of illocutionary acts*. University of Minnesota Press, Minneapolis. Retrieved from the University of Minnesota Digital Conservancy, <https://hdl.handle.net/11299/185220>

Searle, J. R. (1969). *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. Cambridge: Cambridge University Press.

MedlinePlus. (n.d.). *Exercise and physical fitness*. Retrieved from <https://medlineplus.gov/exerciseandphysicalfitness.html>

Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะ:
จากมุมมองเชิงทฤษฎีสู่การประมวลผลภาษาไทย

Rhetorical Structure Theory:
From Theoretical Viewpoint to Thai Natural Language Processing

ศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง¹

Received 7 June 2021

Revised 10 August 2021

Published 11 August 2021

บทคัดย่อ

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นทฤษฎีที่อธิบายการจัดองค์ประกอบของข้อความภายในโครงสร้างปริจเฉท ด้วยจุดเด่นเชิงทฤษฎีที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย ทำให้ทฤษฎีนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหลายวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการประมวลผลภาษาธรรมชาติ บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดพื้นฐานและพัฒนาการของทฤษฎีดังกล่าว รวมถึงชี้ให้เห็นจุดเด่นที่เอื้อต่อการนำไปพัฒนาต่อยอดในงานหลายแขนง ยิ่งไปกว่านั้น บทความนี้จะได้กล่าวเจาะจงถึงความเกี่ยวข้องระหว่างทฤษฎีโครงสร้างวาทะกับการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทย จากนั้นจึงจะชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องของภาษาไทยเพื่อให้เป็นแนวทางการวิจัยในอนาคต

คำสำคัญ: ทฤษฎีโครงสร้างวาทะ, โครงสร้างปริจเฉท, การประมวลผลภาษาไทย

Abstract

Rhetorical structure theory (RST) is a theory about text organization in discourse structure. Due to its theoretical strengths that allow for a wide range of applications, this theory is widely accepted in many areas, especially in area of natural language processing. This paper aims to present the basic concepts and development of this theory, as well as to highlight its strengths that lead to further development in many fields. Moreover, the relevance between Rhetorical structure theory and the analysis and processing of Thai is addressed in this paper. Then, to guide future research, problematic issues related to Thai are discussed.

Keywords: Rhetorical structure theory, Discourse structure, Thai natural language processing

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

นับเป็นเวลากว่า 70 ปีมาแล้วที่วงการปัญญาประดิษฐ์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ และภาษาศาสตร์ ได้พยายามผสานองค์ความรู้เข้าด้วยกันเพื่อผลักดันให้คอมพิวเตอร์สามารถวิเคราะห์และเข้าใจภาษามนุษย์ได้ภายใต้ศาสตร์ที่เรียกว่า “การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP)” (Tapsai, Unger, & Meesad, 2021, p. 1) ผลจากความพยายามดังกล่าวได้ก่อให้เกิดนวัตกรรมจำนวนมากที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการแปลภาษาด้วยเครื่อง การสรุปย่อข้อความในเอกสาร หรือการค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูล

การทำความเข้าใจภาษามนุษย์ของคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะสอดคล้องกับการศึกษาภาษาตามแนวภาษาศาสตร์ กล่าวคือ คอมพิวเตอร์ต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยทางภาษาในระดับต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นข้อความตั้งแต่ระดับคำเรื่อยไปกระทั่งถึงระดับปริจเฉท ทั้งนี้ ในการประมวลผลระดับปริจเฉทนั้น อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีโครงสร้างวาทะ (Rhetorical Structure Theory: RST) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายทั้งในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้งาน

ตลอดระยะเวลา นับตั้งแต่มีการเสนอทฤษฎีโครงสร้างวาทะขึ้น ทฤษฎีดังกล่าวได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาเรื่อยมา ไม่เฉพาะสาขาภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงสาขาปริจเฉทวิเคราะห์ ภาษาศาสตร์เชิงทฤษฎี และภาษาศาสตร์จิตวิทยาด้วย (Das & Taboada, 2018, p. 150; Taboada & Mann, 2006) ส่วนในงานประมวลผลภาษาธรรมชาติ ทฤษฎีโครงสร้างวาทะก็ถูกใช้ในการพัฒนาเครื่องมือประมวลผลข้อความหลายแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบถามตอบอัตโนมัติและระบบสรุปย่อข้อความ ด้วยการยอมรับอย่างแพร่หลายนี้เอง ทฤษฎีโครงสร้างวาทะจึงได้รับการตีความและพัฒนาแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่อยมากระทั่งถึงปัจจุบัน

ในส่วนของภาษาไทยนั้นก็ปรากฏงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะจำนวนไม่น้อย ทั้งงานที่มุ่งตีความทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์ภาษาไทย (Intasaw & Aroonmanakun, 2013; Saetia, Taerungruang, & Chalothorn, 2020; Sinthupoun & Sornil, 2010) หรืองานที่มุ่งประยุกต์ใช้ทฤษฎีเพื่อพัฒนาเครื่องมือประมวลผลภาษาไทย (Ketui, Theeramunkong, & Onsuwan, 2015; Sukvaree, Charoensuk, Wattanamethanont, & Kultrakul, 2004; Wattanamethanont, Suvakree, & Kawtrakul, 2005) งานวิจัยเหล่านี้ได้ช่วยสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของทฤษฎีโครงสร้างวาทะผ่านมุมมองในการวิเคราะห์ภาษาไทย ตลอดจนการประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงทฤษฎีสู่การพัฒนาระบบประมวลผลภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น บทความชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอโมทัศน์พื้นฐานและพัฒนาการของทฤษฎีโครงสร้างวาทะตั้งแต่ได้รับการเสนอขึ้นจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังจะได้ชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นในเชิงทฤษฎีที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ในงานประมวลผลข้อความแขนงต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลภาษาไทย นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังจะได้นำเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางการศึกษาวิจัยภาษาไทยเชิงทฤษฎีโครงสร้างวาทะด้วย ผลที่ได้จากการทบทวนงานที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีโครงสร้างวาทะในครั้งนี้ไม่เพียงแต่เป็นการประมวลองค์ความรู้ให้เป็นระบบเท่านั้น แต่ยังเป็นการเสนอมุมมองใหม่ในการวิเคราะห์ภาษาไทย อันจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อยอดในงานประมวลผลภาษาไทยได้ในอนาคต

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาของบทความนี้ออกเป็น 6 หัวข้อด้วยกัน นอกจากหัวข้อแรกอันได้แก่บทนำนี้แล้ว ในหัวข้อที่ 2 ผู้เขียนจะนำเสนอมนทัศน์พื้นฐานและพัฒนาการของทฤษฎีโครงสร้างวาทะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากนั้นจะได้ชี้ให้เห็นจุดเด่นของตัวทฤษฎีที่เอื้อต่อการประยุกต์ใช้งานในหลากหลายแขนง ในหัวข้อที่ 3 และในหัวข้อที่ 4 จะกล่าวเจาะจงถึงความเกี่ยวข้องของระหว่างทฤษฎีโครงสร้างวาทะกับการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทย ส่วนในหัวข้อที่ 5 ผู้เขียนจะได้ชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาและแนวทางการวิจัยในอนาคต จากนั้นจึงเป็นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในหัวข้อสุดท้าย

มนทัศน์พื้นฐานและพัฒนาการของทฤษฎีโครงสร้างวาทะ

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นทฤษฎีหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างปริจเฉท (Discourse Structure Theories: DSTs) เช่นเดียวกับกับทฤษฎีโครงสร้างข้ามเอกสาร (Cross-document Theory: CDT) (Radev, 2000) หรือทฤษฎีโครงสร้างของเพนนี (Penn's Structure Theory: PST) (Prasad et al., 2008) สมมติฐานหลักที่ทฤษฎีในกลุ่มนี้มีร่วมกันคือ ปริจเฉทมิได้เกิดการนำถ้อยคำมารวมกันอย่างไรแบบแผน แต่ประกอบขึ้นจากหน่วยปริจเฉท (discourse unit) ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบเครือข่าย ด้วยเหตุนี้ กลุ่มทฤษฎีโครงสร้างปริจเฉทจึงมุ่งหาคำตอบว่าอนุพากย์ ประโยค หรือช่วงของข้อความ (text span) สามารถเชื่อมโยงกันเป็นข้อความได้อย่างไร (Hou, Zhang, & Fei, 2020, p. 1)

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้รับการเสนอเป็นครั้งแรกโดยแมนน์และทอมป์สัน (Mann & Thompson, 1987, 1988) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของโครงการสร้างข้อความอิงคอมพิวเตอร์ (computer-based text generation) แนวคิดหลักของทฤษฎีฉบับแรกนี้คือการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยในปริจเฉทโดยยึดเจตนาของผู้ส่งสารและสารของตัวสาร และแสดงออกมาโดยใช้แผนผังต้นไม้

ในเชิงทฤษฎีนั้น แมนน์และทอมป์สันได้เสนอว่าช่วงของข้อความ (text span)² ช่วงใดๆ ที่อยู่ข้างเคียงกันย่อมมีความสัมพันธ์ (relation) ซึ่งกันและกันตามสถานะความเป็นแกนกลาง (nuclearity) สถานะความเป็นแกนกลางนี้แบ่งออกได้เป็น 2 แบบ ได้แก่ แกนกลางเดี่ยว (mononuclear) และหลายแกนกลาง (multi-nuclear) ในกรณีที่เป็นความสัมพันธ์แบบแกนกลางเดี่ยว ช่วงของข้อความหนึ่งจะมีบทบาทเป็นแกนกลาง (nucleus) และอีกช่วงของข้อความหนึ่งจะมีบทบาทเป็นบริวาร (satellite) ช่วง

² ช่วงของข้อความในทฤษฎีฉบับดั้งเดิมมักอยู่ในรูปของอนุพากย์หรือประโยค

ของข้อความที่เป็นแกนกลางจะเป็นใจความหลัก เป็นส่วนที่จำเป็นและไม่สามารถละทิ้งได้ ในขณะที่ช่วงของข้อความที่เป็นบริวารคือข้อความส่วนที่ทำหน้าที่ขยายความให้ช่วงของข้อความที่เป็นแกนกลาง เป็นส่วนที่สามารถละทิ้งได้โดยไม่กระทบใจความหลัก ส่วนกรณีที่เป็นความสัมพันธ์แบบหลายแกนกลางนั้น ช่วงของข้อความทั้งสองช่วงจะมีความสำคัญเท่าเทียมกันและต่างทำหน้าที่เป็นแกนกลาง ไม่สามารถละทิ้งส่วนใดส่วนหนึ่งได้ ช่วงของข้อความแต่ละช่วงไม่ว่าจะมีบทบาทเป็นแกนกลางหรือบริวารเมื่อประกอบเข้าด้วยกันในโครงสร้างปริจเฉทจะแสดงความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อกันเสมอ ทั้งนี้ แมนน์และทอมป์สันเสนอให้มีความสัมพันธ์ทั้งหมด 23 แบบ เช่น สาเหตุ ภูมิหลัง หรือเงื่อนไข เป็นต้น

ในทฤษฎีฉบับของแมนน์และทอมป์สันนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงของข้อความจะได้รับการนิยามด้วยชุดของ**ข้อบังคับ (constraint)** ของแกนกลาง (nucleus: N) และบริวาร (satellite: S) ซึ่งเกี่ยวข้องกับเป้าหมายและความเชื่อของผู้เขียน (writer: W) และผู้อ่าน (reader: R) อันจะก่อให้เกิดผลกระทบ (effect) ต่อผู้อ่าน (reader: R) เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ขอให้พิจารณาข้อความในตัวอย่าง (1) ที่แสดงข้อบังคับของความสัมพันธ์แบบหลักฐาน (evidence)

(1) อาจารย์จักรภาพต้องอยู่ที่นี้ เพราะรถของเขาจอดอยู่หน้าคณะ

ข้อความสัมพันธ์: หลักฐาน

ข้อบังคับของ N: R อาจจะไม่เชื่อ N ในระดับที่ W พอใจ

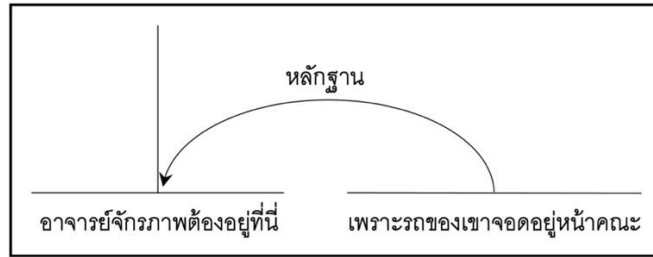
ข้อบังคับของ S: R เชื่อมั่นใน S หรือพบว่า S เชื่อถือได้

ข้อบังคับของ N+S: ความเข้าใจของ R ใน S ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นที่มีต่อ N

ผลกระทบ: ความเชื่อมั่นของ R ใน N เพิ่มมากขึ้น

จากตัวอย่าง (1) สามารถแบ่งช่วงของข้อความดังกล่าวได้ 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงของข้อความ [อาจารย์จักรภาพต้องอยู่ที่นี้] ซึ่งมีบทบาทเป็นแกนกลาง (N) และช่วงของข้อความ [เพราะรถของเขาจอดอยู่หน้าคณะ] ซึ่งมีบทบาทเป็นบริวาร (S) หากพิจารณาตามข้อบังคับจะเห็นได้ว่าผู้อ่าน (R) อาจไม่เชื่อว่าอาจารย์จักรภาพอยู่ในตำแหน่งตามที่ข้อความระบุในระดับที่ผู้เขียนพอใจ แต่ในขณะเดียวกันช่วงของข้อความ [เพราะรถของเขาจอดอยู่หน้าคณะ] (S) ก็สามารถช่วยเป็นหลักฐานยืนยันความน่าเชื่อถือของช่วงของข้อความ [อาจารย์จักรภาพต้องอยู่ที่นี้] (N) ได้ตามข้อบังคับของ N+S เป็นผลให้ความเชื่อมั่นของผู้อ่าน (R) ที่มีต่อช่วงของข้อความ [อาจารย์จักรภาพต้องอยู่ที่นี้] (N) เพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของการแทนรูปโครงสร้างปริจเฉท แมนน์และทอมป์สันเสนอให้ใช้**ผังภูมิโครงสร้าง (schema)** เพื่อแสดงการจัดองค์ประกอบของข้อความ แผนผังที่แมนน์และทอมป์สันเสนอนี้มีลักษณะเป็นแผนผังต้นไม้ที่เชื่อมโยงแต่ละช่วงข้อความเข้าด้วยกันโดยใช้เส้นแสดงความสัมพันธ์ และแต่ละเส้นจะถูกกำกับด้วยชื่อแบบของความสัมพันธ์ ดังภาพ 1

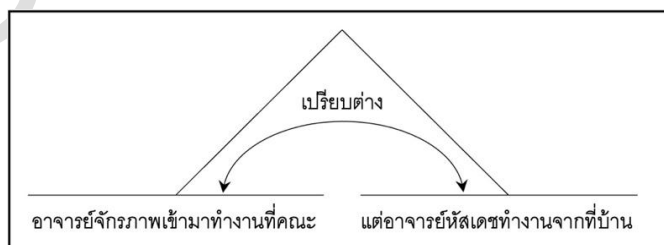

ภาพ 1 แผนผังต้นไม้อิงโครงสร้างปริเฉทของข้อความในตัวอย่าง (1)

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์แบบแกนกลางเดียวระหว่างช่วงของข้อความในตัวอย่าง (1) ผ่านแผนผังต้นไม้อิงโครงสร้างปริเฉท จะเห็นได้ว่าข้อความ “อาจารย์จักรภาพต้องอยู่ที่นี้ เพราะรถของเขาจอดอยู่หน้าคณะ” สามารถแบ่งเป็นช่วงของข้อความได้ 2 ช่วง สังเกตเห็นได้จากเส้นตรงแนวนอนที่มีข้อความกำกับอยู่ ช่วงของข้อความที่เป็นแกนกลางจะมีเส้นตรงตั้งฉากกับเส้นตรงแนวนอนที่มีข้อความของช่วงนั้น ส่วนช่วงของข้อความที่เป็นบริวารจะมีเส้นโค้งที่ปลายด้านหนึ่งเป็นรูปลูกศรกำกับอยู่ โดยหัวลูกศรนี้จะชี้ไปยังเส้นแนวตั้งของช่วงของข้อความที่เป็นแกนกลางเพื่อแสดงบทบาทความเป็นบริวารของอีกช่วงของข้อความหนึ่ง และมีชื่อของความสัมพันธ์ “หลักฐาน” กำกับอยู่เหนือเส้นโค้งดังกล่าว จากแผนผังในภาพนี้จึงแปลความได้ว่าช่วงของข้อความ [เพราะรถของเขาจอดอยู่หน้าคณะ] มีบทบาทเป็นบริวาร ทำหน้าที่เป็นหลักฐานสนับสนุนช่วงของข้อความ [อาจารย์จักรภาพต้องอยู่ที่นี้] ซึ่งเป็นแกนกลาง

ส่วนความสัมพันธ์แบบหลายแกนกลางซึ่งแต่ละช่วงของข้อความล้วนมีบทบาทเป็นแกนกลางนั้น กำหนดให้ใช้เส้นทแยงฉากขึ้นไปสู่จุดแตกกิ่งเพื่อระบุบทบาทแกนกลาง ดังภาพ 2 ที่แสดงโครงสร้างปริเฉทของข้อความในตัวอย่าง (2) จากภาพ จะเห็นได้ว่าช่วงของข้อความ [อาจารย์จักรภาพเข้ามาทำงานที่คณะ] และ [แต่อาจารย์หัสเดชทำงานจากที่บ้าน] ต่างก็มีบทบาทเป็นแกนกลางที่เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์แบบเปรียบเทียบ (contrast) อันสังเกตได้จากการกำกับด้วยเส้นโค้งที่ปลายทั้งสองด้านเป็นลูกศร

- (2) อาจารย์จักรภาพเข้ามาทำงานที่คณะแต่อาจารย์หัสเดชทำงานจากที่บ้าน

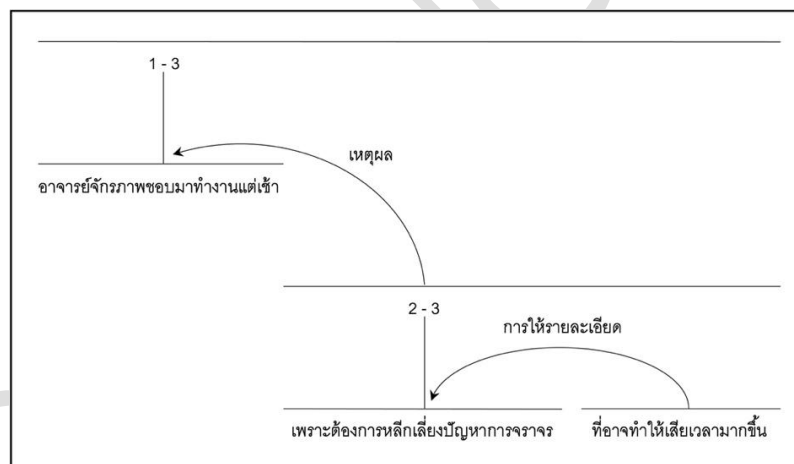

ภาพ 2 แผนผังต้นไม้อิงโครงสร้างปริเฉทของข้อความในตัวอย่าง (2)

แนวคิดเชิงทฤษฎีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้รับการพัฒนาให้สามารถนำไปใช้จริงได้มากยิ่งขึ้นเมื่อคาร์ลสันและคณะ (Carlson, Marcu, & Okurowski, 2001) ได้เสนอว่า ในโครงสร้างปริเฉทมีหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งสามารถสื่อข้อมูลเชิงเนื้อหาและความหมายได้สมบูรณ์ เรียกว่า **หน่วยปริเฉทพื้นฐาน**

(Elementary Discourse Units: EDUs) และได้ใช้แนวคิดเรื่องหน่วยปริจเฉทพื้นฐานนี้แทนแนวคิดเรื่องช่วงของข้อความที่เสนอไว้ในทฤษฎีฉบับดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม คาร์ลสันและคณะยังคงแนวคิดเรื่องสถานะความเป็นแกนกลางระหว่างหน่วยปริจเฉทพื้นฐานแต่ละหน่วยไว้ กล่าวคือ หน่วยปริจเฉทพื้นฐานแต่ละหน่วยในโครงสร้างปริจเฉทยังคงมีบทบาทเป็นแกนกลางหรือบริวารอยู่เช่นเดิม แต่สิ่งที่ถือว่าเป็นการพัฒนาในทฤษฎีฉบับนี้คือการกำหนดหลักการในการแบ่งขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่ชัดเจน (Carlson & Marcu, 2001) หลักการดังกล่าวสัมพันธ์กับชุดของ **วาทสัมพันธ์** (rhetorical relation) ที่ได้เสนอขึ้นใหม่ทั้งหมด 16 กลุ่ม แบ่งเป็นประเภทของวาทสัมพันธ์ได้ 78 แบบ ยกตัวอย่างเช่น วาทสัมพันธ์แบบเปรียบเทียบ (contrast) วาทสัมพันธ์แบบลักษณะ (attribution) วาทสัมพันธ์แบบรายการ (list) วาทสัมพันธ์แบบภูมิหลัง (background) เป็นต้น และด้วยเหตุที่ทฤษฎีฉบับนี้ใช้การพิจารณาสถานะความเป็นแกนกลางควบคู่ไปกับประเภทของวาทสัมพันธ์จึงทำให้ไม่ต้องอาศัยข้อบังคับในการกำหนดประเภทของวาทสัมพันธ์อีกต่อไป ทั้งนี้ ขอให้พิจารณาการกำหนดสถานะความเป็นแกนกลางและประเภทของวาทสัมพันธ์ในข้อความในตัวอย่าง (3) เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น

- (3) อาจารย์จักรภาพชอบมาทำงานแต่เช้า เพราะต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการจราจรที่อาจทำให้เสียเวลามากขึ้น

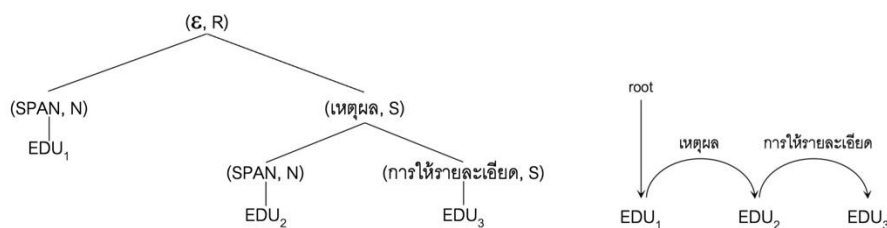
ภาพ 3 แผนผังต้นไม้โครงสร้างวาทะของข้อความในตัวอย่าง (3)

ภาพ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยในปริจเฉทของข้อความในตัวอย่าง (3) ผ่าน **แผนผังต้นไม้โครงสร้างวาทะ** (Rhetorical Structure Tree: RS-Tree) จะเห็นได้ว่าข้อความดังกล่าวสามารถตัดแบ่งหน่วยปริจเฉทพื้นฐานได้เป็น 3 หน่วย ได้แก่ [อาจารย์จักรภาพชอบมาทำงานแต่เช้า] [เพราะต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการจราจร] และ [ที่อาจทำให้เสียเวลามากขึ้น] โดยระหว่างปริจเฉทพื้นฐาน [เพราะต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการจราจร] กับ [ที่อาจทำให้เสียเวลามากขึ้น] มีวาทสัมพันธ์แบบการให้รายละเอียด (elaboration) ซึ่งคาร์ลสันและมาร์คู (Carlson & Marcu, 2001, p. 33) ได้ระบุไว้ว่าในวาทสัมพันธ์แบบนี้ หน่วยปริจเฉทที่เป็นบริวารจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่เป็นแกนกลาง ในที่นี้จึงระบุได้ว่าหน่วยปริจเฉทพื้นฐาน [ที่อาจทำให้เสียเวลามากขึ้น] มีบทบาทเป็นบริวาร

เนื่องจากทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “ปัญหาการจรรยา” ในหน่วยปริศนาพื้นฐาน [เพราะต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการจรรยา] และในลำดับขั้นที่สูงขึ้นไป หน่วยปริศนาพื้นฐาน [เพราะต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการจรรยา] และ [ที่อาจทำให้เสียเวลามากขึ้น] ก็เป็นบริวารของหน่วยปริศนาพื้นฐาน [อาจารย์จักรภาพชอบมาทำงานแต่เช้า] ตามที่คาร์ลสันและมาร์คู (Carlson & Marcu, 2001, p. 65) ระบุไว้ว่าในวาทสัมพันธ์แบบเหตุผล (reason) นั้น หน่วยปริศนาพื้นฐานที่เป็นแกนกลางจะต้องเป็นการกระทำของสิ่งมีชีวิต และหน่วยปริศนาพื้นฐานที่เป็นบริวารจะแสดงผลของการกระทำดังกล่าว จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าทฤษฎีฉบับของคาร์ลสันและคณะนั้นได้พรรณนาหลักการในการตัดสินใจสถานะความเป็นแกนกลางของหน่วยปริศนาพื้นฐานไปพร้อมกับการระบุวาทสัมพันธ์ของหน่วยปริศนาพื้นฐานคู่หนึ่งๆ จึงไม่ต้องอาศัยข้อบังคับในการทำความเข้าใจประเภทของวาทสัมพันธ์ดังเช่นทฤษฎีฉบับของแมนน์และทอมป์สัน

ด้วยทฤษฎีฉบับที่เสนอโดยคาร์ลสันและคณะนี้มีหลักการในการกำหนดขอบเขตของหน่วยปริศนาพื้นฐานที่ชัดเจน อีกทั้งยังช่วยลดความยุ่งยากจากการตีความข้อบังคับในขั้นตอนการระบุประเภทของวาทสัมพันธ์ ทฤษฎีฉบับนี้จึงเป็นที่ยอมรับและถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในหลายภาษา รวมถึงภาษาไทย จนก่อให้เกิดการตีความและพัฒนาต่อยอดในเชิงทฤษฎีมาจนถึงปัจจุบัน

งานของมอเรียและคณะ (Morey, Muller, & Asher, 2018) เป็นงานอีกชิ้นหนึ่งที่พัฒนาต่อยอดแนวคิดเชิงทฤษฎีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อประยุกต์ใช้ในงานแจقس่วนปริศนา (discourse parsing) โดยเสนอว่างานแจقس่วนปริศนาตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเกือบทั้งหมดได้หยิบยืมแนวคิดการแจقس่วนทางวากยสัมพันธ์เชิงส่วนประกอบ (syntactic constituency parsing) มาใช้ โดยกำกับข้อมูลและแทนรูปโครงสร้างปริศนาเป็นต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบส่วนประกอบ (Marcu, 2000b) การกำกับข้อมูลและแทนรูปในลักษณะนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการทั้งในเชิงทฤษฎีและการใช้งาน กล่าวคือ ในเชิงทฤษฎี โครงสร้างวาทะแบบส่วนประกอบอาจก่อให้เกิดความกำกวมจากการตีความเชิงอรรถศาสตร์ได้ ส่วนในเชิงการใช้งานก็ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบแจقس่วน ด้วยเหตุนี้ มอเรียและคณะจึงเสนอให้กำกับข้อมูลและแทนรูปโครงสร้างปริศนาโดยใช้ต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบพึ่งพาอิงส่วนหลักและลำดับ (head-ordered dependency tree) แทน พร้อมทั้งได้พิสูจน์ว่าโครงสร้างแบบพึ่งพาสามารถแก้ไขปัญหาการแจقس่วนปริศนาได้ดีกว่าทั้งในเชิงทฤษฎีและการใช้งาน

ภาพ 4 ต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบส่วนประกอบและต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบพึ่งพาของข้อความในตัวอย่าง (3)

ภาพ 4 แสดงการเปรียบเทียบต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบส่วนประกอบกับต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบฟังก์ชันหลักและลำดับของข้อความในตัวอย่าง (3) ซึ่งแบ่งหน่วยปริจเฉทพื้นฐานในข้อความดังกล่าวได้เป็น 3 หน่วย จากภาพ แผนผังด้านซ้ายเป็นต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบส่วนประกอบซึ่งมีการฉายภาพแบบทวิภาค (binary) ขึ้นไปเป็นจุดแตกกิ่ง แต่จุดแตกกิ่งจะกำกับด้วยค่า “SPAN” หรือประเภทวาทสัมพันธ์ และสถานะความเป็นแกนกลาง (N หรือ S) โดยมีจุดแตกกิ่งราก (root node) เป็นจุดแตกกิ่งสูงสุดในขณะที่แผนผังด้านขวาเป็นต้นไม้โครงสร้างวาทะแบบฟังก์ชันที่พิจารณาให้หน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่มีบทบาทแกนกลางเป็นส่วนหลัก และมีเส้นโค้งปลายลูกศรชี้ไปยังส่วนฟังก์ชันอันได้แก่หน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่มีบทบาทเป็นบริวาร

แนวคิดที่ปรากฏในงานมอเรียและคณะนี้นับว่าเป็นการพัฒนาแนวคิดเชิงทฤษฎีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะไปอีกขั้นหนึ่ง เนื่องจากงานชิ้นนี้ได้เสนอให้พิจารณา**ความเป็นส่วนหลัก (headness)** ของหน่วยย่อยในโครงสร้างปริจเฉทที่ปรากฏในโครงสร้างแบบฟังก์ชัน อันเป็นการหยิบยืมแนวคิดด้านวากยสัมพันธ์มาใช้อธิบายข้อความในระดับปริจเฉทได้อย่างเป็นรูปธรรม กระทั่งเอื้อให้สามารถนำแนวการศึกษาทางวากยสัมพันธ์ฟังก์ชันมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างปริจเฉทได้ และในแง่การใช้งานข้อค้นพบของมอเรียและคณะก็เป็นการบุกเบิกแนวทางใหม่ให้สามารถหยิบยืมแนวทางแจกส่วนทางวากยสัมพันธ์ฟังก์ชันมาใช้ในงานแจกส่วนปริจเฉทได้เช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีงานของฮูและคณะ (Hou et al., 2020) ที่นำเสนอการตีความทฤษฎีโครงสร้างวาทะ โดยนำเสนอานิยามเชิงรูปนัยของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในงานแจกส่วนปริจเฉท ทั้งยังได้นำเสนอการจัดหมวดหมู่ของวิธีแจกส่วนปริจเฉทตามทฤษฎีนี้อีกด้วย งานชิ้นนี้ถือเป็นเครื่องยืนยันถึงความหนักแน่นเชิงทฤษฎีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้เป็นอย่างดี ดังที่ฮูและคณะได้แสดงให้เห็นถึงการตีความทฤษฎีเพื่อใช้ต่อยอดในงานประมวลผลภาษาธรรมชาติได้อย่างกว้างขวาง

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา นับตั้งแต่ได้รับการเสนอขึ้น ทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้รับความสนใจและมีการพัฒนาแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่อยมา ยังผลให้ทฤษฎีนี้มีจุดเด่นทั้งในเชิงภาษาศาสตร์และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ กระทั่งปรากฏการประยุกต์ในงานแขนงต่างๆ อย่างแพร่หลาย ดังผู้เขียนจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะ: จุดเด่นและการประยุกต์ใช้

จากมโนทัศน์พื้นฐานและพัฒนาการเชิงทฤษฎีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะที่ได้กล่าวถึงในหัวข้อที่แล้ว จะเห็นได้ว่าทฤษฎีดังกล่าวนี้มีจุดเด่นในเชิงทฤษฎีที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ต่อยอดได้อย่าง

กว้างขวาง จุดเด่นดังกล่าวคือการนำเสนอมุมมองในการทำความเข้าใจข้อความทั้งแง่วากยสัมพันธ์ ความหมาย และหน้าที่

ในแง่วากยสัมพันธ์นั้น ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเสนอให้พิจารณาคูณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยย่อยภายในโครงสร้างประโยคและนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการระบุขอบเขตของหน่วยประโยคพื้นฐาน โดยพิจารณาจากร่องรอย (clue) ทางศัพท์และวากยสัมพันธ์ และสรุปว่าในแง่วากยสัมพันธ์ หน่วยประโยคพื้นฐานอาจเป็นอนุพากย์หลัก อนุพากย์สัมพันธ์ ส่วนขยายหลังหน่วยนาม อนุพากย์ซ้อนที่แยกอนุพากย์หลักออกจากกัน รวมถึงวลีที่ขึ้นต้นด้วยตัวบ่งชี้ประโยคแข็ง (strong discourse marker) ในฐานะหน่วยประโยคพื้นฐานแบบวลี (phrasal EDU) (Carlson et al., 2001, p. 3) การพิจารณาคูณสมบัติทางวากยสัมพันธ์นี้เอื้อให้สามารถระบุขอบเขตของหน่วยประโยคพื้นฐานได้อย่างคงเส้นคงวา (consistent) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานประมวลผลภาษาธรรมชาติที่ต้องอาศัยผู้กำกับข้อมูลจำนวนมากได้ หรือกระทั่งนำไปศึกษาต่อยอดเชิงภาษาศาสตร์ในประเด็นด้านการต่อประสานระหว่างวากยสัมพันธ์กับประโยค (syntax-discourse interface) ก็ย่อมได้

ในแง่ความหมายนั้น ดังได้กล่าวไปแล้วว่าหน่วยประโยคพื้นฐานเป็นหน่วยที่ถูกนำเสนอขึ้นเพื่อใช้สื่อข้อมูลเชิงเนื้อหาและความหมายที่สมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งนี้ ลักษณะการสื่อความหมายดังกล่าวนี้ก็เป็นผลมาจากการกำหนดเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ชัดเจน ในแง่นี้ หน่วยประโยคพื้นฐานจึงเป็นหน่วยที่มีเนื้อหาประพจน์ (propositional content) สมบูรณ์และสามารถใช้แทนข้อมูลที่เป็นความคิดสำคัญ (idea) เพียงความคิดเดียวได้ (ศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง, 2560, น. 72) จุดเด่นทางความหมายของหน่วยประโยคพื้นฐานนี้ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้งานประมวลผลภาษาธรรมชาติเลือกประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะในแขนงงานที่เน้นการประมวลผลความหมาย เช่น การวิเคราะห์ความรู้สึก หรือการสรุปย่อเอกสาร ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยคุณสมบัติทางความหมายที่ผูกโยงกับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ชัดเจนนี้ ทำให้หน่วยประโยคพื้นฐานได้รับเลือกนำไปใช้เป็นหน่วยพื้นฐานในการประมวลผลแทนประโยค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาษาที่ไม่สามารถระบุขอบเขตของประโยคได้ชัดเจน เช่น ภาษาไทย

ส่วนในแง่หน้าที่นั้น กล่าวได้ว่าเป็นการผสมผสานเอาจุดเด่นของทฤษฎีด้านวากยสัมพันธ์และความหมายมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อความในระดับประโยค กล่าวคือ ทฤษฎีโครงสร้างวาทะนำเสนอการพิจารณาหน้าที่ของหน่วยย่อยในโครงสร้างประโยคโดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์เพื่อระบุขอบเขตของหน่วยประโยคพื้นฐาน และระบุหน้าที่ที่แต่ละหน่วยประโยคพื้นฐานมีต่อกันโดยพิจารณาความหมาย กลายเป็นวาทสัมพันธ์ประเภทต่างๆ ที่เชื่อมโยงหน่วยประโยคพื้นฐานเข้าไว้ด้วยกันเป็นข้อความ ทั้งนี้ หากพิจารณาในเชิงประโยควิเคราะห์ก็อาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างวาทะสามารถอธิบายเรื่องการเกาะเกี่ยวความ (coherence) ผ่านประเภทของวาทสัมพันธ์ซึ่งระบุความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างหน่วยประโยคพื้นฐาน และยังสามารถอธิบายเรื่องการเชื่อมโยงความ (cohesion) ผ่านการพิจารณาดัชนี (cue) ทางศัพท์และวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏในหน่วยประโยคพื้นฐานแต่ละหน่วย ซึ่ง

ทั้งสองส่วนนี้สามารถสะท้อนจุดเด่นของทฤษฎีโครงสร้างวาทะว่าด้วยการวิเคราะห์หน้าที่ของหน่วยต่างๆ ในบริบทได้เป็นอย่างดี

จุดเด่นเชิงทฤษฎีดังกล่าวมาข้างต้นได้ส่งผลให้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้รับการนำไปประยุกต์ใช้งานในหลายแขนง ไม่เฉพาะงานประมวลผลภาษาธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงงานที่มุ่งวิเคราะห์ข้อความเพื่อประโยชน์ด้านการเรียนการสอนการเขียนด้วย

ในด้านการนำไปประยุกต์ใช้งานประมวลผลภาษาธรรมชาติ ดังได้กล่าวไปแล้วว่าเมื่อแรกเริ่มนั้น ทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้รับเสนอขึ้นเพื่อใช้ในการสร้างข้อความ (text generation) ด้วยคอมพิวเตอร์ แนวคิดหลักของงานแขนงนี้คือการวางโครงของการเกาะเกี่ยวความภายในข้อความ ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีโครงสร้างวาทะซึ่งอธิบายการเกาะเกี่ยวความผ่านวาทสัมพันธ์จึงมีบทบาทสำคัญในงานแขนงนี้ ดังปรากฏงานสร้างข้อความที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นจำนวนมาก เช่น งานของวาล์สเตอร์และคณะ (Wahlster, Andre, Graf, & Rist, 1991) หรืองานของโอดอนเนลล์และคณะ (O'Donnell, Mellish, Oberlander, & Knott, 2001) เป็นต้น

การแจ่งส่วนบริบทเป็นงานแขนงหนึ่งที่น่าแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยภายในโครงสร้างบริบทที่ปรากฏในทฤษฎีโครงสร้างวาทะไปใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุด งานแขนงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์โครงสร้างบริบทของข้อความ ผลลัพธ์ที่ได้จากงานแขนงนี้จะอยู่ในรูปต้นไม้โครงสร้างบริบทซึ่งมักถูกรวบรวมเป็นคลังต้นไม้บริบท (discourse treebank) และสามารถนำไปใช้ต่อยอดในงานแขนงอื่นๆ ได้ เช่น งานสรุปย่อข้อความ (text summarization) หรืองานสกัดสารสนเทศ (information extraction) ยกตัวอย่างงานแจ่งส่วนบริบทที่ได้รับการยอมรับ เช่น งานของมาร์คู (Marcu, 2000a) และงานของบรอดและคณะ (Braud, Coavoux, & Søgaard, 2017)

การแจ่งส่วนบริบทตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะจะทำให้ทราบถึงความสำคัญของแต่ละส่วนของข้อความผ่านสถานะความเป็นแกนกลางของหน่วยบริบทพื้นฐาน อีกทั้งยังแสดงการเกาะเกี่ยวความระหว่างกันผ่านวาทสัมพันธ์ ผลลัพธ์ดังกล่าวนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อในงานสรุปย่อข้อความและการสกัดสารสนเทศ โดยกำหนดให้คอมพิวเตอร์เลือกเก็บหน่วยบริบทพื้นฐานที่เป็นแกนกลางไว้ เนื่องจากเป็นไปได้ว่าหน่วยบริบทพื้นฐานที่เป็นแกนกลางให้ข้อมูลที่มีความสำคัญมากกว่าหน่วยบริบทพื้นฐานที่เป็นบริวาร โดยอาศัยแนวคิดนี้ ข้อความที่ได้จากงานสรุปย่อข้อความและการสกัดสารสนเทศจึงมีเฉพาะใจความสำคัญและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน ทั้งนี้ สามารถยกตัวอย่างงานในกลุ่มนี้ได้ เช่น งานของฮิระโอะและคณะ (Hirao, Yoshida, Nishino, Yasuda, & Nagata, 2013) และงานของราฮังเดลและอัครวัล (Rahangdale & Agrawal, 2014)

การวิเคราะห์ความรู้สึก (sentiment analysis) เป็นงานประมวลผลข้อความแขนงหนึ่งที่รับเอาแนวคิดและเทคนิคต่างๆ ไปประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย ทฤษฎีโครงสร้างวาทะก็ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในงานแขนงนี้ด้วย โดยใช้ประโยชน์จากแนวคิดเรื่องลำดับชั้นของโครงสร้างบริบทซึ่งแสดงความสัมพันธ์

ทางความหมายระหว่างข้อความแต่ละตอนของเอกสาร เป็นผลให้คอมพิวเตอร์สามารถวิเคราะห์ความรู้สึกในระดับเอกสารได้ วิธีการนี้ต่างจากแนวทางเดิมที่วิเคราะห์ความรู้สึกจากการพิจารณาความถี่ของคำศัพท์ที่แสดงความรู้สึกขั้วบวกหรือลบในข้อความ ทั้งนี้ เมื่อประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องลำดับชั้นของโครงสร้างปริจเฉทแล้ว ข้อความแต่ละตอนย่อมมีความสำคัญไม่เท่าเทียมกันตามสถานะความเป็นแกนกลางและความลึกของลำดับชั้นโครงสร้างปริจเฉท และมีความเป็นไปได้ว่าความรู้สึกที่ปรากฏในข้อความตอนที่สำคัญกว่าย่อมสะท้อนความรู้สึกโดยรวมในระดับเอกสาร ยกตัวอย่างงานที่อาศัยแนวคิดดังกล่าวนี้ เช่น งานของโวลล์และทาโบาดา (Voll & Taboada, 2007) งานของภาทียและคณะ (Bhatia, Ji, & Eisenstein, 2015) และงานของเคราส์และไฟเออร์รีเกิล (Kraus & Feuerriegel, 2019) เป็นต้น

ส่วนในด้านการเรียนการสอนการเขียนนั้นก็ปรากฏงานวิจัยจำนวนมากที่ประยุกต์แนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจงานเขียนผ่านมุมมองด้านปริจเฉทวิเคราะห์ ยกตัวอย่างเช่นงานของอามาดีและปาร์ฮิซการ์ (Ahmadi & Parhizgar, 2017) ที่อาศัยแนวคิดเรื่องวาทสัมพันธ์ในการศึกษาข้อผิดพลาดด้านการเกาะเกี่ยวความในงานเขียนของชาวอิหร่านผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยเปรียบเทียบข้อผิดพลาดด้านการเกาะเกี่ยวความที่พบในงานเขียนแบบพรรณนากับงานเขียนแบบแสดงเหตุผล งานของบราวน์และเวอร์ฮาเกน (Brown & Verhagen, 2018) ซึ่งศึกษาความแตกต่างระหว่างงานเขียนของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวญี่ปุ่นกับงานเขียนของผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ โดยอาศัยการวิเคราะห์ค่าความถี่ของวาทสัมพันธ์ที่พบในงานเขียนดังกล่าว หรืองานของสกูฟาเกี (Skoufaki, 2020) ที่อาศัยหลักการสร้างแผนผังต้นไม้โครงสร้างวาทะในการบ่งชี้การหยุดการเกาะเกี่ยวความ (coherence break) ในงานเขียนของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไต้หวัน

จากที่ได้กล่าวมาในหัวข้อนี้ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีโครงสร้างวาทะนั้นมีจุดเด่นที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจข้อความทั้งในเชิงโครงสร้างและความหมาย จุดเด่นดังกล่าวยังให้เกิดการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในงานต่างๆ หลากหลายแขนง มิใช่เฉพาะในงานสร้างข้อความอิงคอมพิวเตอร์อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเสนอทฤษฎีนี้เท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตไปถึงงานประมวลผลภาษาธรรมชาติแขนงอื่นที่พัฒนาขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในแต่ละช่วงระยะเวลา นอกจากนี้ ทฤษฎีโครงสร้างวาทะยังได้รับการพิจารณาในฐานะแนวคิดหนึ่งในด้านปริจเฉทวิเคราะห์ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนภาษาได้อีกด้วย การประยุกต์ใช้ที่หลากหลายนี้เป็นเครื่องยืนยันถึงความหนักแน่นและความเป็นสากลของทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะกับการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทย

จุดเด่นของทฤษฎีโครงสร้างวาทะที่ได้กล่าวถึงในหัวข้อที่แล้วเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการศึกษาทำความเข้าใจภาษาต่างๆ ตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะอย่างแพร่หลาย (Taboada & Mann, 2006, p. 572) ทั้งนี้ ภาษาไทยก็เป็นภาษาหนึ่งที่ได้รับการวิเคราะห์ตีความและ

ประมวลผลผ่านมุมมองของทฤษฎีดังกล่าวนี้ กระทั่งเกิดเป็นงานวิจัยที่ยังประโยชน์ต่อวงการประมวลผลภาษาไทยจำนวนมาก ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงแนวทฤษฎีวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทยผ่านงานวิจัยเหล่านั้นเพื่อประมวลเป็นฐานความรู้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

จากการทบทวนงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะในการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทย สามารถแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่วิเคราะห์ภาษาไทยตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อใช้ประโยชน์ในการระบุขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานและแฉงส่วนปริจเฉท และกลุ่มที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบประมวลผลภาษาไทย

งานในกลุ่มแรกที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อระบุขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานและแฉงส่วนปริจเฉทนั้นเป็นงานที่ได้รับความสนใจศึกษาและพัฒนาเรื่อยมา กระทั่งปัจจุบัน เนื่องด้วยในการประมวลข้อความภาษาไทยนั้น หน่วยปริจเฉทพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในฐานะหน่วยทางภาษาที่ใช้ในการประมวลผลแทนประโยค

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการตัดประโยค (sentence segmentation) ภาษาไทยนั้นเป็นข้อถกเถียงในวงการประมวลผลภาษาไทยเรื่อยมา ด้วยประโยคในภาษาไทยไม่สามารถระบุขอบเขตที่แน่นอนได้ (Intasaw & Aroonmanakun, 2013, p. 491; Lertpiya et al., 2018, p. 3; Saetia et al., 2020, p. 270) ต่างจากภาษาอังกฤษที่สามารถใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการระบุขอบเขตของประโยคในการตัดประโยคได้ ด้วยเหตุนี้ หากต้องการนำประโยคภาษาไทยมาใช้เป็นหน่วยในการประมวลผลก็ย่อมก่อให้เกิดความยุ่งยากในการให้นิยามและระบุขอบเขตของประโยคซึ่งอาจมีได้หลากหลายตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์สำนักต่างๆ (ศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง, 2560, น. 72) แนวคิดนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของวิโรจน์ อรุณมานะกุล (2562) ที่กล่าวว่า การตัดประโยคภาษาไทยนั้นทำได้ยาก และแม้จะสามารถแยกประโยคออกมาได้ ในการประมวลผลปริจเฉทก็ยังคงต้องพิจารณาประโยคทั้งหมด รวมถึงอนุพากย์ และความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ในประโยคซับซ้อนอยู่ จึงไม่จำเป็นต้องตัดประโยค หากต้องการตัดหน่วยที่ใหญ่กว่าคำหรือวลีเพื่อใช้ในการประมวลผลก็ควรตัดเป็นหน่วยปริจเฉทพื้นฐานเพื่อให้ได้เนื้อความแต่ละส่วนสำหรับนำไปประมวลผลต่อไป

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อระบุขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานจึงเป็นที่สนใจอย่างมากในวงการประมวลผลภาษาไทย ดังปรากฏให้เห็นในงานของจิรวรรณ เจริญสุข และคณะ (Charoensuk, Suvakree, & Kawtrakul, 2005) ซึ่งถือเป็นงานชิ้นแรกๆ ที่วิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐาน งานชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นปัญหาของการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานในภาษาไทย จากนั้นจึงอาศัยวิธีการเรียนรู้ของเครื่องแบบต้นไม้ตัดสินใจ (decision tree) ร่วมกับกฎที่สร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พัฒนาระบบตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานได้สำเร็จ งานของนงนุช เกตุย และคณะ (Ketui, Theeramunkong, & Onsuwan, 2012) ที่เริ่มต้นจากวิเคราะห์

ลักษณะของภาษาไทย จากนั้นจึงนำเสนอนิยามของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทยและกฎไวยากรณ์ที่สร้างขึ้นจากชุดของไวยากรณ์ไม่พึงบริบท และพัฒนาตัวแจงส่วนแผนภูมิ (chart parser) ถึงลำดับที่ยาวที่สุด โดยประยุกต์กฎไวยากรณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อแจงส่วนข้อความให้ได้หน่วยปริจเฉทพื้นฐานออกมาเป็นผลลัพธ์ และงานของอรรถพล คงหวาน และคณะ (Kongwan, Kamaruddin, & Ahmad, 2020) ที่อาศัยการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของภาษาไทยในการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐาน โดยเสนอกระบวนการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่ใช้การพิจารณาตัวบ่งชี้ระบุนัย รูปแบบทางวากยสัมพันธ์ และกฎที่ใช้สร้างหน่วยปริจเฉทพื้นฐาน ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีงานของสมนึก สิ้นธุปวน และโอม ศรีนิล (Sinthupoun & Sornil, 2010) ที่ไม่เพียงเป็นการเสนอวิธีการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานด้วยแบบจำลองฮิดเดนมาร์คอฟเท่านั้น แต่ยังสามารถวิเคราะห์โครงสร้างปริจเฉทในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อสร้างต้นไม้โครงสร้างวาทะที่มีการแสดงวาทสัมพันธ์โดยใช้วิธีการเรียนรู้ของเครื่องแบบต้นไม้ตัดสินใจอีกด้วย

ในบรรดางานที่ว่าด้วยการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทยนี้ยังปรากฏงานของนลินี อินตะชาว และวิโรจน์ อรุณมานะกุล (Intasaw & Aroonmanakun, 2013) ที่เสนอหลักการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทย ความน่าสนใจของงานชิ้นนี้คือความพยายามที่จะประยุกต์หลักการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาอังกฤษที่เสนอในงานของคาร์ลสันและมาร์คู (Carlson & Marcu, 2001) มาใช้กับภาษาไทย งานชิ้นนี้จึงมีจุดเด่นด้านการวิเคราะห์คุณสมบัติความเป็นอนุภาคของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานในภาษาไทยเทียบกับภาษาอังกฤษ หลักการที่เสนอในงานชิ้นนี้ยังได้รับการขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของนลินี อินตะชาว (2556) ที่เสนอการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานด้วยวิธีการเรียนรู้ของเครื่องแบบซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน ทั้งนี้ แม้เทคนิคทางคอมพิวเตอร์ที่ใช้จะถูกปรับเปลี่ยนให้พัฒนาก้าวหน้าไป แต่หลักการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่เสนอในงานชิ้นนี้ยังคงได้รับการยอมรับในฐานะแนวทาง (guideline) ในการกำกับข้อมูลหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทยที่ปรากฏในงานหลายชิ้น เช่น งานของศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง และวิโรจน์ อรุณมานะกุล (2558) หรืองานของสัตยา สิงห์กุล และคณะ (Singkul, Khampingyot, Maharattamalai, Taerungruang, & Chalothorn, 2019) เป็นต้น

งานของชนาธิป แซ่เตีย และคณะ (Saetia et al., 2020) ก็เป็นงานอีกชิ้นหนึ่งที่น่าหลักการกำหนดขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานในภาษาไทยที่เสนอโดยนลินีและวิโรจน์ (Intasaw & Aroonmanakun, 2013) มาใช้ และชี้ให้เห็นว่าการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานตามหลักการดังกล่าวทำให้ได้หน่วยปริจเฉทพื้นฐานบางส่วนที่ขาดความสมบูรณ์ทางโครงสร้างหรือความหมาย เนื่องจากหลักการดังกล่าวยึดการพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานเป็นสำคัญ งานชิ้นนี้จึงเสนอให้พิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ร่วมกับลักษณะความหมายผ่านวาทสัมพันธ์ 4 ประเภท เพื่อผสานหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่ถูกตัดแล้วเข้าด้วยกันให้ได้หน่วยที่มีความสมบูรณ์ทางโครงสร้างและความหมาย พร้อมใช้ในการประมวลผลในขั้นต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น งานชิ้นนี้ยังทดลองพัฒนาแบบจำลองเพื่อตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐาน

โดยให้ระบบพิจารณาประเภทของวาทสัมพันธ์ผ่านการเรียนรู้เชิงลึกของเครื่อง ผลปรากฏว่าแบบจำลองสามารถตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่มีความสมบูรณ์ทั้งโครงสร้างและความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับที่น่าพอใจ

เมื่อพิจารณางานในกลุ่มแรกนี้ จะเห็นได้ถึงความพยายามที่จะวิเคราะห์ภาษาไทยทั้งในเชิงวาทสัมพันธ์ ปริจเฉท และความหมาย ผ่านการตีความแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะในเชิงรูปนัยที่เอื้อต่อการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และในเชิงภาษาศาสตร์ที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจโครงสร้างปริจเฉทของภาษาไทย ข้อค้นพบที่ปรากฏในงานกลุ่มนี้ถือเป็นก้าวสำคัญของการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทย

ส่วนงานอีกกลุ่มหนึ่งที่มุ่งประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะในการพัฒนาระบบประมวลผลภาษาไทยนั้น พบว่างานส่วนมากเป็นไปเพื่อการพัฒนาระบบสรุปย่อข้อความ ดังปรากฏในงานของธนา สุขวารี และคณะ (Sukvaree et al., 2004) ที่ได้เสนอการสรุปย่อข้อความในวงการเกษตรโดยใช้แนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะร่วมกับโครงสร้างความรู้ในออนโทโลยีการเกษตรที่ว่าด้วยโรคพืช งานของเมธี วัฒนเมธานนท์ และคณะ (Wattanamethanont et al., 2005) ที่เสนอวิธีการระบุความสัมพันธ์ในปริจเฉทโดยใช้แบบจำลองนาอิมพ์เป็นตัวแทนประเภทจากลักษณะที่ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์ในปริจเฉทที่สำคัญ และการปรากฏร่วมของคำ งานของธนา สุขวารี และคณะ (Sukvaree, Kawtrakul, & Caelen, 2007) ที่เสนอการสรุปย่อข้อความจากการเกาะเกี่ยวความในข้อความ โดยยุบรวมวาทสัมพันธ์ตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะให้เหลือ 2 ประเภท ได้แก่ การเชื่อมความ และการซ้อนความ จากนั้นจึงสร้างโครงสร้างต้นไม้การเกาะเกี่ยวเพื่อใช้ในการสรุปย่อเอกสาร และงานของนงนุช เกตุย และคณะ (Ketui et al., 2015) ที่นำเสนอแบบจำลองในการสรุปย่อเอกสารหลายชิ้น (multi-document) โดยอิงจากหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทย โดยแบบจำลองที่เสนอในงานชิ้นนี้มีกระบวนการทำงาน 3 ชั้น คือขั้นการตัดหน่วยข้อความที่ใช้ในการสรุปย่อข้อความ ขั้นการสร้างกราฟของหน่วยข้อความเพื่อใช้ระบุความสัมพันธ์ของหน่วยข้อความต่างๆ สำหรับเลือกมาใช้ในการสรุป และขั้นการเลือกหน่วยข้อความและการสร้างการสรุป

นอกจากงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสรุปย่อข้อความแล้ว ยังปรากฏงานอีกกลุ่มหนึ่งที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ได้แก่ งานของศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง และวิโรจน์ อรุณมานะกุล (2558) ที่ศึกษากลไกทางภาษาที่ใช้ในการลักลอกงานวิชาการ (plagiarism) ภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นกรอบการวิเคราะห์ งานของศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง (2560) ที่ทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบตรวจหาการลักลอกทางวิชาการเมื่อใช้หน่วยรับเข้า (input) ที่แตกต่างกันระหว่างหน่วยปริจเฉทพื้นฐานกับย่อหน้า และงานของสิงห์กุล และคณะ (Singkul et al., 2019) ที่ทดลองแจกแจงส่วนข้อความที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ตามแนวการแจกแจงส่วนทางวาทสัมพันธ์แบบฟังก์ชัน โดยใช้หน่วยปริจเฉทพื้นฐานเป็นหน่วยรับเข้าแทนประโยค

จากงานที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่าในภาษาไทย ทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้รับการประยุกต์ใช้ในแขนงงานสรุปย่อข้อความมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากงานแขนงดังกล่าวต้องอาศัยการพิจารณาความสัมพันธ์ภายในโครงสร้างปริเจตของข้อความ ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องโดยตรงกับแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะ อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะหลัง งานแขนงอื่นๆ ก็เริ่มรับเอาแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบการศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาเครื่องมือประมวลผลภาษาไทยมากขึ้นแล้ว แนวโน้มดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นนิมิตรหมายอันดีของวงการประมวลผลภาษาไทยและวงการภาษาศาสตร์ในการพัฒนาองค์ความรู้และวิทยาการให้ก้าวหน้าต่อไป

ก้าวต่อไปของทฤษฎีโครงสร้างวาทะกับภาษาไทย

จากงานวิจัยที่ได้ยกมาในหัวข้อที่แล้ว หากพิจารณาเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะในการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทยกับภาษาอื่นๆ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ก็อาจกล่าวได้ว่าวงวิชาการภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์แขนงนี้ได้ก้าวออกมาจากจุดเริ่มต้นได้ระยะหนึ่งแล้ว อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากแง่มุมเชิงทฤษฎีและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าวงวิชาการภาษาไทยยังสามารถก้าวต่อไปได้อีกไกลโดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีดังกล่าวนี้ ดังนั้นในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาที่เป็นช่องว่างทางการวิจัยว่าด้วยทฤษฎีโครงสร้างวาทะกับภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางวิจัยด้านภาษาศาสตร์และการประมวลผลภาษาไทยในอนาคต ทั้งนี้ จะได้แบ่งกล่าวถึงประเด็นปัญหาเป็น 3 แ่งมุม ได้แก่ การประมวลผลภาษาไทย การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ภาษาไทย และการเรียนการสอนการเขียนภาษาไทย รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

ในแง่การประมวลผลภาษาไทย จะสังเกตได้ว่าแนวโน้มปัจจุบันของงานประมวลผลภาษาไทย มุ่งเน้นการประมวลผลภาษาไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ กล่าวได้ว่าลักษณะภาษาที่ปรากฏในสื่อออนไลน์นั้นแตกต่างจากภาษาเขียนที่ปรากฏใช้ในเอกสารทั่วไปค่อนข้างมาก เป็นเหตุให้การประมวลผลภาษาไม่ได้เป็นไปโดยง่าย (Singkul et al., 2019, p. 244) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะที่พัฒนารอบการวิเคราะห์มาจากภาษาเขียนที่มีลักษณะเป็นทางการด้วยแล้ว การประยุกต์ใช้ทฤษฎีดังกล่าวในการประมวลผลภาษาในสื่อสังคมออนไลน์ย่อมก่อให้เกิดปัญหาบางประการตามมา

การตัดหน่วยปริเจตพื้นฐานภาษาไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์เป็นปัญหาพื้นฐานประการหนึ่งที่ต้องประสบ กล่าวคือ ระบบมักตัดหน่วยปริเจตพื้นฐานผิดพลาด เมื่อต้องประมวลผลภาษาไทยในสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ จากการสังเกต ผู้เขียนพบว่าภาษาไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะบางประการที่ส่งผลกระทบต่อการตัดหน่วยปริเจตพื้นฐาน

- (4) [เคยเจอแบบ]_{EDU1}[ตอนเช้าต้องไปส่ง]_{EDU2}
- (5) [แบบว่าตอนเช้าต้องไปส่ง]_{EDU1}
- (6) [คือแบบจะไปทำงานสายแล้วไง]_{EDU1}
- (7) [นางเดินไปแบบเงิบๆ]_{EDU1}
- (8) [นางเดินไป]_{EDU1}[แบบไม่หันกลับมามอง]_{EDU2}
- (9) [นางเป็นคน]_{EDU1}[แบบไม่สนโลก]_{EDU2}

ตัวอย่าง (4)-(9) แสดงการตัดขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่แตกต่างกันในข้อความที่มีคำว่า “แบบ” ปรากฏอยู่ จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของคำว่า “แบบ” ในข้อความข้างต้นแตกต่างกัน ส่งผลต่อความเป็นอนุพากย์ในข้อความ กล่าวคือ ในตัวอย่าง (4) สามารถวิเคราะห์ให้ “แบบ” เป็นหน่วยนาม ข้อความดังกล่าวจึงประกอบด้วยอนุพากย์ 2 อนุพากย์ หรือตัดเป็นหน่วยปริจเฉทพื้นฐานได้ว่า 2 หน่วย ในขณะที่ตัวอย่าง (5) อาจวิเคราะห์ให้ “แบบว่า” เป็นตัวบ่งชี้ปริจเฉท ข้อความดังกล่าวจึงถือเป็นอนุพากย์เดียว เช่นเดียวกับกับตัวอย่าง (6) ที่วิเคราะห์ให้ “คือแบบ” เป็นตัวบ่งชี้ปริจเฉทได้เช่นกัน ส่วนตัวอย่าง (7) “แบบ” ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คำคุณศัพท์ “เงิบๆ” เช่นเดียวกับคำว่า “อย่าง” ในประโยค “เขากินอย่างเร็ว” ในกรณีนี้จึงวิเคราะห์ให้ข้อความดังกล่าวมีอนุพากย์เดียว ข้อความในตัวอย่าง (8) สามารถตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานได้ 2 หน่วยตามจำนวนของอนุพากย์ โดย “แบบ” ในตัวอย่างนี้ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์วิเศษณ์ และข้อความในตัวอย่าง (9) “แบบ” ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุพากย์สัมพัทธ์ เช่นเดียวกับคำว่า “ที่” ในประโยค “ลุงที่กวาดพื้นเป็นภารโรง” จึงวิเคราะห์ได้ว่าข้อความดังกล่าวประกอบด้วยอนุพากย์ 2 อนุพากย์ จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจจากกรรพิจารณานิตของคำว่า “แบบ” ที่ปรากฏในข้อความให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อถกเถียงว่าคำว่า “แบบ” ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ (4) และ (6)-(9) นี้เป็นคำชนิดใด ทั้งนี้ อาจวิเคราะห์ให้เป็นคำอนุภาค (particle) หรือวิเคราะห์ให้เป็นตัวบ่งชี้ปริจเฉทก็ย่อมได้ จากกรณีตัวอย่างนี้จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการศึกษาวเคราะห์หน้าที่ของหน่วยพื้นฐานในภาษาไทยยังคงมีความจำเป็นอยู่ ด้วยจะทำให้ทราบชนิดของคำในภาษาไทยอย่างชัดเจน และส่งผลให้พิจารณาตัดสินใจตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานได้ถูกต้องแม่นยำในที่สุด

- (10) [แบงค์ชาติคาด]_{EDU1}[ว่า]ในไตรมาส 1/2565 อัตราเงินเฟ้อทั่วไป
ของไทยจะมีแนวโน้มต่ำลง]_{EDU2}
- (11) [ผม(คิด)]_{EDU1}[ว่าเขาไม่ไปหรอก]_{EDU2}

ตัวอย่าง (10) และ (11) แสดงการละหน่วยในข้อความซึ่งเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งของการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทยที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ ด้วยระบบตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นใน

ปัจจุบันเรียนรู้ขอบเขตของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานจากการพิจารณาการปรากฏของตัวบ่งชี้ในทางวากยสัมพันธ์เป็นหลัก การละหน่วยในข้อความเช่นที่ปรากฏในตัวอย่าง (10) ที่ละคำเชื่อมอนุพากย์เติมเต็ม “ว่า” หรือตัวอย่าง (11) ที่ละกริยาหลักของอนุพากย์ “คิด” จึงส่งผลกระทบต่อความถูกต้องแม่นยำของระบบตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานได้

ตัวอย่างลักษณะภาษาที่ปรากฏใช้ในสื่อสังคมออนไลน์ที่ยกมาข้างต้นนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของลักษณะที่พบเท่านั้น ในการประมวลผลจริงยังอาจมีลักษณะภาษาอีกหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องมือประมวลผลภาษา ในแง่นี้ การศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทยในสื่อสังคมออนไลน์ตามกรอบแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อวงการประมวลผลภาษาไทยในอนาคต

นอกจากการศึกษาภาษาไทยในสื่อออนไลน์แล้ว การจัดการกับอนุพากย์ฝังก็เป็นอีกเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจเพื่อประสิทธิภาพในการตัดหน่วยปริจเฉทพื้นฐานภาษาไทย แม้จะปรากฏความพยายามในการแก้ปัญหาในงานของชานาธิป แซ่เตีย และคณะ (Saetia et al., 2020) แล้ว แต่ในด้านประสิทธิภาพการทำงานและเทคนิคทางคอมพิวเตอร์ก็ยังคงต้องการการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ทั้งนี้ ในระยะยาว หากสามารถพัฒนาระบบแฉงส่วนปริจเฉทภาษาไทยตามทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นก้าวสำคัญของการประมวลผลภาษาไทย ด้วยผลลัพธ์ที่ได้จากการแฉงส่วนปริจเฉทนั้นสามารถนำไปต่อยอดได้ในงานประมวลผลภาษาธรรมชาติแขนงอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ความรู้สึก การสกัดสเนเทศ การสรุปย่อข้อความ หรือการแปลภาษาด้วยเครื่อง

ในแง่การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์นั้น จากการทบทวนงานที่เกี่ยวข้องยังไม่พบการทดลองวิเคราะห์ประเภทของวาทสัมพันธ์โดยประยุกต์กับภาษาไทย ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยในหัวข้อนี้อาจนำไปสู่การเสนอชุดของวาทสัมพันธ์ชุดใหม่ที่สอดคล้องกับลักษณะการเชื่อมโยงในปริจเฉทภาษาไทย ในอีกแง่หนึ่งก็ถือเป็นการพัฒนาตัวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเองซึ่งอาจนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาในหัวนี้ยังนำไปพัฒนาเป็นแนวทางการกำกับข้อมูลปริจเฉทภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้

นอกจากนี้ ดังได้กล่าวไปในตอนต้นว่า ทฤษฎีโครงสร้างวาทะมีจุดเด่นประการหนึ่งคือการให้ความสำคัญคุณสมบัตินทางวากยสัมพันธ์ของข้อความภายในโครงสร้างปริจเฉท จุดเด่นประการนี้เอื้อต่อการศึกษาคำต่อประสานระหว่างวากยสัมพันธ์กับปริจเฉท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันที่มีความสนใจการวิเคราะห์ข้อความตามแนววากยสัมพันธ์แบบพึ่งพาในภาษาไทย แนวทางการวิจัยด้านนี้ก็อาจปรับประยุกต์แนวคิดเรื่องการแฉงส่วนทางวากยสัมพันธ์แบบพึ่งพาร่วมกับการแฉงส่วนปริจเฉทแบบพึ่งพาตามที่มีมอเรียและคณะ (Morey et al., 2018) เสนอได้ ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยหัวข้อนี้ นอกจากจะขยายมุมมองด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับวากยสัมพันธ์และระดับปริจเฉทแล้ว ยังอาจนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือแฉงส่วนทางวากยสัมพันธ์และปริจเฉทแบบเบ็ดเสร็จในระบบเดียวได้อีกด้วย

ส่วนในแง่การเรียนการสอนการเขียนภาษาไทย อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีโครงสร้างวาทะมีลักษณะหลายประการที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนการเขียน กล่าวคือ แนวคิดในทฤษฎีนี้มุ่งให้ความสำคัญกับการจัดองค์ประกอบภายในข้อความ โดยนำเสนอความคิดแต่ละความคิดออกมาในรูปแบบของหน่วยปริจเฉทพื้นฐานที่มีความสำคัญลดหลั่นกันไป อีกทั้งยังเสนอวิธีการพิจารณาการเกาะเกี่ยวความในข้อความผ่านชุดของวาทสัมพันธ์ ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวการสอนการเขียนภาษาไทยที่มุ่งให้ผู้เรียนจัดลำดับและนำเสนอความคิดออกเป็นรูปภาษาที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังนั้น หากสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างวาทะในการเรียนการสอนการเขียนภาษาไทยได้ ก็เชื่อได้ว่าการเรียนการสอนการเขียนภาษาไทยจะเป็นอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในแง่การวิจัยอาจทำได้ตั้งแต่การพิจารณากลไกทางภาษาที่ใช้แสดงวาทสัมพันธ์ประเภทต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการสอนการเชื่อมโยงความคิดในการเขียน หรืออาจศึกษาเกี่ยวกับการจัดเรียงข้อความในการเขียนตามสถานะความเป็นแกนกลางเพื่อใช้สอนเรื่องการจัดลำดับความคิดในการเขียน

จากที่กล่าวมาในหัวข้อนี้ จะเห็นได้ว่ายังปรากฏช่องว่างทางการวิจัยว่าด้วยทฤษฎีโครงสร้างวาทะกับภาษาไทยที่สามารถเติมเต็มได้อีกมาก ทั้งในด้านการประมวลผลภาษาไทย การวิเคราะห์ภาษาไทยในเชิงทฤษฎีภาษาศาสตร์ และการเรียนการสอนทักษะการเขียนภาษาไทย ทั้งนี้ ผู้เขียนเชื่อว่าการนำทฤษฎีโครงสร้างวาทะมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในภาษาไทยไม่เพียงแต่จะช่วยขยายขอบเขตขององค์ความรู้และเปิดมุมมองใหม่ให้แก่วงวิชาการภาษาไทยเท่านั้น แต่ผลที่ได้จากการศึกษาตามกรอบทฤษฎีนี้ยังสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดให้ได้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย

สรุป

ทฤษฎีโครงสร้างวาทะเป็นทฤษฎีหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างปริจเฉทที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายทั้งในเชิงทฤษฎีและการนำไปประยุกต์ใช้งานในหลายแขนง แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้คือการพิจารณาคำสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยภายในโครงสร้างปริจเฉท โดยยึดความสำคัญของสารที่สื่อผ่านรูปภาพในหน่วยย่อย รวมถึงความสัมพันธ์ของแต่ละหน่วยย่อยมีต่อกัน ทำให้ได้โครงสร้างปริจเฉทที่มีความสัมพันธ์กันภายในเป็นแบบลำดับชั้น และด้วยการยอมรับอย่างแพร่หลาย ตลอดระยะเวลา นับตั้งแต่มีการนำเสนอ ทฤษฎีโครงสร้างวาทะได้ถูกตีความและพัฒนาแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาในมุมมองเชิงทฤษฎีแล้ว ทฤษฎีโครงสร้างวาทะมีจุดเด่นที่เชื่อมโยงคุณสมบัติของภาษาไว้หลายแง่มุม ทั้งในแง่วาทสัมพันธ์ แง่ความหมาย และแง่หน้าที่ จุดเด่นเหล่านี้เอื้อต่อการวิเคราะห์และทำความเข้าใจภาษาในระดับปริจเฉทได้เป็นอย่างดี จนเป็นผลให้เกิดการรับเอาแนวคิดเชิงทฤษฎีของทฤษฎีโครงสร้างวาทะไปพัฒนาต่อยอดในหลายด้านและหลายภาษา ไม่เฉพาะด้านการประมวลผลภาษาธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงด้านปริจเฉทวิเคราะห์และด้านการเรียนการสอนภาษาด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ทฤษฎีโครงสร้างวาทะมีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะทฤษฎีที่นำเสนอแนวคิดเรื่องหน่วยปริจเฉทพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นหน่วยรับเข้าในการประมวลผลภาษาไทยแทนประโยคซึ่งเป็นหน่วยทางภาษาที่ก่อให้เกิดข้อถกเถียงในวงการประมวลผลภาษาไทยเรื่อยมา ผลจากการรับเอาแนวคิดเรื่องการใช้หน่วยปริจเฉทพื้นฐานเป็นหน่วยรับเข้าในการประมวลผลภาษาไทยนี้ได้ผลักดันให้เกิดงานวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจและพัฒนาวิธีการตัดหน่วยปริจเฉทภาษาไทยตามมาเป็นจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้น ยังปรากฏงานวิจัยหลายชิ้นที่นำแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะไปใช้ต่อยอดเพื่อพัฒนาระบบประมวลผลภาษาไทยในแขนงงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแขนงงานสรุปย่อข้อความ

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีโครงสร้างวาทะในการวิเคราะห์และประมวลผลภาษาไทยกับภาษาอื่นๆ แล้ว จะพบว่ามีความเป็นช่องว่างทางการวิจัยที่สามารถเติมเต็มได้อีกมาก ทั้งในแง่การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะเพื่อรองรับการประมวลผลภาษาไทยในอนาคต หรือการตีความทฤษฎีโครงสร้างวาทะในฐานะทฤษฎีภาษาศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ในระดับวากยสัมพันธ์และปริจเฉทในภาษาไทย หรือแม้กระทั่งการวิจัยที่ประยุกต์เอาแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะไปใช้ในการเรียนการสอนทักษะการใช้ภาษาไทย ทั้งนี้ การศึกษาภาษาไทยตามแนวทฤษฎีโครงสร้างวาทะไม่เพียงแต่จะเป็นการขยายขอบเขตความรู้และเปิดมุมมองใหม่ให้แก่วงวิชาการภาษาไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- นลินี อินตะชาว. (2556). *การแยกอนุพยางค์ภาษาไทยด้วยการใช้แบบจำลองซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กทม.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2562). *การตัดประโยคภาษาไทย: (1) ประโยคคืออะไร*. ค้นจาก <https://awrote.medium.com/การตัดประโยคคืออะไร-1-ประโยคคืออะไร-f009994fcc40>
- ศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง. (2560). *การตรวจเทียบภายนอกหาลักลอกในงานวิชาการโดยใช้แบบจำลองซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนและการวัดค่าความละม้ายของข้อความ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กทม.
- ศุภวัจน์ แต่รุ่งเรือง และวิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2558). กลวิธีลักลอกงานวิชาการภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์. *ภาษาและภาษาศาสตร์*, 34(1), 38-65.
- Ahmadi, A., & Parhizgar, S. (2017). Coherence Errors in Iranian EFL Learners' Writing: A Rhetorical Structure Theory Approach. *Journal of Language Horizons*, 1(1), 9-37. doi: 10.22051/lghor.2017.8588.1011

- Bhatia, P., Ji, Y., & Eisenstein, J. (2015). Better Document-level Sentiment Analysis from RST Discourse Parsing. In L. Màrquez, C. Callison-Burch, & J. Su (Eds.), *Proceedings of the 2015 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing* (pp. 2212-2218). Lisbon, Portugal: Association for Computational Linguistics.
- Braud, C., Coavoux, M., & Søgaard, A. (2017). Cross-lingual RST Discourse Parsing. In M. Lapata, P. Blunsom, & A. Koller (Eds.), *Proceedings of the 15th Conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics: Volume 1, Long Papers* (pp. 292-304). Valencia, Spain: Association for Computational Linguistics.
- Brown, J. D., & Verhagen, A. (2018). Using Rhetorical Structure Theory for Contrastive Purposes: A Pilot Study. *OnCUE Journal*, 11(1), 3-24.
- Carlson, L., & Marcu, D. (2001). *Discourse tagging reference manual*. CA: University of Southern California Information Sciences Institute.
- Carlson, L., Marcu, D., & Okurowski, M. E. (2001). Building a discourse-tagged corpus in the framework of Rhetorical Structure Theory. In *SIGDIAL '01: Proceedings of the Second SIGdial Workshop on Discourse and Dialogue* (Vol. 16, pp. 1-10). Aalborg, Denmark: Association for Computational Linguistics.
- Charoensuk, J., Suvakree, T., & Kawtrakul, A. (2005). Thai Elementary Discourse Unit Segmentation by Discourse Segmentation Cues and Syntactic Information. In *Proceedings of SNLP 2005: the 6th International Symposium on Natural Language Processing* (pp. 85-90). Chiang Rai, Thailand: Chulalongkorn University.
- Das, D., & Taboada, M. (2018). RST Signalling Corpus: a corpus of signals of coherence relations. *Language Resources and Evaluation*, 52(1), 149-184. doi: 10.1007/s10579-017-9383-x
- Hirao, T., Yoshida, Y., Nishino, M., Yasuda, N., & Nagata, M. (2013). Single-Document Summarization as a Tree Knapsack Problem. In D. Yarowsky, T. Baldwin, A. Korhonen, K. Livescu, & S. Bethard (Eds.), *Proceedings of the 2013 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing* (pp. 1515-1520). Seattle, Washington, USA: Association for Computational Linguistics.
- Hou, S., Zhang, S., & Fei, C. (2020). Rhetorical structure theory: A comprehensive review of theory, parsing methods and applications. *Expert Systems with Applications*, 157, 113421. doi: 10.1016/j.eswa.2020.113421

- Intasaw, N., & Aroonmanakun, W. (2013). Basic principles for segmenting Thai EDUs. In H.-I. Lai & K. Chui (Eds.), *Proceedings of the 27th Pacific Asia Conference on Language, Information, and Computation (PACLIC 27)* (pp. 491-498). Taipei, Taiwan: Department of English, National Chengchi University.
- Ketui, N., Theeramunkong, T., & Onsuwan, C. (2012). A rule-based method for Thai Elementary Discourse Unit Segmentation (TED-Seg). In V. C. S. Lee & K.-L. Ong (Eds.), *KICSS '12: Proceedings of the 2012 Seventh International Conference on Knowledge, Information and Creativity Support Systems* (pp. 195-202). Melbourne, Australia: IEEE Computer Society.
- Ketui, N., Theeramunkong, T., & Onsuwan, C. (2015). An EDU-Based Approach for Thai Multi-Document Summarization and Its Application. *ACM Trans. Asian Low-Resour. Lang. Inf. Process.*, 14(1), Article 4. doi: 10.1145/2641567
- Kongwan, A., Kamaruddin, S. S. B., & Ahmad, F. B. K. (2020). Thai EDU Segmentation Using Clue Markers and Syntactic Information from Shallow Parser. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 98(18), 3853-3869.
- Kraus, M., & Feuerriegel, S. (2019). Sentiment analysis based on rhetorical structure theory: Learning deep neural networks from discourse trees. *Expert Systems with Applications*, 118, 65-79. doi: 10.1016/j.eswa.2018.10.002
- Lertpiya, A., Chaiwachirasak, T., Maharattanamalai, N., Lapjaturapit, T., Chalothorn, T., Tirasaroj, N., & Chuangsuwanich, E. (2018). A Preliminary Study on Fundamental Thai NLP Tasks for User-generated Web Content. In K. Hashimoto, T. Supnithi, N. Hnoohom, M. Ketcham, P. Songmuang, R. Kongkachandra, K. Wongpatikaseree, N. Chumuang, W. Yimyam, & A. Jitpattanakul (Eds.), *Proceedings of the 13th International Joint Symposium on Artificial Intelligence and Natural Language Processing (iSAI-NLP 2018)* (pp. 18-25). Pattaya, Thailand: Artificial Intelligence Association of Thailand (AIAT).
- Mann, W. C., & Thompson, S. A. (1987). *Rhetorical Structure Theory: A Theory of Text Organization*. CA: Information Science Institute, University of Southern California.
- Mann, W. C., & Thompson, S. A. (1988). Rhetorical Structure Theory: Toward a functional theory of text organization. *Text*, 8(3), 243-281.
- Marcu, D. (2000a). The rhetorical parsing of unrestricted texts: a surface-based approach. *Computational linguistics*, 26(3), 395-448.

- Marcu, D. (2000b). *The Theory and Practice of Discourse Parsing and Summarization*. MA: MIT Press.
- Morey, M., Muller, P., & Asher, N. (2018). A Dependency Perspective on RST Discourse Parsing and Evaluation. *Computational linguistics*, 44(2), 197-235. doi: 10.1162/coli_a_00314
- O'Donnell, M., Mellish, C., Oberlander, J., & Knott, A. (2001). ILEX: an architecture for a dynamic hypertext generation system. *Natural Language Engineering*, 7(3), 225-250. doi: 10.1017/S1351324901002698
- Prasad, R., Dinesh, N., Lee, A., Miltsakaki, E., Robaldo, L., Joshi, A., & Webber, B. (2008). The Penn Discourse TreeBank 2.0. In N. Calzolari, K. Choukri, B. Maegaard, J. Mariani, J. Odijk, S. Piperidis, & D. Tapias (Eds.), *Proceedings of the Sixth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'08)* (pp. 2961-2968). Marrakech, Morocco: European Language Resources Association (ELRA).
- Radev, D. R. (2000). A common theory of information fusion from multiple text sources step one: cross-document structure. In L. Dybkjær, K. Hasida, & D. Traum (Eds.), *Proceedings of the 1st SIGdial workshop on Discourse and dialogue - Volume 10* (pp. 74-83). Hong Kong: Association for Computational Linguistics.
- Rahangdale, A., & Agrawal, A. J. (2014). Information Extraction Using Discourse Analysis from Newswires. *International Journal of Information Technology Convergence and Services*, 4(3), 21-30. doi: 10.5121/ijitcs.2014.4302
- Saetia, C., Taerungruang, S., & Chalothorn, T. (2020). Combining Thai EDUs: Principle and Implementation. In L. M. Nguyen, C. M. Luong, & S. Song (Eds.), *Proceedings of the 34th Pacific Asia Conference on Language, Information and Computation* (pp. 270-278). Hanoi, Vietnam: Association for Computational Linguistics.
- Singkul, S., Khampingyot, B., Maharattamalai, N., Taerungruang, S., & Chalothorn, T. (2019). Parsing Thai Social Data: A New Challenge for Thai NLP. In H. Kiyota, T. Supnithi, M. Ketcham, N. Chumuang, P. Songmuang, Supakrit Sukjarern, R. Kongkachandra, J. Donjuntai, S. Lipirodjanapong, A. Rongtong, & J. Kaewjunda (Eds.), *Proceeding of the 14th International Joint Symposium on Artificial Intelligence and Natural Language Processing (iSAI-NLP 2019)* (pp. 244-250). Chiang Mai, Thailand: Artificial Intelligence Association of Thailand (AIAT).

- Sinthupoun, S., & Sornil, O. (2010). Thai rhetorical structure analysis. *International Journal of Computer Science and Information Security (IJCSIS)*, 7(1), 95-105.
- Skoufaki, S. (2020). Rhetorical Structure Theory and coherence break identification. *Text & Talk*, 40(1), 99-124. doi: 10.1515/text-2019-2050
- Sukvaree, T., Charoensuk, J., Wattanamethanont, M., & Kultrakul, A. (2004). *RST based Text Summarization with Ontology Driven in Agriculture Domain*. Bangkok: Department of Computer Engineering, Kasetsart University.
- Sukvaree, T., Kawtrakul, A., & Caelen, J. (2007). Thai Text Coherence Structuring with Coordinating and Subordinating Relations for Text Summarization. In B. Kokinov, D. C. Richardson, T. R. Roth-Berghofer, & L. Vieu (Eds.), *Modeling and Using Context: Proceeding of the 6th International and Interdisciplinary Conference (CONTEXT 2007)* (pp. 453-466). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Taboada, M., & Mann, W. C. (2006). Applications of Rhetorical Structure Theory. *Discourse Studies*, 8(4), 567-588.
- Tapsai, C., Unger, H., & Meesad, P. (2021). *Thai Natural Language Processing: Word Segmentation, Semantic Analysis, and Application*. Cham, Switzerland: Springer.
- Voll, K., & Taboada, M. (2007). Not All Words Are Created Equal: Extracting Semantic Orientation as a Function of Adjective Relevance. In M. A. Orgun & J. Thornton (Eds.), *AI 2007: Advances in Artificial Intelligence* (pp. 337-346). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Wahlster, W., Andre, E., Graf, W., & Rist, T. (1991). Designing Illustrated Texts: How Language Production Is Influenced by Graphics Generation. In J. Kunze & D. Reimann (Eds.), *Fifth Conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics* (pp. 8-14). Berlin: Association for Computational Linguistics.
- Wattanamethanont, M., Suvakree, T., & Kawtrakul, A. (2005). Thai Discourse Relations Recognition By Using naive Bayes Classifier. In *Proceedings of SNLP 2005: the 6th International Symposium on Natural Language Processing* (pp. 291-296). Chiang Rai: Chulalongkorn University.

กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม จากคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Translation Strategies Used to Translate Cultural Terms in Cultural Tourism Handbooks

ปิติกัทร บิลเต๊ะ¹

มุกข์ดา สุขธรรมาจารย์²

นภาศรี ทิมแย้ม³

Received 8 June 2021

Revised 4 September 2021

Published 13 September 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะคำศัพท์ทางวัฒนธรรมและกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรม โดยการเก็บข้อมูลจากคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับนครศรีธรรมราชภาษาไทยและภาษาอังกฤษของ ททท. สำนักงานนครศรีธรรมราช กลวิธีวิจัยใช้เกณฑ์การจำแนกประเภทคำวัฒนธรรมของ Newmark (1988) และ Vlahov & Florin (1980) และใช้เกณฑ์กลวิธีการแปลของ Newmark (1988) Baker (2011) และ Davies (2003) ผลการศึกษาพบคำวัฒนธรรม 420 คำ โดยแบ่งเป็นคำวัฒนธรรมทางสังคมและการเมือง 175 คำ คำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อม 115 คำ คำวัฒนธรรมทางวัตถุ 79 คำ และคำวัฒนธรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม 51 คำ ส่วนการวิเคราะห์กลวิธีการแปลพบว่า มีการแปลแบบตรงตัวมากที่สุด รองลงมาเป็นการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธี การแปลแบบยืมคำ การแปลแบบอธิบาย การแปลแบบละ การแปลความหมายกว้างกว่าคำ และการแปลแบบกลาง ตามลำดับ

คำสำคัญ: กลวิธีการแปล คำวัฒนธรรม การจำแนกคำวัฒนธรรม

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ รศ. ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to study cultural terms and to examine translation strategies of cultural terms. The data were collected from the Thai and English handbooks of cultural tourism of Nakhon Si Thammarat province, TAT Nakhon Si Thammarat. The categorization of cultural terms was based on Newmark (1988) and Vlahov & Florin (1980), and the examination of translation strategies was based on Newmark (1988), Baker (2011) and Davies (2003). The findings showed that 420 cultural terms were identified, including 175 socio-political words, 115 ecological words, 79 words of material culture, and 51 words of arts and culture. The findings also showed that literal translation was the most common strategy, followed by couplet, preservation, addition, omission, superordinate, and globalization respectively.

Keywords: Translation strategies, Cultural terms, Categorization of cultural terms

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมายถึง การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ การเคารพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีของผู้คน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540) ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม ศิลปะ ศาสนา ดนตรี ภาษาและวรรณกรรม วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวในแต่ละปี จากรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยปี 2562 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวน 40 ล้านคน ทำรายได้รวม 1.9 ล้านล้านบาท ส่วนปี 2563 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวน 6,702,396 คน ทำรายได้รวม 3.3 แสนล้านบาท ถือเป็นรายได้มหาศาลของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) จากตัวเลขข้อมูลข้างต้น เมื่อพิจารณารายได้ตามการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างเช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมสำคัญของไทย จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชปี 2562 พบว่า มีนักท่องเที่ยวจำนวน 3,999,779 คน รวมเป็นเงินมูลค่า 17,219 ล้านบาท สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม

ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร⁴ ตลาด 100 ปี อำเภอปากพ่อง บ้านหนังตะลุงสุชาติ ทรัพย์สิน กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อ่าวเตล็ด และอื่นๆ ซึ่งสถานที่ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ไม่ว่าจะเกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ รวมถึงศิลปะต่างๆ ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษของชาวนครศรีธรรมราช ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวคือภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้คนไทยสามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านต่างๆ อีกมากมาย เพราะภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่คนทั่วโลกสามารถใช้สื่อสารกันอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้การแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษมีส่วนสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในการสนับสนุนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทย เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นช่องทางสำคัญในการถ่ายทอดความรู้เชิงวัฒนธรรมของไทยไปสู่สากลได้ ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวและอยู่ดีกินดี เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในวงการแปลคือ การแปลคำวัฒนธรรมโดยเฉพาะการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นความท้าทายสำหรับนักแปลเป็นอย่างมาก จากการสังเกตป้ายประกาศต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวของประเทศ พบว่าป้ายที่พบส่วนใหญ่มักจะมีการแปลผิดพลาด มีการแปลขาดบ้างแปลเกินบ้าง ประเด็นเหล่านี้อาจทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสับสนและไม่เข้าใจภาษาปลายทางที่ปรากฏตามป้ายเหล่านั้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวได้ เช่น ในป้ายข้อความ **“อันตราย” ! ระวังตกบ่อน้ำร้อน** มีการแปลเป็น **“Becareful fall down Hot Water You might”** จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการสื่อสารผิดพลาดจากการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ การแปลที่เหมาะสมควรแปลเป็น **“Beware of falling into the hot spring”** อีกตัวอย่างในการแปลคำทางวัฒนธรรมคือคำที่เกี่ยวกับอาหารที่พบมากในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น คำว่า **“ฟักทองเชื่อม”** มีการแปลเป็น **“pumpkin connection”** โดยแปลคำว่า **เชื่อม** เป็น **“connection”** ซึ่งถือเป็นคำที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ควรแปลเป็น **“sweetened pumpkin”** เป็นต้น

จากข้อผิดพลาดในการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการขาดความรู้ และความตระหนักในเรื่องที่แปล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคำศัพท์ โดยเฉพาะคำที่มีมากกว่าหนึ่งความหมาย ไวยากรณ์ระดับภาษา รวมถึงการขาดความรู้เรื่องภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการแปล ซึ่ง ดาวันไนซาด (Davaninezhad, 2009) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมของชาติหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับความเป็นมา ความเชื่อ ความคิด ทัศนคติ การแต่งกาย พฤติกรรม เทศกาล อาหาร และประเพณี ทั้งนี้ภาษาและวัฒนธรรมย่อมอยู่คู่กันในแต่ละสังคมและมีความแตกต่างกันไป ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราว

⁴ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากยูเนสโกเมื่อ พ.ศ.2556 (วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร, 2564)

ทางวัฒนธรรมโดยตรง เพื่อที่จะให้ผู้คนที่สนใจทราบเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นผ่านตัวภาษานั้น ลอคค (Locke, 1976) ให้ความเห็นว่าในทุกภาษาย่อมมีคำศัพท์จำนวนมาก ที่ไม่สามารถแปลหรือนิยามเป็นอีกภาษาหนึ่งได้ ตัวอย่างเช่น คำศัพท์เฉพาะทาง แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ซับซ้อนอันเกิดมาจากประเพณีและวิถีชีวิตของคนได้อย่างชัดเจน แนวคิดที่ซับซ้อนนั้นคือการสั่งสมที่สร้างและสกัดจากสติปัญญาของเรา และเกิดขึ้นโดยบังเอิญมากกว่าการสร้างตัวเราให้เกิดความชำนาญตามธรรมชาติ และไม่ทำให้เกิดความหลากหลายจากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งได้ ดังนั้นเรื่องภูมิหลังทางวัฒนธรรมจึงเป็นแก่นหลักในการแปลคำทางวัฒนธรรม

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาลักษณะคำศัพท์ทางวัฒนธรรมและกลวิธีการแปลภาษาในบทความการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากคู่มือการท่องเที่ยวภาษาไทยฉบับ Amazing ไทยเท่: นครศรีธรรมราช ฉบับเดือนธันวาคม 2561 และฉบับภาษาอังกฤษ Amazing Thailand: Nakhon Si Thammarat ฉบับเดือนพฤษภาคม 2563 ซึ่งทั้งสองฉบับมีเนื้อหาที่สอดคล้องกัน จัดทำโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะคำศัพท์ทางวัฒนธรรมในบทความการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษากลวิธีการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในบทความการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ในบทความนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับภาษาไทย 1 ฉบับ และภาษาอังกฤษ 1 ฉบับ จากฐานข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย <https://www.amazingthailandbook.com/> เรื่อง คู่มือการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทั้งฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษมีเนื้อหาเดียวกัน สำหรับเหตุผลที่เลือกศึกษาการแปลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช เนื่องจากนครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณที่สำคัญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และศาสนามายาวนาน และได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมและศาสนาพราหมณ์ จากประเทศอินเดีย มีการค้นพบร่องรอยและสถานที่โบราณสำคัญเป็นจำนวนมากในพุทธศตวรรษที่ 17-18 (ททท. นครศรีธรรมราช, 2561)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางวัฒนธรรมและกลวิธีการแปลในบริบทต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ช่วยให้นักแปลและผู้สนใจทั่วไปสามารถเลือกกลวิธีการแปลและคำแปลทางวัฒนธรรมได้
เหมาะสมและถูกต้องตามบริบท

การทบทวนเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาและอธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคำวัฒนธรรม กลวิธีการแปลคำวัฒนธรรมชนิดต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการแปลคำทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำไปใช้เป็นเกณฑ์เลือกคำวัฒนธรรมในการทำวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของการแปล

การใช้ภาษาในกลุ่มชนหนึ่งกลุ่มชนใดไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่จะเกิดขึ้นตามความต้องการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งใช้ภาษาในการสื่อสาร ไม่ว่าจะการสื่อสารนั้นจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม การสื่อสารจะขึ้นอยู่กับกรอบทางวัฒนธรรมในการสื่อสารของชาตินั้นๆ ส่วนการแปลเป็นเรื่องการถ่ายทอดข้อความที่มนุษย์สื่อสารจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง ในการแปลนั้นมีการบวกรวมอยู่เบื้องหลังเสมอ การแปลแต่ละครั้งนักแปลต้องเข้าใจต้นฉบับอย่างละเอียดก่อนทำการแปล

นิวมาร์ก (Newmark, 1981) นิยามความหมายของการแปลไว้ว่า การแปลคือ การแทนข้อความหนึ่งไปยังอีกข้อความหนึ่ง เป็นการแปลงงานประณีต ซึ่งมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกับ แคทฟอร์ด (Catford, 1967) ที่ว่าการแปลคือ การแทนเนื้อหาในต้นฉบับหนึ่งในภาษาหนึ่งด้วยเนื้อหาในอีกภาษาหนึ่งที่มีความเท่าเทียมกัน ต่อมา ไนด้า และเทเบอร์ (Nida & Taber, 1969) ได้นิยามความหมายการแปลไว้อย่างลึกซึ้งว่า การแปลต้องแปลความหมายในภาษาปลายทางให้ใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แปลให้เป็นธรรมชาติและเท่าเทียมกับภาษาต้นฉบับ กล่าวคือ ในการแปลแต่ละครั้งไม่เพียงจะแปลเนื้อหาของต้นฉบับให้เท่าเทียมกันเท่านั้น แต่ลีลาในการแปลต้องมีความเท่าเทียมกันด้วย ส่วน ลาร์สัน (Larson, 1984) เน้นเรื่องความหมายของการแปลเป็นหลัก บทแปลต้องมีความหมายเท่าเทียมกับต้นฉบับ รวมถึงคำในภาษาปลายทางต้องเท่ากัน ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามผู้แปลต้องหาวิธีการแปลให้เท่าเทียมกับต้นฉบับให้ได้ ในขณะที่ เลเดอร์ (Lederer, 1974) นิยามว่า กระบวนการแปลเป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจความหมาย และถ่ายทอดความหมายมากกว่าจะเป็นแค่การเปรียบเทียบภาษา นอกจากการแปลจะเป็นการทำความเข้าใจของความหมายและถ่ายทอดความหมายแล้ว ลิทธา พินิจภูวดล (2543) ได้กล่าวเสริมอีกว่า การแปลคือการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยรักษารูปแบบ คุณค่า และความหมายในข้อความเดิมไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งความหมายแฝงซึ่งได้แก่ ความหมายทางวัฒนธรรม ปรัชญา ความคิด และความรู้สึก ฯลฯ และ ราบิน (Rabin, 1958) ได้อธิบายความหมายใกล้เคียงกันคือ

การแปลคือการที่ประโยคภาษาพูดและภาษาเขียนที่ปรากฏในภาษาหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและถูกอนุมานให้แปลเป็นความหมายเดียวกับประโยคในต้นฉบับไปยังอีกภาษาหนึ่ง

ส่วน เบลล์ (Bell, 1993) ได้อธิบายความหมายเพิ่มเติมว่า ฉบับแปลจะดีหรือไม่ นั่น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความหมายเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงการใช้งานและโครงสร้างภาษาที่แปล ซึ่งเขาได้สรุปแนวปฏิบัติในการแปลที่ผู้แปลควรตระหนักไว้ 3 ประการดังนี้

1. ประเด็นความเท่าเทียมระหว่างต้นฉบับกับฉบับแปลในเรื่องของการใช้คำและลีลาในการแปล
2. กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการแปลโดยอ้างเกณฑ์ปกติ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้กันมาตั้งแต่เดิม
3. สิ่งที่ต้องตระหนักในการแปลคือกระบวนการ (process) ผลผลิต (product) แนวคิดรวมในการแปล (concept) หมายความว่า กระบวนการคือปฏิบัติการแปล (translating) ผลผลิตคือ บทแปลนั่นเอง

ในขณะที่ เทเลอร์ (Taylor, 1998) เน้นให้ผู้ปฏิบัติการแปลควรระมัดระวังประเด็นต่อไปนี้

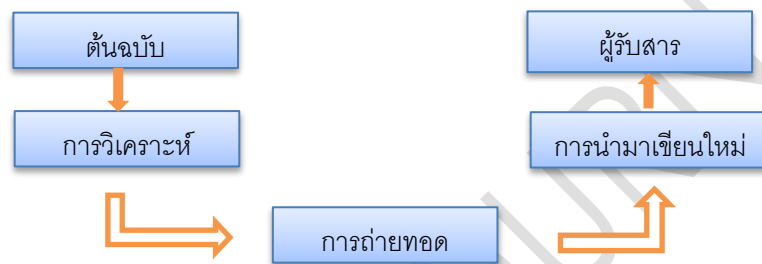
1. ความหมาย (semantics) คือต้องมีความสัมพันธ์กับภาษาของโลก ซึ่งผู้แปลต้องหาความหมายและความสัมพันธ์ของคำให้เท่าเทียมกัน
2. บริบท (context) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ในขณะสื่อสารกัน
3. วัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) คือความหมายของผู้สื่อสารที่ต้องการสื่อจริง ไม่ใช่ความหมายพื้นผิว ผู้แปลต้องมีความรอบรู้ในการแปล สามารถถ่ายทอดความหมายได้ถูกต้อง และมีความรู้ในเรื่องที่แปล
4. วัฒนธรรม (culture) คือ องค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์ความหมายของต้นฉบับ ซึ่งภาษาผูกอยู่กับวัฒนธรรมเสมอ เป็นส่วนที่แยกออกจากกันไม่ได้ เช่น แนวคิด วิถีชีวิต สภาพทางภูมิศาสตร์ สถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้แปล ประเด็นหนึ่งที่เป็นเรื่องยากสำหรับผู้แปลคือ การแปลสำนวนจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง ประเด็นดังกล่าวมักเกิดความไม่เข้าใจอย่างเห็นได้ชัดในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง อาจทำให้ผู้แปลตีความไปคนละทางกันได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายของการแปลได้ว่า การแปลคือ การส่งสารระหว่างภาษาและวัฒนธรรมหนึ่งไปยังอีกภาษาและวัฒนธรรมหนึ่ง ภาษาปลายทางมีความเท่าเทียมกับ

ภาษาต้นฉบับทั้งระดับคำ ความหมาย และลีลาทางภาษา โดยมีผู้แปลเป็นคนกลางในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารในรูปแบบข้อความ

กระบวนการแปล (Translation process)

กระบวนการแปลคือ ขั้นตอนการแปลที่ผู้แปลใช้ในการปฏิบัติการแปล สำหรับกระบวนการแปลในด้า (Nida, 1964) เสนอขั้นตอนการแปลไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์ 2) การถ่ายทอด และ 3) การนำมาเขียนใหม่

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการแปลของ Nida (1964)

แผนผังกระบวนการแปลของ ไนด้า (Nida, 1964) สามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนการแปลได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) คือการวิเคราะห์ต้นฉบับแปล ด้วยการวิเคราะห์ความหมายและโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยหาประโยคแก่น(Kernels) หรือองค์ประกอบโครงสร้างพื้นฐานทางไวยากรณ์ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างผิว (Surface structure)

ขั้นที่ 2 การถ่ายทอด (Transfer) คือขั้นตอนการปรับความหมายและโครงสร้างทางไวยากรณ์ รวมถึงการแปลสำนวนและคำอุปมา จากภาษาต้นทางไปสู่ภาษาปลายทาง

ขั้นที่ 3 การนำมาเขียนใหม่ (Restructuring) คือ ขั้นตอนการเลือกคำ วลี การเทียบเท่าระหว่างภาษาต้นทางกับภาษาปลายทาง เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลได้เข้าใจความหมายเหมือนอ่านต้นฉบับ

จากกระบวนการข้างต้น นักแปลมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการแปล คือก่อนปฏิบัติการแปลผู้แปลต้องวิเคราะห์ต้นฉบับอย่างละเอียด ทั้งเรื่องโครงสร้างภาษาภายใน และถ่ายทอดออกมาจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาปลายทาง รวมถึงสำนวน คำต่างๆ ที่ปรากฏในต้นฉบับ แล้วจึงนำมาเขียนใหม่ในภาษา

ปลายทางให้มีความใกล้เคียงกับต้นฉบับให้มากที่สุดเท่าที่นักแปลคนหนึ่งจะทำได้ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้อ่านฉบับแปลเสมือนอ่านฉบับจริง

กลวิธีการแปลคำวัฒนธรรม (Translation strategies of culture terms)

กลวิธีการแปลเป็นกระบวนการที่นักแปลใช้ในการแปลคำ วลี ประโยคจากภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทาง โดยการแปลคำวัฒนธรรมต้องใช้กลวิธีการในการแปลคำให้ตรงตามบริบท และใกล้เคียงกับวัฒนธรรมทั้งสองทางให้มากที่สุด ซึ่ง นิวมาร์ค (Newmark, 1988) เบเกอร์ (Baker, 2011) และ เดวีส์ (Davies, 2003) ได้เสนอกลวิธีการแปลคำวัฒนธรรมเฉพาะไว้ดังนี้

1. การแปลแบบยืมคำคือ การแปลโดยการยืมคำจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาปลายทาง เช่น ต้มยำกุ้ง เป็น Tom Yum Kung
2. การแปลเทียบเคียงทางวัฒนธรรมคือ การแปลโดยการใช้คำที่มีอยู่ในภาษาปลายทางแทนภาษาต้นฉบับ เช่น ทุเรียน แปลเป็น jackfruit
3. การแปลแบบกลางคือ การแปลโดยการใช้คำทั่วไปในภาษาปลายทาง เช่น เสด็จประพาส แปลเป็น visit
4. การแปลแบบตรงตัวคือ การแปลแบบการใช้คำที่มีความหมายตรงกับภาษาต้นฉบับ เช่น เครื่องเงิน แปลเป็น lacquerware
5. การแปลแบบสร้างคำใหม่คือ การแปลโดยการสร้างคำใหม่ที่ไม่มีคำอยู่ในภาษาปลายทาง เช่น การแปลชื่อลิง เจ้าจ้อ แปลเป็น Mrs. Norris
6. การแปลแบบเปลี่ยนความหมายคือ การแปลโดยการเปลี่ยนความหมายของภาษาต้นฉบับ โดยที่ไม่มีคำที่มีความหมายเดิมอยู่ในภาษาปลายทาง เช่น การแปลชื่อละคร เรื่อง ให้รักพิพากษา แปลเป็น Dare to Love
7. การแปลแบบจำแนกประเภทคือ การแปลโดยใช้คำจำแนกแบบกว้างจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาปลายทาง เช่น การแปลชื่อขนมหวานไทย ก๋วยบวชชี แปลเป็น dessert
8. การแปลแบบละคำคือ การแปลโดยการละคำบางคำในภาษาแปล ที่เป็นอุปสรรคต่อการแปล โดยคงความหมายส่วนใหญ่ไว้ เช่น วิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ แปลเป็น the folk way of life along the river จากตัวอย่างมีการละการแปลคำว่า “ชาวบ้านที่อาศัยอยู่” ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาปลายทาง

9. การแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธีคือ การแปลคำวัฒนธรรมในภาษาปลายทางโดยใช้กลวิธีการมากกว่าหนึ่งกลวิธีขึ้นไปในการแปล เช่น เมืองนครศรีธรรมราช แปลเป็น Nakhon Si Thammarat city จากตัวอย่างมีการแปลคำว่า “เมือง” แปลด้วยกลวิธีแบบตรงตัว ส่วนคำว่า “นครศรีธรรมราช” แปลด้วยกลวิธีการแปลแบบยืมคำ

10. การใช้คำแปลที่ได้รับการยอมรับคือ การแปลคำทางราชการ ซึ่งเป็นชื่อหน่วยงานหรือองค์กรราชการ เป็นต้น เช่น กระทรวงวัฒนธรรม แปลเป็น Ministry of Culture

11. การแปลความหมายกว้างกว่าคำคือ คือการแปลคำวัฒนธรรมจากต้นฉบับ โดยใช้คำในภาษาปลายทางกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ เช่น ผ้าแถบ แปลเป็น cloth

12. การแปลแบบอธิบายคือ การแปลคำๆ หนึ่งโดยการอธิบายเป็นวลีหรือประโยค เป็นการอธิบายจากภาษาต้นฉบับเป็นภาษาปลายทาง เช่น ทูเรียน แปลเป็น a stomach-churning odour, and formidable thorn-covered husk SEA fruit

กรอบแนวคิดการจำแนกคำวัฒนธรรม (Categorization of cultural terms)

คำหรือสำนวนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งท้าทายสำหรับนักแปลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คำวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีการใช้อย่างกว้างขวางในทางวรรณกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ที่ใช้พรรณนาสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแวดวงวิทยาศาสตร์ โดยปกติมักปรากฏในตำราซึ่งใช้ตามวัตถุประสงค์ตามรูปแบบเฉพาะ

นิวมาร์ก (Newmark, 1988) ได้อธิบายถึงประเภทคำวัฒนธรรมไว้ดังนี้

คำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พฤษชาติ พันธุ์สัตว์ประจำถิ่น ลม ที่ราบ เนินเขา

คำวัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า บ้านเรือนและเมือง และการขนส่ง

คำวัฒนธรรมทางสังคม ได้แก่ งานและงานอดิเรก

คำวัฒนธรรมทางองค์กร ประเพณี กิจกรรม ขั้นตอนดำเนินการ และกรอบแนวคิด ได้แก่ การเมืองและการปกครอง ศาสนาและศิลปะ

คำวัฒนธรรมเกี่ยวกับท่าทางและลักษณะนิสัย ได้แก่ การถ่มน้ำลาย การยิ้มทักทาย การยกมือไหว้

ส่วน วลาฮอฟ และฟลอรีน (Vlahov & Florin, 1980) ได้อธิบายประเภทคำทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

คำวัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์กายภาพ วัตถุทางภูมิศาสตร์ในการทำกิจกรรมของมนุษย์ และสัตว์สายพันธุ์ต่างๆ ในท้องถิ่น

คำวัฒนธรรมทางกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ด้านชีวิตประจำวัน การทำงาน และหน่วยวัดและค่าเงิน

คำวัฒนธรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรมและศิลปะ

คำวัฒนธรรมทางสังคมและการเมือง ได้แก่ ฝ่ายการบริหาร องค์กรและหน้าที่ต่างๆ ชีวิตทางสังคมและการเมือง และทางทหาร

คำวัฒนธรรมทางจริยธรรม ได้แก่ จิตสาธารณะ ชื่อสัตย์สุจริต และจิตสำนึกดี

จากแนวคิดของ Newmark (1988) และ Vlahov & Florin (1980) ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะถูกนำมาใช้ในการจัดและแยกประเภทคำทางวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยในงานวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลคำวัฒนธรรมในประเทศไทยมีหลายงานโดย อธิศา งามศรี (2560) ศึกษาทฤษฎีการแปลคำและวิถีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาหนังสือเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดย คำหมาน คนไค มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หากทฤษฎีการแปลที่นิยมใช้และรูปแบบการใช้ทฤษฎีการแปลเพื่อแก้ปัญหาความต่างทางวัฒนธรรมของภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วน วราพัชร ชาลีกุล(2560) ศึกษาทฤษฎีการแปลคำวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษาเรื่องเรื่องของจัน ดารา แต่งโดย อุษณา เพลิงธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีที่ผู้แปลใช้ในการแปลคำวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษและศึกษาความเข้าใจของผู้อ่านที่มีต่อบทแปลของคำวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยต่างประเทศที่สนับสนุนการศึกษาการแปลคำวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ทฤษฎีการแปลของ Davies (2003) เช่น บลาไซท์ และลิวบีเนียน (Blazyte & Liubiniene, 2016) ศึกษาคำเฉพาะทางวัฒนธรรมและกลวิธีในการแปล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีการแปลในหนังสือของ Martin Lindstrom ในการศึกษาเน้นเรื่องการแปลสำนวนและคำนามเฉพาะที่ปรากฏในหนังสือ ส่วน ฮอร์บาคอสเกียน, เปโทเนียน, เวไซท์, และไมคคอสเวท (Horbacauskiene, Petroniene, Vezyte, & Miklovaite, 2017) ศึกษาประเด็นปัญหาด้านการแปลคำเฉพาะทางวัฒนธรรม มี

วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีการแปลคำวัฒนธรรมที่ปรากฏในคู่มือการท่องเที่ยวกรุงลอนดอน

จากกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบกระบวนการทำวิจัย สำหรับการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยโดยศึกษาทฤษฎีการจำแนกคำวัฒนธรรม กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการแปลคำวัฒนธรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลคำวัฒนธรรมทั้งการวิจัยในประเทศและต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนของการดำเนินการดังต่อไปนี้

การคัดเลือกข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการเก็บคำวัฒนธรรมที่ปรากฏในคู่มือการท่องเที่ยวภาษาไทยฉบับ Amazing ไทยเท่: นครศรีธรรมราช ฉบับเดือนธันวาคม 2561 และภาษาอังกฤษฉบับ Amazing Thailand: Nakhon Si Thammarat ฉบับเดือนพฤษภาคม 2563 จากเว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย <https://www.amazingthailandbook.com/> เลือกเมนู “ดูทุกหมวดหมู่” แล้วเลือกคู่มือการท่องเที่ยวฉบับ นครศรีธรรมราชทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราช มีภูมิประเทศที่เป็นภูเขาและทะเล และมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแปลคำวัฒนธรรมของ Newmark (1988) Baker (2011) และ Davies (2003)

การกำกับข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นระบบการจัดการข้อมูลแบบอิงฐานข้อมูล (corpus base) จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการกำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ โปรแกรม Editplus 4.0 กับโปรแกรมไมโครซอฟท์ Excel และต้องมีการจัดเตรียมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แปลงไฟล์นามสกุล .pdf เป็นไฟล์นามสกุล .doc แล้วแก้คำผิดที่ปรากฏในไฟล์นามสกุล.doc หลังจากนั้นแปลงไฟล์เป็นนามสกุล .txt เพื่อนำไฟล์ .txt ไปกำกับข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประเภทของคำวัฒนธรรม

2. ติดตั้งโปรแกรม Editplus 4.0 แล้วนำข้อมูลจากไฟล์ .txt มายัง โปรแกรม Editplus จากนั้นตั้งค่ากำหนดหมวดหมู่ของคำวัฒนธรรม โดยการสร้างป้ายกำกับข้อมูลสารสนเทศที่เป็นหมวดของคำวัฒนธรรม เช่น Socio-political แล้วกำกับหมวดหมู่ให้กับคำศัพท์เชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในข้อมูล ตามเกณฑ์การจำแนกของ Newmark (1988) และ Vlahov & Florin (1980)

3. ใช้คำสั่ง “Find in Files” เพื่อดึงข้อมูลตามหมวดหมู่ที่กำหนดไว้ โดยใช้หมวดหมู่ที่ต้องการในช่อง “Find what” โปรแกรมจะสกัดข้อมูลตามหมวดหมู่ที่ต้องการ และสรุปข้อมูลการปรากฏของคำในหมวดหมู่ที่ต้องการ พร้อมระบุจำนวนคำที่ปรากฏทั้งหมดของคำที่ต้องการค้นหา คลิกขวาเลือก “Copy all” หลังจากนั้นเปิด “Normal text” แล้วคลิกขวาแล้ววางลงใน New text ที่สร้างไว้ เพื่อดูข้อมูลเฉพาะหมวดหมู่ที่ต้องการค้นหา

4. นำข้อมูลคำวัฒนธรรมที่ได้จัดหมวดหมู่ในโปรแกรม Editplus บันทึกลงในไมโครซอฟต์ Excel โดยบันทึกตามหมวดของคำวัฒนธรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ บันทึกคำวัฒนธรรมจากคู่มือการท่องเที่ยวฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษแยกตามหมวดหมู่ของคำวัฒนธรรมที่ได้บันทึกไว้ใน Excel

การวิเคราะห์ข้อมูล

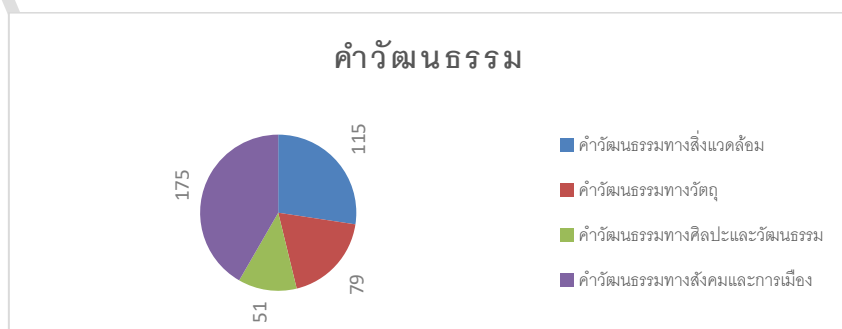
1. จำแนกคำวัฒนธรรมตามวงความหมาย โดยยึดเกณฑ์ของ Newmark (1988) และ Vlahov & Florin (1980) (ตามที่ระบุไว้ในบทความทบทวนเอกสาร)

2. จำแนกกลวิธีการแปลโดยยึดเกณฑ์ของ Newmark (1988) Baker (2011) และ Davies (2003) (ตามที่ระบุไว้ในบทความทบทวนเอกสาร)

3. นำคำวัฒนธรรมแต่ละหมวดหมู่มาวิเคราะห์คำศัพท์ทางวัฒนธรรมโดยหาคำร้อยละ และวิเคราะห์กลวิธีการแปลในบริบทต่างๆ ของคำวัฒนธรรมที่ปรากฏในคลังข้อมูลการท่องเที่ยววัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งหาคำร้อยละจากกลวิธีการแปล

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลคำวัฒนธรรมและกลวิธีการแปลชนิดต่างๆ ที่พบในคลังข้อมูลการท่องเที่ยววัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถแสดงผลทางสถิติด้วยแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมिवงกลมแสดงคำวัฒนธรรมประเภทต่างๆ

จากภาพแผนภูมิวงกลมด้านบน พบคำวัฒนธรรมจำนวน 420 คำ โดยแบ่งคำวัฒนธรรมจากมากไปหาน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้

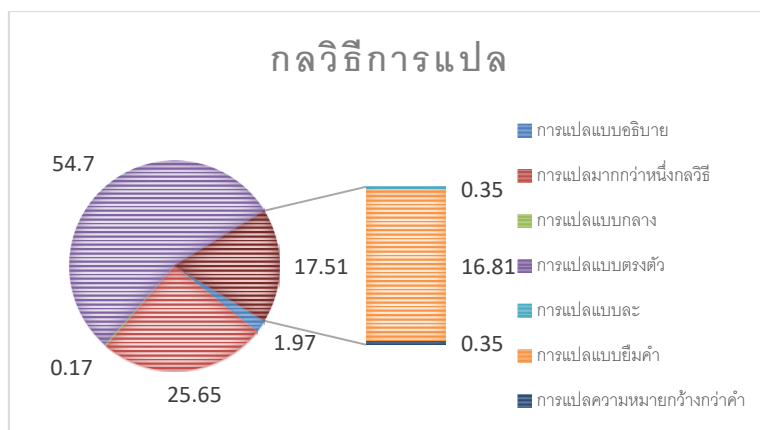
1. **คำวัฒนธรรมทางสังคมและการเมือง** จำนวน 175 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.67 ประกอบด้วย คำทางศาสนา ความเชื่อ ชื่อสถานที่ เหตุที่มีคำเหล่านี้ปรากฏมากที่สุด เนื่องจากในข้อมูลของจังหวัด นครศรีธรรมราชอธิบายถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานเกี่ยวพระพุทธศาสนาในสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช อีกทั้งยังมีวัดต่างๆ โบราณสถานที่มียุคเก่าหลายยุคด้วยกัน รวมถึงการปกครองในสมัยดังกล่าว อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนับถือศาสนาพุทธ รองลงมา นับถือศาสนา อิสลามและตามด้วยศาสนาคริสต์ จึงทำให้ปรากฏคำเหล่านี้มากเป็นพิเศษ

2. **คำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อม** จำนวน 115 คำ คิดเป็นร้อยละ 27.38 ได้แก่ ชื่อพืช สถานที่ ธรรมชาติ และกลุ่มคน จังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยป่าเขา และที่ราบชายฝั่ง ทะเล แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ บริเวณเทือกเขา ที่ราบชายฝั่งทะเล และที่ราบเชิงเขา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จึงทำให้คำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อมปรากฏมากเป็นอันดับ 2 รองจากคำวัฒนธรรมทางสังคม และการเมือง แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. **คำวัฒนธรรมทางวัตถุ** จำนวน 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.81 ได้แก่ เครื่องใช้ต่างๆ ชื่ออาหาร เครื่องแต่งกาย บ้านเรือน ด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นชื่อเรื่องอาหาร เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้หลาย อย่าง เช่น ขนมจีน ขนมลา มังคุดคัด แต่งไตปลา แองเหืองและแองคั่วกลิ้ง และผักตบถกึ่งสด รวมถึง เครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ ตะกร้า ไซจับปลา และเครื่องใช้อื่นๆ ที่ทำจากหวาย ถือเป็นจุดเด่น เช่นเดียวกับคำชนิดอื่น เพียงแต่สิ่งที่ยกมามีไม่มากนัก

4. **คำวัฒนธรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม** จำนวน 51 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.14 ประกอบด้วย งานหัตถกรรม ประเพณีวัฒนธรรม ตามลำดับ ในคู่มือการท่องเที่ยวฉบับนี้พบคำศัพท์ในหัวข้อ สารทเดือนสิบ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ส่วนศิลปะ พบในหัวข้อ เครื่องดนตรีต่างๆ และการแกะสลักหนังตะลุง เป็นต้น

ส่วนกลวิธีในการแปลในคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับภาษาไทยและอังกฤษสามารถแสดง เป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภูมิวงกลมแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำวัฒนธรรม

จากแผนภูมิวงกลมข้างต้นพบว่า กลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดในคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ฉบับภาษาไทย-อังกฤษ คือ การแปลแบบตรงตัว คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาคือการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธี คิดเป็นร้อยละ 25.65 การแปลแบบยืมคำ คิดเป็นร้อยละ 16.81 การแปลแบบอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 1.97 การแปลแบบละ คิดเป็นร้อยละ 0.35 การแปลความหมายกว้างกว่าคำ คิดเป็นร้อยละ 0.35 และการแปลแบบกลาง คิดเป็นร้อยละ 0.17 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการแปลชนิดต่างๆ เรียงจากค่าร้อยละมากที่สุดไปยังน้อยสุด มีรายละเอียดดังนี้

การแปลแบบตรงตัว พบในคำประเพณี หัตถกรรม คำทางวัตถุ คำทางศาสนา ความเชื่อ ชื่อพืช ชื่อสถานที่ทางธรรมชาติ และกิจกรรม เช่น

ต้นฉบับ ล่องเรือชมแม่น้ำปากพนัง การล่องเรือชมแม่น้ำปากพนังตลอดเส้นทางจะได้ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ พร้อมกับชมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ชมป่าชายเลน ตลอดจนลำน้ำสายเก่าที่มี ปล่องโรงสีไฟโบราณ ที่เหลืออยู่ บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของปากพนังครั้งในอดีต

ฉบับแปล Pak Phanang River Cruising is a service provided by the Pak Phanang Municipality for visitors to experience the folk way of life along the river, as well as to visit the Pak Phanang River Basin Royal Development Project, mangrove forest, and the former channel of the river where an old rice mill chimney still remains to be seen on the bank, which attests to the glorious past of Pak Phanang.

จากตัวอย่างพบว่า มีการแปล **ปล่องโรงสีไฟโบราณ** เป็น an old rice mill chimney ซึ่งใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัว สิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาคำนี้คือ มีการใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวมากที่สุด เนื่องจากในภาษาต้นฉบับมีคำแทนในภาษาปลายทาง ทำให้สะดวกต่อการแปลด้วยกลวิธีดังกล่าว

การแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธี พบในคำวัฒนธรรมทางวัตถุ ชื่อสถานที่ราชการ ชื่อสถานที่ทางศาสนา ชื่อพืช งานหัตถกรรม ชื่อสถานที่ทางธรรมชาติ ประเพณี ชื่ออาหาร ชื่อหมู่บ้าน และเครื่องใช้ต่างๆ เช่น

ต้นฉบับ หลาดกำแพงเมืองเก่า

คำแปล Lat Kamphaeng Mueang Kao or Old City Wall Market

จากตัวอย่างการแปลพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลชื่อสถานที่ ในคำว่า **หลาดกำแพงเมืองเก่า** 2 กลวิธีโดยใช้กลวิธีการแปลแบบยืมคำคือ **Lat Kamphaeng Mueang Kao** และใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวคือ **Old City Wall Market** จากการสังเกตการแปล คำว่า **หลาด** ในภาษาถิ่นใต้หมายถึง **ตลาด** ในภาษาไทยกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้แปลมีความเข้าใจในภาษาถิ่นเป็นอย่างดีในการแปลคำดังกล่าว โดยทั่วไปแล้วกลวิธีนี้เป็นที่นิยมอย่างมากในการแปลคำวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสื่อความหมายตรงและความหมายแฝง (Newmark, 1988) จุดเด่นของการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธีคือ ทำให้ผู้อ่านทราบคำวัฒนธรรมที่แปลแบบยืมคำพร้อมกับมีคำแปลแบบตรงตัว

การแปลแบบยืมคำ พบในคำทางศาสนา ชื่อสถานที่ราชการ ชื่อผลไม้ ศิลปะ และชื่อหมู่บ้าน เช่น

ต้นฉบับ อำเภอช้างกลาง

คำแปล Amphoe Chang Klang

จากตัวอย่างพบว่า มีการแปลชื่อ **อำเภอช้างกลาง** แบบยืมคำทั้งหมด โดยที่ไม่มีคำในภาษาอังกฤษ การแปลดังกล่าวเป็นการยืมคำจากภาษาต้นฉบับมายังภาษาปลายทางทั้งหมด ส่วนการแปลคำว่า **อำเภอ** แปลแบบยืมคำต่างๆ ที่คำว่า **อำเภอ** มีคำแทนในภาษาอังกฤษ แต่ผู้แปลกลับเลือกแปลแบบยืมคำ เนื่องจากว่าในคู่มือการท่องเที่ยวฉบับแปลในหน้าแรก มีการเขียนคำอธิบายศัพท์ไว้ว่า คำว่า **Amphoe = District** ในภาษาอังกฤษ กลวิธีดังกล่าวเป็นการแปลที่ไม่มีความเท่าเทียมในระหว่างภาษาปลายทางกับภาษาต้นฉบับ ผู้แปลเลือกกลวิธีนี้ เพื่อรักษาความหมายของคำในภาษาต้นฉบับไว้ เดวีส์ (Davies, 2003 as cited in Aixelá, 1996) เรียกการแปลชนิดนี้ว่า การซ้ำคำ (Repetition) ในขณะที่ นิวมาร์ค (Newmark, 1988) เรียกการแปลชนิดนี้ว่า การแปลแบบถ่ายโอน (Transference) ส่วน เฮอริว และฮิกกินส์ (Hervey & Higgins, 1992) เรียกว่า การแปลแบบยืมคำวัฒนธรรม (cultural borrowing) ซึ่ง

การแปลด้วยกลวิธีดังกล่าวหากไม่มีคำอธิบายศัพท์ไว้ อาจทำให้ผู้อ่านฉบับแปลสับสนได้ เนื่องจากคำ
วัฒนธรรมในแต่ละวัฒนธรรมมักจะมีภูมิหลังของคำเสมอ

การแปลแบบอธิบาย พบในคำทางประเพณี และชื่ออาหาร เช่น

ต้นฉบับ ในทุกๆ เช้า พระภิกษุจะมาบิณฑบาตบริเวณนี้และมีพ่อค้าแม่ค้านำของมาขาย
ให้เหล่าพุทธศาสนิกชนได้ซื้อไป**ทำบุญ**

ฉบับแปล Every morning, monks will come to receive alms at this market where
Buddhists come to buy food from vendors to offer to the monks as part of their merit-
making.

จากตัวอย่างการแปลแบบอธิบาย พบว่า ผู้แปลคำว่า **ทำบุญ** เป็น to offer to the monks as part
of their merit-making เนื่องจากเป็นคำทางพระพุทธศาสนาที่ชาวคริสต์ธรรมราชเลื่อมใส และไม่มีอยู่ใน
ภาษาอังกฤษ ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีนี้ เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านได้เข้าใจคำวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ
อย่างไรก็ตาม เดวิส (Davies, 2003) กล่าวว่านักแปลควรระมัดระวังหากใช้กลวิธีการแปลแบบอธิบายใน
การแปล นอกจากนี้ ฮิคกี้ (Hickey, 1998) ยังเน้นย้ำอีกว่า การใช้กลวิธีแปลแบบอธิบายในการแปล เมื่อนัก
แปลไม่สามารถหาคำแทนในภาษาปลายทางได้ ก็ไม่ควรแปลโดยทำให้รูปแบบภาษาต้นฉบับผิดเพี้ยนไป
จากตัวอย่าง ผู้แปลได้ใช้วิธีการอธิบายความหมายของคำ โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน จึงเหมาะสม
สำหรับการแปลคำว่า **ทำบุญ**

การแปลแบบละ พบในคำทางศาสนา ซึ่งพบเพียงคำเดียว เช่น

ต้นฉบับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมืองเป็น**พระ**
อารามหลวงชั้นเอกชั้นวรมหาวิหาร เดิมชื่อวัดพระบรมธาตุเป็น ปุชนิยมสถานที่สำคัญที่สุด
แห่งหนึ่งของภาคใต้และประเทศไทย

ฉบับแปล Wat Phra Mahathat Woramahawihan is located on
Ratchadamnoen Road in Tambon Nai Mueang. This is a royal temple of the first class.
Formerly named Wat Phra Borom That, this temple is one of the most important historical
sites in Thailand.

จากตัวอย่างพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบละในคำ **พระอารามหลวงชั้นเอกชั้น**
วรมหาวิหาร ซึ่งเป็นคำเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อีกทั้งคำทางศาสนาพุทธมีการแบ่งคำไว้อย่างชัดเจน
สำหรับใช้ทางพระพุทธศาสนา ผู้แปลแปลคำว่า **พระอารามหลวงชั้นเอก** เป็น a royal temple of the first

class และมีการละคำว่า **วรมหาวิหาร** ซึ่งไม่ปรากฏในภาษาปลายทาง คำดังกล่าวผู้แปลเลือกที่จะไม่แปล การใช้กลวิธีแปลแบบละคำทำให้ความหมายของคำวัฒนธรรมต้นฉบับหายไปบางส่วน

การแปลความหมายกว้างกว่าคำ พบในคำทางความเชื่อ และคำทางสิ่งแวดล้อม เช่น

ต้นฉบับ ศาลาประดู่หก อยู่ถนนราชดำเนิน เดิมเป็นศาลานอกกำแพงเมืองตรงประตูชัยเหนือศาลาแห่งนี้ตั้งอยู่ระหว่างต้นประดู่หกต้น **ชาวนคร** เรียกว่า “หลาโดหก”

ฉบับแปล Sala Praduhok is located on Ratchadamnoen Road. In the past, it was located outside the City Wall in the north and was used for an overnight stay for those who couldn't arrive in the city before the city gate was closed. The sala is situated among six Pradu trees (rosewood trees). Local people call it ‘La Dohok’.

จากตัวอย่างพบว่า ผู้แปลแปลคำว่า **ชาวนคร** ด้วยกลวิธีการแปลความหมายกว้างกว่าคำ เป็น **local people** ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำต้นฉบับ เป็นกลวิธีที่สามารถทำได้ในภาษาปลายทาง แม้ว่าในภาษาปลายทางไม่เจาะจงเหมือนภาษาต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม การแปลลักษณะนี้อาจทำให้ผู้อ่านสับสนได้ เนื่องจาก **ชาวนคร** หมายถึงคนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการแปลคำว่า **ชาวนคร** เป็น **local people** เป็นการกล่าวถึงคนในท้องถิ่นหนึ่งท้องถิ่นใดที่อาจจะนอกเหนือจากชาวนครก็ได้ อย่างไรก็ตาม กลวิธีนี้ก็เป็นที่นิยมในวงกว้างสำหรับแปลคำวัฒนธรรม เมื่อนักแปลหาคำเทียบเคียงในภาษาปลายทางไม่ได้ (Baker, 2011) แต่มีข้อเสียในเรื่องการสื่อความหมายที่กว้างเกินไป ทำให้ความหมายของคำวัฒนธรรมจางหายไป

การแปลแบบกลาง พบในคำกิจกรรม เช่น

ต้นฉบับ มีสะพานไม้ที่ยื่นลงกลางทะเลเพื่อ ใช้เป็นท่าเรือประมงและท่าเรือท่องเที่ยวสำหรับชมโลมาสีชมพูนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ เช่น คว่ำกุ้งมือเปล่า เก็บสาหร่ายซื้อ **ทานอาหารพื้นถิ่นในถ้ำ**

ฉบับแปล There is a wooden bridge extending into the sea that serves as a pier for fishing boats as well as tourism boats to see Indo-Pacific hump-backed dolphins. Other available activities include catching shrimp with bare hands, collecting seaweed, and local picnicking in a cave.

จากตัวอย่าง พบว่า ผู้แปลแปลคำว่า **ทานอาหารพื้นถิ่นในถ้ำ** เป็น **local picnicking in a cave** เมื่อวิเคราะห์ความหมายในภาษาปลายทางแล้ว สามารถแปลเป็น การรับประทานอาหารแบบพื้นเมืองในถ้ำ แม้ว่าความหมายในต้นฉบับจะหมายถึงอาหารพื้นเมือง ซึ่งมีการจัดจำหน่ายอาหารในท้องถิ่นในอำเภอขนอม และจัดที่นั่งกินไว้ในถ้ำเพื่อให้แขกที่ชอบบรรยากาศในถ้ำ ได้นำอาหารมานั่งทานเล่นได้ คล้ายกับ

การมาปิกนิก ผู้แปลจึงเลือกใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกับกิจกรรมของชาวตะวันตก เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพตามมุมมองของชาวตะวันตกแทน ถือเป็นกรแปลโดยใช้มโนทัศน์ที่ใกล้เคียงกันระหว่างภาษาต้นฉบับกับภาษาปลายทาง

จากการวิเคราะห์การแปลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ามีกรใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายตามประเภทของคำวัฒนธรรมที่ปรากฏในบริบทต่างๆ การเลือกใช้กลวิธีต่างๆ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของคำ และดุลยพินิจของนักแปลในการเลือกกลวิธีการแปลตามความเหมาะสม เพื่อที่จะให้ผู้อ่านได้เข้าใจความหมายของคำวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คำวัฒนธรรมที่พบในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของ Newmark (1988) และ Vlahov & Florin (1980) ในครั้งนี้ มีคำวัฒนธรรมทางสังคมและการเมือง ซึ่งประกอบด้วย คำทางศาสนา ความเชื่อ ชื่อสถานที่ มากที่สุด และลำดับถัดไปคือคำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ชื่อพืช สถานที่ธรรมชาติ และชนเผ่า คำวัฒนธรรมทางวัตถุ ประกอบด้วย เครื่องใช้ต่างๆ ชื่ออาหาร เครื่องแต่งกาย บ้านเรือน คำศิลปะและวัฒนธรรม ประกอบด้วย งานหัตถกรรม ประเพณีวัฒนธรรม จากการสังเกตพบว่าคำวัฒนธรรมทางสังคมและการเมือง คำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อม และคำศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะคำที่ปรากฏมีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา คำส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เนื่องจากในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่สมัยพระเจ้าศรีธรรมมาไตรภพ ผู้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราช เป็นผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงมีสถานที่สำคัญทางศาสนา มากมาย แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนา ส่วนคำวัฒนธรรมทางวัตถุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ต่างๆ ขึ้นอยู่กับประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวัตถุดิบ วัสดุที่ชาวบ้านนำมาประดิษฐ์ใช้เครื่องใช้ต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีอยู่ในท้องถิ่นของแต่ละอำเภอของจังหวัด

ส่วนกลวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้ในการแปลคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Baker (2011) Davies (2003) และ Newmark (1988) พบมากที่สุดคือ การแปลแบบตรงตัว พบในคำ ประเพณี หัตถกรรม คำทางวัตถุ คำทางศาสนา ความเชื่อ ชื่อพืช ชื่อสถานที่ทางธรรมชาติ และกิจกรรม รองลงมาคือ การแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธี พบมากในการแปลคำวัฒนธรรมทางวัตถุ ชื่อสถานที่ราชการ ชื่อสถานที่ทางศาสนา ชื่อพืช งานหัตถกรรม ชื่อสถานที่ทางธรรมชาติ ประเพณี ชื่ออาหาร ชื่อหมู่บ้าน และเครื่องใช้ต่างๆ ลำดับที่สามคือ การแปลแบบยืมคำ ที่พบในการแปล ได้แก่ คำทางศาสนา ชื่อสถานที่ราชการ ชื่อผลไม้ ศิลปะ และชื่อหมู่บ้าน ลำดับที่สี่คือ การแปลแบบอธิบาย พบในการแปลคำทางประเพณี และชื่ออาหาร ลำดับที่ห้า การแปลแบบละ พบการแปลโดยใช้กลวิธีการชนิดนี้เพียงคำเดียวในคำทางศาสนา ลำดับที่หก

การแปลความหมายกว้างกว่าคำ พบในการแปลคำทางความเชื่อ และคำวัฒนธรรมทางสิ่งแวดล้อม และลำดับสุดท้าย การแปลแบบกลาง พบการแปลชนิดนี้เพียงคำเดียวในการแปลคำกิจกรรม

การอภิปรายผล

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาอย่างการศึกษาของ ฮอร์บาคอสเกียน และคณะ (Horbacauskiene et al., 2017), อธิศา งามศรี (2560) และ วราพัชร ชาลีกุล (2560) พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลแบบยืมคำมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาในครั้งนี้กลับพบว่า การแปลแบบตรงตัวพบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Blazyte & Liubiniene (2016) การใช้กลวิธีดังกล่าวทำให้เข้าใจง่ายในภาษาปลายทาง โดยยังคงเนื้อหาและความหมายของคำในภาษาต้นฉบับไว้ อีกทั้งยังช่วยประหยัดเวลาในการแปลคำวัฒนธรรม กลวิธีนี้มักจะมีคำในภาษาปลายทางอยู่แล้ว

ส่วนการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธีนั้น เนื่องจากว่าคำวัฒนธรรมมีความซับซ้อน ลึกซึ้งในแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีการแปลคำวัฒนธรรมมากกว่าหนึ่งกลวิธี รวมถึงการบูรณาการกลวิธีต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดความหมายจากวัฒนธรรมต้นทางไปยังวัฒนธรรมปลายทางได้ถูกต้องและครบถ้วน

สำหรับการแปลแบบยืมคำ เป็นรักษาความหมายของคำต้นฉบับ สำหรับการแปลด้วยกลวิธีนี้ความเท่าเทียมของคำและความหมายในการแปลคำจากวัฒนธรรมต้นทางไปยังวัฒนธรรมปลายทางจะไม่เท่าเทียมกัน การใช้กลวิธีนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถทราบที่มาของคำ และยังสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้อีกด้วยสาเหตุของการใช้กลวิธีก็เพราะต้องการรักษาความหมายของคำวัฒนธรรมต้นฉบับเอาไว้

ส่วนการแปลแบบอธิบาย มีการแปลอธิบายเป็นวลีและประโยค เป็นการอธิบายจากภาษาต้นฉบับเป็นภาษาปลายทาง การใช้กลวิธีนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่ก็ควรระวังการแปลแบบอธิบายอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนในรายละเอียดที่แปลได้ ฮิคกี้ (Hickey, 1998) ย้ำว่า ไม่ควรแปลคำแบบอธิบายที่ทำให้ภาษาแปลผิดเพี้ยนไปจากรูปแบบของต้นฉบับเดิม ควรแปลอธิบายแบบวิเศษณานุกรมประโยคหรือคุณศัพท์ณานุกรมมากกว่าแปลแบบอธิบายเป็นประโยค ซึ่งการแปลแบบอธิบายอาจทำให้ดึงดูดผู้อ่านน้อยลง

สำหรับการแปลแบบละที่พบน้อยก็เพราะว่าสามารถใช้กลวิธีอื่นที่ทำให้แปลคำวัฒนธรรมและคงความหมายได้ครบถ้วน ซึ่งการใช้กลวิธีนี้จะทำให้ความหมายของคำวัฒนธรรมบางอย่างหายไปจากภาษาต้นฉบับ นักแปลจะใช้กลวิธีนี้ต่อเมื่อหาคำแทนในภาษาปลายทางไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีการแปลแบบละเพื่อคงความหมายส่วนใหญ่ของคำวัฒนธรรมต้นทางไว้

การแปลความหมายกว้างกว่าคำ กลวิธีนี้จะใช้ต่อเมื่อพบปัญหาในการหาคำเทียบไม่ได้ในภาษาปลายทาง เช่นเดียวกับการแปลแบบกลาง

ในการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการแปลทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ช่วยให้คนท้องถิ่น นักเรียน ผู้สนใจเรื่องการแปล ตลอดจนมัคคุเทศก์และล่ามเลือกกลวิธีการแปลที่เหมาะสมกับบริบทของคำวัฒนธรรมนั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาต่อยอดจากการศึกษาในครั้งนี้คือ การศึกษาและวิเคราะห์การแปลเชิงภาษาศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์โครงสร้างคำ วลีและประโยค การจำแนกกลุ่มทางความหมายของคำ กลวิธีสร้างคำตลอดจนปัญหาการใช้ภาษาเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *จำนวนและรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติ รายเดือน ปี 2558-2563 (ปรับปรุงจำนวนและรายได้ 2562)*. ค้นจาก https://mots.go.th/more_news_new.php?cid=625

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ททท. นครศรีธรรมราช. (2561). *Amazing ไทยเท่: นครศรีธรรมราช [อีบุ๊ก]*. ค้นจาก <https://www.amazingthailandebook.com/>

วราพัชร ชาลีกุล. (2560). *กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษาเรื่องเรื่องของจัน ดารา แต่งโดย อุษณา เพลิงธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร. (2564). *การขึ้นทะเบียนมรดกโลก*. ค้นจาก <http://phramahathat-heritage.com/>

ลิธธา พิณีภูวดล. (2543). *คู่มือนักแปลอาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

อติศา งามศรี. (2560). *กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาหนังสือเรื่อง "ครูบ้านนอก" โดย คำหมาน คนไค*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- Aixelá, J. F. (1996). Culture-specific items in translation. in R. Alvarez & M. Carmen-Africa Vidal (eds), *Translation, Power, Subversion* (pp. 52-78). Clevedon, England: Multilingual Matters LTD.
- Baker, M. (2011). *In other words: a course book on translation* (2nd ed.). London, England: Routledge.
- Bell, R. T. (1993). *Translation and translating: theory and practice*. London, England: Longman.
- Blazyte, D. & Liubiniene, V. (2016). Culture-Specific Items (CSI) and their Translation Strategies in Martin Lindstrom's Brand Sense. *Research Journal: Study about language*, 29, 42-57. DOI: 10.5755/j01.sal.0.29.15129
- Catford, J.C. (1967). *A linguistic theory of translation*. London, England: Oxford University.
- Davaninezhad, F. K. (2009). Cross-cultural communication and translation. *Translation journal*, 13(4). Retrieved from <http://accurapid.com/journal/50culture.htm>
- Davies, E. (2003). A Goblin or a Dirty Nose?. *The translator*, 9 (1), 65-100. DOI: 10.1080/13556509.2003.10799146
- Hervey, S. & Higgins, I. (1992). *Thinking translation: a course in translation method*. London, England: Routledge.
- Hickey, L. (1998). Perlocutionary Equivalence: Marking, Exegesis and Recontextualization. in L. Hickey (ed), *The Pragmatics of Translation* (pp.17-32). Clevedon, England: Multilingual Matters LTD.
- Horbacauskiene, J., Petroniene, S., Vezyte, T., & Miklovaite, L. (2017). Problematic issues in translation of culture specific items. *International Journal of Linguistics, Literature and Culture*. 4 (1), 112-124.
- Larson, M. L. (1984). *Meaning-based translation: A guide to cross-language equivalence* (2nd ed.). New York: University Press of American.
- Lederer, M. (1974). *Dictionnaire de la linguistique*. Paris, France: Presses universitaires de France.

- Locke, J. (1976). *An essay concerning human understanding: abridged and edited with an introduction by John W. Yolton*. London, England: Everyman's Library.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to translation*. Oxford, England: Pergamon Press.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of translation*. New York: Prentice Hall.
- Nida, E. A. (1964). *Toward a science of translation: with special reference to principles and procedures involved in Bible translating*. Leiden, Netherlands: E.J. Brill.
- Nida, E. A. & Taber, C. R. (1969). *The theory and practice of translation*. Leiden, Netherlands: E.J. Brill.
- Rabin, C. (1958). The linguistics of translation. in A. H. Smith (ed.), *Aspects of Translation: Studies in Communication* (pp. 23-45). London, England: Secker & Warburg.
- Taylor, C. (1988). *Language to language: a practical and theoretical guide for Italian/English translators*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Vlahov, S., & Florin, S. (1980). *Neperevodimoe v Perevode*. Moscow, Russia: Mezhdunarodnye Otnosheniia.

ระบบผลัดการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์

Turn-taking in Conversation via LINE Application

ศิริพร ปัญญาเมธิกุล¹

Received 25 June 2021

Revised 21 September 2021

Published 22 September 2021

บทคัดย่อ

ระบบผลัดเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าใจการสนทนา ไม่ว่าจะเป็นการส่งผลัด การรับผลัด การโต้ตอบกลับในการสนทนา เพื่อให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่น ปัจจุบันมีการสนทนาที่เกิดขึ้นผ่านแอปพลิเคชันมากมายที่ต้องสนทนาโดยผ่านระบบซึ่งแตกต่างจากการสนทนาที่เห็นหน้ากัน งานวิจัยนี้จึงทำการวิเคราะห์ระบบผลัดการสนทนาที่เกิดขึ้นในแอปพลิเคชันไลน์ที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และวิเคราะห์ระบบผลัดในการสนทนาโดยใช้เกณฑ์ของ Sacks, Schegloff, & Jefferson (1974) ร่วมกับการวิเคราะห์โดยใช้โมเดลการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในห้องสนทนาของ Herring (1999) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีความแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน แต่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ความแตกต่างกันเกิดจากข้อจำกัดที่เกิดขึ้นโดยระบบและสื่อที่ใช้ ถึงแม้ว่าการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีการแทรกของคู่ถ้อยคำ แต่การสนทนายังคงดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์และฟังก์ชันที่ทดแทนการไม่สามารถโต้ตอบโดยทันที และผู้สนทนาใช้กลไกทางภาษาช่วยในการสนทนา รวมถึงมีสติ๊กเกอร์และอิโมจิเพื่อทดแทนการไม่สามารถเห็นหน้ากัน ตลอดจนการสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้

คำสำคัญ: ระบบผลัดการสนทนา, การมอบผลัด, แอปพลิเคชันไลน์, การสื่อสาร

---

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

A turn-taking system is required to comprehend conversations. Turn allocation, turn-taking, and backchanneling are all included to keep the conversation going smoothly. Many current applications allow users to communicate through a system that is distinct from face-to-face communication. This research looks into the Line Application's turn-taking system, which has recently become a popular app, considering criteria from Sacks et al. (1974) and Herring's chatroom interaction model (1999).

The results demonstrate that while turn-taking in conversational systems via the LINE application differs from that in face-to-face communication, the two are related. The variances are caused by system and medium restrictions. The conversation can always go on, despite the fact that chats via the LINE app have disrupted adjacency pairs. This is because there are features and functions that compensate for the inability to engage instantly, and interlocutors utilize linguistic mechanisms like as stickers and emojis to express emotions, which can compensate for the inability to see each other.

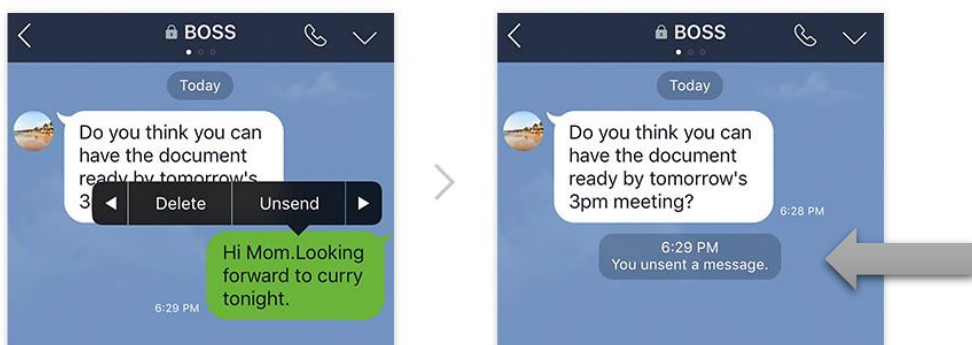
Keywords: Turn-taking in conversation, Turn allocation, LINE Application, Communication

1. บทนำ

การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันเกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นผ่านทวิตเตอร์ (Twitter) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) กระดานสนทนา (webboard) หรือการสนทนาโดยตรงแบบกลุ่มหรือแบบ 2 คน ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Application LINE) หรือห้องสนทนา (chatroom) ในเว็บไซต์ต่างๆ การสนทนามีลักษณะที่แตกต่างจากการแสดงความคิดเห็น คือ มีระบบที่เรียกว่า ผลัด (turn) ซึ่งระบบผลัดหากเป็นการสื่อสารที่เห็นหน้ากัน (face-to-face communication) Sacks et al. (1974) ทำการศึกษาโดยพบว่า การสนทนาเกิดจากการกล่าวถ้อยคำของผู้พูดตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีกฎในการมอบผลัด (turn allocation) มีตำแหน่งเปลี่ยนผลัดในการพูด ซึ่งเรียกว่า จุดพึงเปลี่ยนผลัด (transition relevance place: TRP) และการเปลี่ยนผู้พูดในการสนทนาจะไม่เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ เนื่องจากการเปลี่ยนผลัดจะเกิดขึ้นตามการเรียงลำดับของกฎ 3 ข้อ ดังนี้ 1) ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป 2) ผู้พูดเลือกตนเองในการพูด และ 3) ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกตนเองในการพูดต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2546) ซึ่งทำการวิเคราะห์ระบบผลัดในการสื่อสารในห้องสนทนา โดยพบว่า การมอบผลัดในห้องสนทนามี 3 กฎ ตามที่ Sacks et al. (1974) ค้นพบ แต่มีความแตกต่างกัน กฎที่

เกิดขึ้นไม่เรียงลำดับจากกฎข้อ 1 ไป ข้อ 2 และข้อ 3 เนื่องจากในห้องสนทนาผู้สนทนามีสติที่จะสนทนาเมื่อใดก็ได้ที่ต้องการ จากการศึกษาระบบผลัดที่เกิดขึ้นในการสนทนาเห็นหน้ากันและระบบผลัดในการสนทนาในห้องสนทนาทำให้ผู้วิจัยสนใจว่าระบบผลัดในการสนทนาที่เกิดขึ้นในแอปพลิเคชันไลน์จะมีความเหมือนหรือแตกต่างจากระบบผลัดที่เกิดขึ้นในการสนทนาที่เห็นหน้ากันและการสนทนาในห้องสนทนาอย่างไร เนื่องจากการสนทนาที่เห็นหน้ากันเป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (synchronous mode) ผู้สนทนาสามารถโต้ตอบกันโดยทันที ส่วนระบบผลัดในการสนทนาในห้องสนทนาถึงแม้ว่าเป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันเช่นเดียวกับการสนทนาที่เห็นหน้ากัน แต่ห้องสนทนาเป็นการสนทนาที่ออนไลน์ผ่านเว็บ (Web Chat) เช่น เว็บไซต์ของประเทศไทย <https://pantip.com/>, <https://www.dek-d.com/>, <https://www.sanook.com/> หรือเว็บไซต์ต่างประเทศ <http://livemocha.com>, <https://www.busuu.com>, <http://www.italki.com> และการสนทนาออนไลน์ผ่านโปรแกรม เช่น PIRCH mIRC และ Comic Chat รวมถึงการสนทนาในห้องสนทนาเป็นการส่งข้อมูลแบบทางเดียว (one-way transmission) กล่าวคือ ผู้สนทนาจะทราบว่าผู้สนทนาอีกฝ่ายได้ตอบกลับก็ต่อเมื่อพิมพ์ข้อความเสร็จและกดส่ง (enter) เท่านั้นจึงจะทำให้ทราบว่าอีกฝ่ายเห็นข้อความและได้ตอบกลับซึ่งแตกต่างจากการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ที่เป็นทั้งการสนทนาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันและการสนทนาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (asynchronous mode) เนื่องจากการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ผู้สนทนาสามารถสนทนาขณะที่อยู่พร้อมกันและผู้สนทนาสามารถส่งข้อความไว้ โดยที่ผู้สนทนาอีกฝ่ายไม่ได้ใช้แอปพลิเคชันพร้อมกันในขณะที่นั้นได้เช่นเดียวกัน

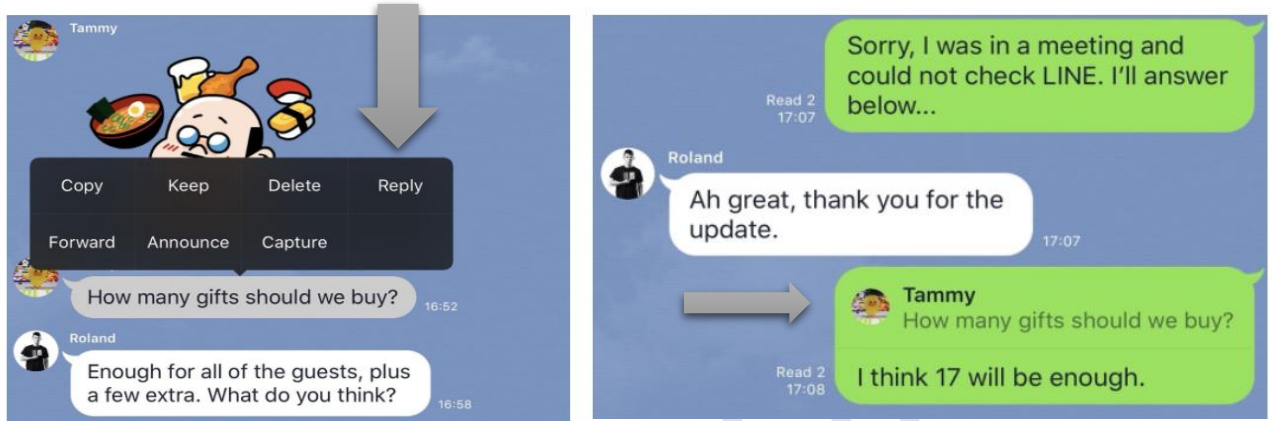
นอกจากนี้ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line chat) มีฟังก์ชัน (function) เช่น สติกเกอร์ (sticker) อีโมจิ (emoji) เพื่อใช้ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก และมีฟีเจอร์ (feature) เช่น การลบข้อความที่ส่งไป (unsend) (ดังภาพประกอบ 1) และมีการตอบกลับ (reply) (ดังภาพประกอบ 2) ช่วยในการสนทนา จึงเป็นที่น่าสนใจว่าระบบการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์มีรูปแบบของผลัดในการสนทนา ตลอดจนการใช้ฟังก์ชันและฟีเจอร์ต่างๆ เอื้อประโยชน์ในการสนทนาอย่างไร

ภาพประกอบ 1 การสนทนาในไลน์ที่ใช้ฟีเจอร์การลบข้อความที่ส่งไป (LINE Corporation, 2021)

ภาพประกอบ 1 ภาพด้านซ้ายผู้สนทนาต้องการลบข้อความ “Hi Mom. Looking forward to curry tonight.” ผู้สนทนากดค้างที่ข้อความจะมีฟีดเจอร์ลบ (Delete) เกิดขึ้น ผู้สนทนากดลบ ข้อความนั้นจะหายไปดังปรากฏในภาพด้านขวาและขึ้นข้อความ “You unsent a message.” พร้อมเวลาที่ลบข้อความออกไป

ภาพประกอบ 2 การสนทนาในไลน์ที่ใช้ฟีดเจอร์การตอบกลับ (LINE office blog, 2021)

ภาพประกอบ 2 ภาพด้านซ้ายผู้สนทนากดค้างที่ข้อความ “How many gift should we buy?” จะปรากฏฟีดเจอร์การตอบกลับ (Reply) เพื่อให้ผู้สนทนาตอบกลับคำถามนี้ได้ ซึ่งทำให้เกิดคู่ถ้อยคำการถาม-การตอบเสมือนจริงเกิดขึ้นในภาพด้านขวา “I think 17 will be enough.”

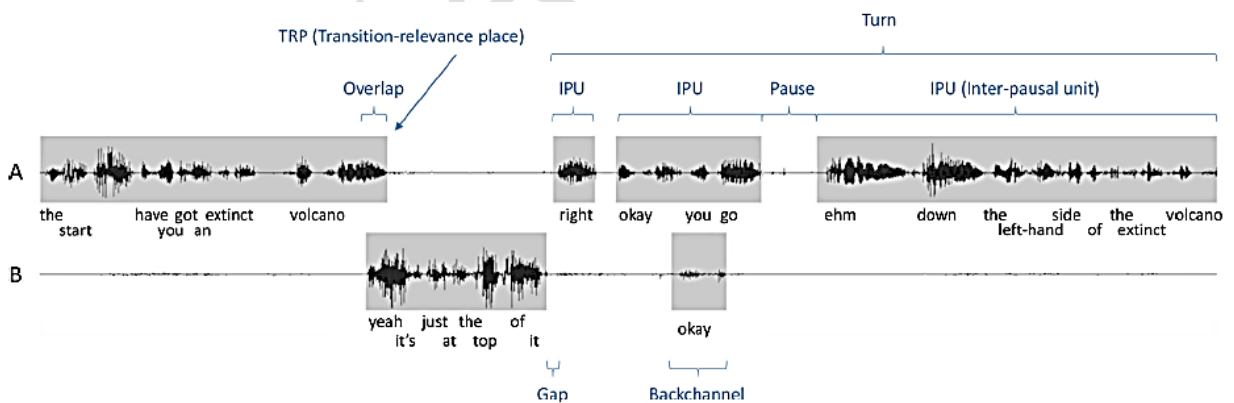
นอกจากนี้ จากความนิยมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของคนไทยในปี 2564 ไลน์ประเทศไทย (2564) ประกาศว่าแอปพลิเคชันไลน์มีผู้ใช้มากถึง 50 ล้านบัญชีโดยเฉพาะช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ที่ผ่านมา แอปพลิเคชันไลน์ขึ้นเป็นอันดับหนึ่งของแอปพลิเคชันที่คนไทยใช้มากที่สุด (รายงาน ณ วันที่ 9 มิถุนายน 2564) สื่อให้เห็นถึงคนไทยใช้เวลากับแอปพลิเคชันไลน์มากขึ้นในการสื่อสารยุคดิจิทัลซึ่งการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์มีการปรับเปลี่ยนโดยมีฟีดเจอร์และฟังก์ชันต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการสนทนามากขึ้น จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสนใจว่าการสนทนาที่เกิดขึ้นในแอปพลิเคชันไลน์จะมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ระบบผลัดในการสนทนา เนื่องจากระบบผลัดเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าใจการสนทนา โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ระบบผลัดการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์โดยนำเสนอให้เห็นแง่มุมที่เหมือนและแตกต่างจากการสนทนาที่เห็นหน้ากันและการสนทนาในห้องสนทนา สืบเนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์โรคโควิด-19 ทำให้คนต้องรักษาระยะห่างในการสื่อสาร การสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันจึงเข้ามาทดแทนการสื่อสารที่เห็นหน้ากันได้เป็นอย่างดี ผนวกกับการสนทนาในห้องสนทนาผ่านเว็บไซต์มีการเปลี่ยนแปลงไป ความนิยมในการใช้ลดน้อยลง การวิเคราะห์ระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์จะทำให้เข้าใจ

ธรรมชาติของการสื่อสารประเภทนี้มากขึ้นและสามารถลดช่องว่างการเข้าใจผิดในการสนทนาได้ เนื่องการแอปพลิเคชันไลน์ยังคงเป็นการสื่อสารที่ผ่านข้อความ (text-based) ขาดการมองเห็นหน้ากันและน้ำเสียงของผู้สนทนาอีกฝ่าย

ระบบผลัดในการสนทนาในชีวิตประจำวัน

กลุ่มบุคคลแรกที่ทำให้ความสนใจในการศึกษาการสนทนา โดยค้นพบว่าในการสนทนามีระบบผลัด (turn organization) และระบบผลัดทำให้ทราบการจัดลำดับของผู้ร่วมสนทนาว่า ณ ช่วงเวลาใดใครจะเป็นผู้ส่งสารและใครจะเป็นผู้รับสาร นั่นคือ การศึกษาของ Sacks et al. (1974) ที่เสนอกฎการมอบผลัดจากผู้พูดคนหนึ่งสู่ผู้พูดอีกคนหนึ่ง โดยนำเสนอกฎ 3 ข้อ ดังนี้

1. ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป (current speaker selects next) โดยส่งผลัดให้ผู้พูดคนต่อไปด้วยวิธีการ เช่น การถาม การมอง การชี้ เป็นต้น จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนผลัด
2. ผู้ที่กำลังพูดไม่ได้เลือกผู้พูดคนต่อไป ผู้สนทนาคนอื่นๆ เลือกตนเองในการพูด (self-selection) โดยยึดหลักที่ว่าใครเริ่มพูดก่อนมีสิทธิ์ในผลัดนั้นก่อน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนผลัด
3. ผู้ที่กำลังพูดดำเนินการพูดต่อ (current speaker continues to speak) เนื่องจากผู้ที่กำลังพูดไม่ได้เลือกผู้พูดคนต่อไป และไม่มีผู้ร่วมสนทนาคนใดเลือกตนเองในการพูด ผู้สนทนาคนปัจจุบันจึงดำเนินการพูดต่อไป ทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนผลัด

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างระบบผลัดจาก Map Task (Anderson et al., 1991)

ภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นส่วนประกอบของผลัดในการสนทนา โดยทำให้เห็นว่าการที่ผู้พูดคนปัจจุบัน A จบการสนทนา และถึงจุดพึงเปลี่ยนผลัด (TPR) อาจจะมีช่วงเงียบสั้นๆ (gap) หรือไม่มีก็ได้ ระหว่างการเปลี่ยนผลัด ก่อนที่ B จะตอบรับผลัด จากภาพประกอบเห็นช่วงสั้นๆ ที่เกิดการพูดซ้อนกัน (overlap) เนื่องจาก B เริ่มขยับอวัยวะในการออกเสียงเพื่อตอบ (Levelt, 1989) นอกจากนี้ ในการสนทนา

โต้ตอบกัน ผลัดจะเกิดการเรียงลำดับตามกฎการมอบผลัด รวมถึงการใช้ถ้อยคำเออออก (backchannel) เพื่อทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน

Sacks et al. (1974) อธิบายรูปแบบของการรับผลัดในการสนทนา คือ ในการสนทนาการเปลี่ยนผู้พูดไม่ได้เกิดขึ้นอัตโนมัติ การเปลี่ยนผู้พูดจะเป็นไปตามกฎการมอบผลัด 3 ข้อ ตามลำดับ โดยข้อ 1 และ ข้อ 2 เกิดการเปลี่ยนผลัด แต่กฎข้อ 3 ไม่เกิดการเปลี่ยนผลัด และในแต่ละผลัดการสนทนาจะมีผู้พูดเพียงคนเดียว หากเกิดการพูดซ้อนกัน (overlap) สามารถเกิดขึ้นได้ใน 1 ผลัด ซึ่งเกิดจากการมีผู้พูดมากกว่า 1 คน เช่น มีผู้เลือกตนเองในการพูดพร้อมกันหลายคนจึงทำให้เกิดการพูดซ้อนกันขึ้น

ในการสนทนาหากการเปลี่ยนผลัดเป็นไปตามกฎ 3 ข้อ การเปลี่ยนผลัดสามารถเปลี่ยนโดยไม่มีช่องว่าง (gap) หรือการพูดซ้อน นอกจากนี้ การเรียงลำดับของผลัดอาจไม่เฉพาะเจาะจง แต่มีความหลากหลายได้ ขนาดของผลัดสามารถยาวหรือสั้นได้ รวมถึงในการสนทนาความยาวของการสนทนาไม่ได้มีการกำหนดล่วงหน้า การสนทนาจะไม่มีกำหนดเนื้อหากการพูดล่วงหน้า เช่นเดียวกับการแจกจ่ายผลัด (distribution of turns) ไม่มีการกำหนดล่วงหน้า

จำนวนผู้ร่วมสนทนาสามารถมีได้หลากหลายได้ในการสนทนา ผู้พูดสามารถพูดต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องได้ การพูดต่อเนื่องเกิดขึ้นเมื่อถึงจุดพึงเปลี่ยนผลัด ส่วนการพูดไม่ต่อเนื่องเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่กำลังพูดหยุดพูด และไม่มีผู้ใดพูดต่อ

ส่วนการมอบผลัดมีเทคนิคหรือกลวิธีในการมอบผลัด เช่น ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไปด้วยการถามคำถาม ซึ่งเป็นการพิจารณาจากถ้อยคำ การถามซ้ำถ้อยคำก่อนหน้าด้วยการใช้คำถาม ทำไม ที่ไหน ใคร เมื่อไร และอย่างไร หรือการเลือกผู้สนทนาคนถัดไปด้วยการมอง การส่งสายตา ในการสนทนาหน่วยย่อยในผลัด (turn-constructive units: TCU) ประกอบด้วยประโยค อนุพากย์ วลี และคำที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ การเปล่งเสียง (sound production) เช่น การแยกเสียง "what" ที่เป็นคำถาม เป็นต้น นอกจากนี้ การสนทนาสามารถพูดแก้ไขได้ (repair) เช่น การพูดแทรกโดยใช้ *Excuse me* หรือการพูดอีกครั้ง (false starts) ที่จะทำให้เกิดการพูดซ้ำ

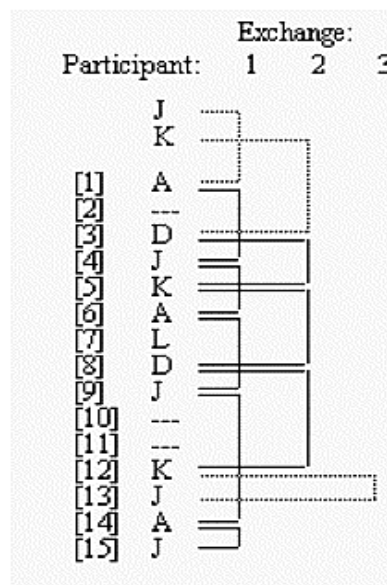
ระบบผลัดในการสนทนาผ่านคอมพิวเตอร์

ระบบผลัดในการสนทนาผ่านคอมพิวเตอร์ Herring (1999, 2013) เป็นบุคคลแรกที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์โดยการสร้างโมเดลการปฏิสัมพันธ์จากการศึกษาการสนทนาในโปรแกรม Internet Relay Chat (IRC) โดย Herring ยกตัวอย่างบทสนทนาผ่านโปรแกรม Internet Relay Chat ดังตัวอย่าง (1) และนำเสนอโมเดลการปฏิสัมพันธ์ในภาพประกอบ 4

ตัวอย่างบทสนทนาผ่านโปรแกรม Internet Relay Chat

- (1) [1] <ashna> hi jatt
- [2] *** Signoff : puja (EOF From client)
- [3] <Dave-G> kally i was only joking around
- [4] <Jatt> ashna : hello?
- [5] <kally> dave-g it was funny
- [6] <ashna> how are u jatt
- [7] <LUCKMAN> ssa all
- [8] <Dave-G> kally you da woman!
- [9] <Jatt> ashna : do we know eachother?. I'm ok how are you
- [10] *** LUCKMAN has left channel #PUNJAB
- [11] *** LUCKMAN has join channel #punjab
- [12] <kally> dave-g good stuff:)
- [13] <Jatt> kally : so hows school life, life in geneal, love life, family life?
- [14] <ashna> jatt no we don't know each other, i fine
- [15] <Jatt> ashna : where r ya from?

หมายเหตุ คำว่า *ssa* ในบรรทัดที่ [7] เป็นคำทักทายของภาษาฮินดียืมมาจาก *sat siri akal* หมายความว่า *God is truth = hello*

ภาพประกอบ 4 โมเดลการปฏิสัมพันธ์ในการสนทนาผ่านโปรแกรม Internet Relay Chat (Herring, 1999)

จากบทสนทนาตัวอย่าง (1) Herring (1999, 2013) สร้างเป็นโมเดลการปฏิสัมพันธ์ดังภาพประกอบ 4 โดยใช้เส้นทึบและเส้นประช่วยในการเชื่อมโยงกลับขึ้นไปข้อความก่อนหน้า (track back) ด้วยการพิจารณาจากคู่ถ้อยคำเดียวกัน ซึ่งพบว่าการสนทนาระหว่าง ashna กับ Jatt และการสนทนาระหว่าง Dave-G กับ kally ปรากฏการแทรกของคู่ถ้อยคำ (disrupted adjacency) เสมอ ดังเห็นได้จากการสนทนาระหว่าง ashna ในข้อความที่ 1 กับ Jatt ในข้อความที่ 4 มีข้อความที่ 2-3 แทรกระหว่างคู่ถ้อยคำการทักทาย หรือข้อความที่ 3 ของ Dave-G กับข้อความที่ 5 ของ kally ถูกแทรกโดยข้อความที่ 4 เป็นต้น ซึ่ง Herring กล่าวว่า การแทรกของคู่ถ้อยคำเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในการสนทนาในห้องสนทนา เนื่องจากการสนทนาในห้องสนทนาเป็นการสื่อสารแบบส่งข้อมูลทางเดียว กล่าวคือ ผู้สนทนาจะทราบว่าอีกฝ่ายได้ตอบกลับก็ต่อเมื่ออีกฝ่ายกดส่งข้อความจึงมีผลทำให้ขาดการตอบสนองโดยทันทีทันใด และผู้สนทนาคนอื่นมีสิทธิ์ในการสนทนาได้ตลอดเวลา ดังนั้น จึงไม่มีใครทราบว่าใครกำลังพิมพ์ข้อความตอบคู่ถ้อยคำไหนอยู่ รวมถึงการขาดการมองเห็นและได้ยินเสียงของผู้ร่วมสนทนาและไม่สามารถเห็นข้อความที่พูดแทรกกัน นอกจากนี้ ข้อความที่สนทนาถูกส่งตามคำสั่งที่ได้รับโดยระบบจึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ เมื่อคู่ถ้อยคำถูกแทรกขึ้นทำให้ผู้สนทนาเกิดความลำบากในการค้นหาข้อความที่ได้อ่านจึงทำให้การปฏิสัมพันธ์แตกเป็นชิ้นส่วน (fragment) แต่โมเดลของ Herring (2013) ทำให้เห็นการเชื่อมโยงของปฏิสัมพันธ์ด้วยการเชื่อมโยงคู่ถ้อยคำของคู่สนทนาด้วยการโยงเส้นประที่บ่งชี้ในคู่สนทนาที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ส่วนเส้นทึบเป็นการเชื่อมโยงที่กับข้อความที่อยู่ก่อนหน้า ซึ่งไม่ได้อยู่ในข้อมูลที่เก็บ เป็นการสันนิษฐานโดยอาศัยคู่ถ้อยคำ เช่น ถ้าเป็นการสนทนาระหว่าง ashna กับ Jatt หากเป็นข้อความที่ 1 ของ ashna ข้อความที่ไม่ได้เก็บข้อมูลด้านบน มีความเป็นไปได้ที่เชื่อมโยงกับข้อความของ Jatt อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงข้อความต้องพิจารณาเรื่องในการสนทนา (relevance) และกลไกการเชื่อมโยงความ (cohesive elements) เช่นเดียวกัน (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2546) เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากการสนทนาแบบเป็นกันเอง (casual conversation) ผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่ม 7 กลุ่ม ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสนทนาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยมีผู้สนทนาประมาณ 8-10 คน/กลุ่ม รวมจำนวนข้อความในการสนทนาทั้งหมด 8,246 ข้อความ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ทุกข้อความที่ผู้สนทนาส่ง ยกเว้นไม่วิเคราะห์ข้อความที่เป็นข้อความแจ้งเตือนจากระบบ คือ “ชื่อสมาชิก joined the group.” และ “ชื่อสมาชิก left the group.” รวมถึงข้อความลบ-เพิ่มอัลบั้ม หรือการแนบไฟล์ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับบทสนทนาโดยตรง

งานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์วิเคราะห์ระบบผลัดของ Sacks et al. (1974) โดยพิจารณากฎการมอบผลัด และรูปแบบการรับผลัด รวมถึงการวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์การสนทนาโดยใช้แนวคิดของ Herring (1999, 2013) ในการเชื่อมโยงคู่ถ้อยคำก่อนหน้าของผู้สนทนาเพื่อสามารถอธิบายระบบผลัด กฎการมอบผลัด และรูปแบบการรับผลัด

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์พบระบบผลัดการสนทนา คือ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ผู้สนทนาไม่มีสิทธิ์ในการสนทนาได้ตลอดเวลาเช่นเดียวกับการสนทนาในห้องสนทนาและสามารถส่งข้อความการสนทนาไว้ โดยที่ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องเข้าผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ณ ขณะนั้นได้ หรือสามารถส่งข้อความการสนทนาขณะที่ผู้สนทนาอยู่ในแอปพลิเคชันไลน์ได้เช่นเดียวกัน การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์จึงมีลักษณะทั้งการสื่อสารที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันและการสื่อสารที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มพบกฎการมอบผลัด 3 ข้อ เช่นเดียวกับการสนทนาที่เห็นหน้ากันตามที่ Sacks et al. (1974) ค้นพบ แต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย ดังนี้

กฎการมอบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ประกอบด้วย 3 ข้อหลัก รายละเอียดต่อไปนี้เป็น

1. ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป

กฎข้อนี้เป็นกฎที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี (Panyametheekul, & Herring, 2003) กล่าวคือ การเลือกผู้สนทนาคนถัดไปของผู้พูดคนปัจจุบันทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์การโต้ตอบกลับในการสนทนาเห็นหน้าหน้า Sacks et al. (1974) กล่าวถึงกลวิธีในการมอบผลัดในกฎที่ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป เช่น การถามคำถามและพิจารณาจากคู่ถ้อยคำ (adjacency pairs) ซึ่งรวมถึงการเรียก (address terms) การมอง การส่งสายตา (McLaughlin, 1984) หรือการใช้ท่าทาง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์พบการใช้กฎผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป โดยการถาม การเรียกชื่อ และการพิจารณาจากคู่ถ้อยคำ เช่น การทักทายก่อให้เกิดให้การทักทายกลับ การถามเกิดการตอบ เหมือนการสนทนาเห็นหน้ากัน แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างจากกัน เนื่องจากการสนทนาในกลุ่มไลน์มีสมาชิกในกลุ่มหลายคน ดังนั้น การถามที่มักได้รับการโต้ตอบกลับที่พบจากข้อมูลคือ ผู้สนทนาต้องระบุบุคคลหรือชื่อบุคคลที่ต้องการสนทนา ดังตัวอย่าง (1) รายละเอียดดังนี้

(1) บทสนทนาระหว่างน้อยกับเดียในไลน์กลุ่ม

11². น้อย³: เดียจะเข้าอบรมวันที่ 3 มิย ไหม

12. เดีย: เข้าดิ

ตัวอย่าง (1) ข้อความที่ 11 น้อยมอบผลัดโดยเลือกใช้กฎผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป และระบุชื่อทำให้ทราบว่าต้องการมอบผลัดหรือสนทนากับใครในไลน์กลุ่ม คือ การเรียกชื่อ “เดีย” เป็นการเฉพาะเจาะจงและทำให้ผู้สนทนาชื่อ “เดีย” ทราบว่ามีผู้สนทนาในกลุ่มต้องการถามคำถามจึงได้ตอบกลับทำให้เกิดคู่ถ้อยคำการถาม-ตอบในลักษณะเดียวกับการสนทนาเห็นหน้ากัน

นอกจากการเลือกผู้สนทนาคนถัดไปด้วยการใช้คู่ถ้อยคำการถามและการเรียกชื่อแล้ว แอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อ เพื่อเป็นการมอบผลัดโดยการระบุชื่อ ซึ่งชื่ออาจเป็นจริงหรือชื่อเล่นหรือชื่ออะไรก็ได้ที่ผู้สนทนาชอบหรือสนใจ ผู้สนทนาบางคนเพิ่มอิโมจิพร้อมกับชื่อ เพื่อสร้างสีสันและความน่าสนใจของชื่อของผู้สนทนา ภาพประกอบ 5 เป็นการมอบผลัดด้วยการใช้ฟีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อปรากฏให้ผู้สนทนาอีกฝ่ายสังเกตเห็นบนหน้าจอแอปพลิเคชันไลน์ของตนเองว่ามีผู้ที่เรียกชื่อของตนอยู่ และมีข้อความว่า “You were mentioned” ทำให้เป็นที่สังเกตกับผู้ที่ถูกเรียกในการสนทนา เนื่องจากหากใช้การเรียกชื่อตามตัวอย่าง (1) ในไลน์กลุ่มมีข้อความของผู้สนทนาอื่นแทรกเป็นจำนวนมาก มีโอกาสส่งผลให้ผู้สนทนาอีกฝ่ายไม่เห็นข้อความและไม่ได้รับการตอบกลับ เกิดการอ่านข้ามหรือไม่เห็นข้อความที่เรียกชื่อของตนเอง

ภาพประกอบ 5 การมอบผลัดในแอปพลิเคชันไลน์ด้วยการใช้ @ และตามด้วยชื่อ

ภาพประกอบ 5 นำเสนอการใช้ฟีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อผู้สนทนาในแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อใช้ในการมอบผลัดตามกฎข้อ 1 ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป ซึ่งจากภาพประกอบ คือ PA การใช้ฟีเจอร์นี้มีความแตกต่างจากการสนทนาในห้องสนทนาซึ่งไม่มีฟีเจอร์ @ ในการมอบผลัด นอกจากนี้ ฟีเจอร์ @ มี

² ตัวเลขหน้าข้อความ หมายถึง ลำดับของผลัดในการสนทนาเพื่อสะดวกในการอ้างอิงข้อความ ซึ่งในแต่ละตัวอย่างคัดลอกมาเพียงบางข้อความเพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูล และในงานวิจัยนี้กำหนดให้ 1 ผลัดเท่ากับ 1 ข้อความ

³ ชื่อของผู้สนทนาทุกคนเป็นนามสมมติ

ลักษณะการใช้งานคล้ายกับทวิตเตอร์ที่ใช้ในการอ้างถึงคนที่ผู้สนทนาต้องการอ้างถึง โดยผู้ทวิตสามารถใส่เครื่องหมาย @ ตามด้วยชื่อผู้ใช้งาน (username) ในการอ้างถึง เช่น @mooj @DM เป็นต้น ซึ่งคล้ายกับการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์ที่สามารถเป็นทั้งชื่อจริงและชื่อเล่นได้

อย่างไรก็ตาม การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มมีผู้สนทนาเป็นจำนวนมากการใช้กฎข้อ 1 โดยไม่เฉพาะเจาะจงใคร ซึ่งในการโต้ตอบส่วนใหญ่มักไม่ได้รับการโต้ตอบกลับ ดังตัวอย่าง (2)

(2) บทสนทนาของอึ่งกับเพื่อนในไลน์กลุ่ม

33. อึ่ง: ใครไปลงทะเลเย็นบ้างไหมคะ

(เจียบ)

ตัวอย่าง (2) ข้อความที่ 33 อึ่งมอบผลัดด้วยการถาม โดยไม่ระบุว่าต้องการสนทนากับผู้ใดในไลน์กลุ่ม จากข้อมูลพบว่าการมอบผลัดโดยไม่ระบุชื่อหรือบุคคลที่ต้องการสนทนาด้วยในไลน์กลุ่มที่มีผู้สนทนาหลายคน ผู้ถามมักไม่ได้รับคำตอบสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2563) ทำการศึกษาการปิดการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์โดยพบการไม่ตอบในการปิดการสนทนามากในบุคคลช่วงอายุ 16-25 ปี ในการสนทนาดูแลระหว่างเพื่อนแบบเป็นทางการทั้งเพศหญิงและเพศชายถึงร้อยละ 70 ส่วนการสนทนาดูแลแบบไม่เป็นทางการพบการไม่ตอบของเพศหญิงร้อยละ 60 และเพศชายร้อยละ 46.15 ช่วงอายุ 26-40 ปี และช่วงอายุ 41-60 ปี พบการไม่ตอบเฉพาะเพศชายประมาณร้อยละ 30-50 โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่าการถามไม่ระบุบุคคลในกลุ่มเป็นการถามหรือพูดโดยรวม ผู้ฟังหลายคนให้ความเห็นที่ไม่จำเป็นต้องตอบได้และคิดว่าอาจมีคนอื่นตอบ แต่แท้จริงไม่มีผู้ใดเลือกตอบ จึงเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ไม่มีใครคิดว่าตนเองต้องตอบกลับข้อความนั้น ซึ่งแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน การไม่ตอบในการสนทนาเห็นหน้ากัน เมื่อไม่มีผู้ตอบ ผู้มอบผลัดหรือผู้ถามสามารถใช้วัจนภาษาร่วมในการสื่อสาร เช่น การมอง การส่งสายตา การชี้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การใช้กฎข้อ 1 ด้วยการถามและไม่มีผู้ใดตอบกลับพบในการสนทนาในห้องสนทนาเช่นเดียวกัน (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2546) เนื่องจากไม่มีใครถูกระบุในการถามหรือเรียก การได้รับคำตอบจึงเป็นไปได้ยาก

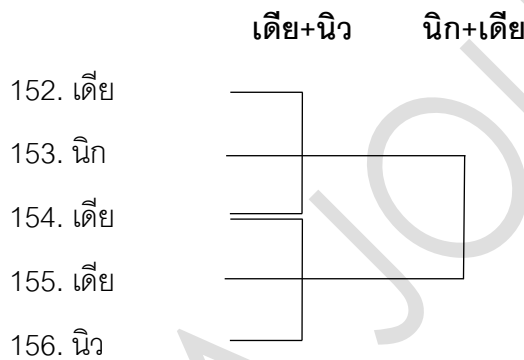
นอกจากนี้ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มมีลักษณะเช่นเดียวกับการสนทนาในห้องสนทนาตามที่ Herring (1999) นำเสนอ คือ มีการแทรกของคู่ถ้อยคำ ซึ่ง Herring (2013) เรียกว่าเสียงรบกวนในระบบ (noise in the system) ดังตัวอย่าง (3)

(3) บทสนทนาของเดี๋ยกับเพื่อนในไลน์กลุ่ม

- 152. เดีย: คุ่ยไหวไหม นิว
- 153. นิก: จั๊นพ่วงเรื่องทำบอร์ດด้วยละกันน
- 154. เดีย: น่าจะปิดจ๊อบ แปปเดียว จะฟังความเห็นเพื่อนที่เข้ามาใหม่ด้วย
- 155. เดีย: ได้ เลยนิก
- 156. นิว: หลัง2ทุ่มครึ่ง น่าจะใกล้ถึงง โหนรถเมล์ยู่ว⁴

หากนำเสนอบทสนทนาในตัวอย่าง (3) สามารถสร้างเป็นโมเดลการปฏิสัมพันธ์ตามแนวคิดของ Herring (1999, 2013) ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 โมเดลการปฏิสัมพันธ์ในการสนทนาของเดี๋ยกับเพื่อนในไลน์กลุ่ม

ภาพประกอบ 6 โมเดลการปฏิสัมพันธ์ในการสนทนาของเดี๋ยกับเพื่อนในไลน์กลุ่มนำเสนอให้เห็นว่าการสนทนามีคู่สนทนา 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ เดียกับนิว และคู่ที่ 2 คือ นิกกับเดีย การสนทนาในคู่ที่ 1 เดียใช้กฎการมอบผลัดข้อ 1 ในข้อความที่ 152 คือ การถาม หลังจากนั้น เดียเมื่อเห็นว่านิวยังไม่ได้ตอบกลับจึงใช้กฎข้อ 3 ดำเนินการสนทนาต่อเนื่องในข้อความที่ 154 และเดียได้รับการตอบกลับจากนิวในข้อความที่ 156 ส่วนคู่ที่ 2 นิกกับเดีย โดยนิกในข้อความที่ 153 ใช้กฎการเลือกตนเองในการพูด เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเองและได้รับการตอบกลับจากเดียในข้อความที่ 155 ภาพประกอบ 6 ทำให้เห็นการแทรกของคู่ถ้อยคำอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นลักษณะที่พบบ่อยในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ จากตัวอย่าง (3) เห็นได้ว่าเดียในข้อความที่ 152 ถามคำถามนิว และได้รับการตอบจากนิวในข้อความที่ 156 และมีข้อความที่แทรกคู่ถ้อยคำ คือ ข้อความที่ 153-155 แต่อย่างไรก็ตามการสนทนายังคงดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากมีการระบุชื่อบุคคลทำให้ผู้สนทนาอีกฝ่ายทราบว่าต้องได้ตอบการสนทนาดลับกับใคร ซึ่งจากข้อมูลพบว่าการเรียกชื่อ

⁴ การสะกดคำเป็นไปตามต้นฉบับที่ผู้สนทนาพิมพ์ในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์

เป็นกลไกทางภาษาที่สำคัญในการสนทนาที่มีผู้สนทนาหลายคนและสนทนาผ่านระบบสื่อดคล้องกับงานวิจัยของ Lunsford (1996) Cherny (1999) และ Panyametheekul, & Herring (2003) ที่พบว่า การเรียกชื่อในห้องสนทนามีบทบาทสำคัญในการสนทนาในห้องสนทนา ส่วนคู่สนทนายาระหว่างนิกในข้อความที่ 153 กับเดียวในข้อความที่ 155 ถูกแทรกโดยข้อความที่ 154 ซึ่งเดียวสนทนากับนิก อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพบว่าหากผู้สนทนาไม่เรียกชื่อผู้สนทนาอีกฝ่ายการสนทนาสามารถดำเนินต่อไปได้เช่นเดียวกันในกรณีในช่วงเวลานั้นไม่มีผู้สนทนาหลายคน แต่หากมีผู้สนทนาพร้อมกันหลายคนในเวลาเดียวกัน การเรียกชื่อเป็นกลไกทางภาษาที่ช่วยให้การสนทนาเข้าใจได้ง่ายมากขึ้นเนื่องจากผู้สนทนาสามารถเชื่อมโยงข้อความได้เร็วขึ้น

2. ผู้สนทนาเลือกตนเองในการพูด

กฎการเลือกตนเองในการพูด ในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเนื่องจากทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการสนทนา ทุกคนมีสิทธิในการพูดได้ตามที่ต้องการเช่นเดียวกับการสนทนาในห้องสนทนา ดังตัวอย่าง (4)

(4) บทสนทนาที่ผู้สนทนาเลือกตนเองในการพูด

554. Max: สวัสดีไบเตย

555. whale: ทุกคน ~

556. BAN: ไมพลอยไม่ชวนแบ่งค๊ะ

557. m.ma: กินไหมค๊ะ

558. บลู: โนนี่มีชีวะ เคมี ฟิสิก มีเอกไร้อีกไหมม

559. w: แปะ ตลาดนัดรถไฟ

ตัวอย่าง (4) ผู้สนทนาแต่ละคนเข้าสนทนาในไลน์กลุ่มเวลาเดียวกัน และส่งข้อความของตนเองโดยไม่สนใจว่าข้อความก่อนหน้า คือ ข้อความอะไร เห็นได้จากเรื่อง (topic) ของแต่ละคนแตกต่างกันมาก

ข้อความที่ 1 Max ทักทายโดยระบุบุคคล เนื่องจากปรากฏคำว่า “สวัสดี” แสดงการทักทายไบเตย

ข้อความที่ 2 whale ทักทายผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจง ด้วยการเรียก “ทุกคน”

ข้อความที่ 3 Ban ใช้การถามคำถาม ด้วยคำว่า “ทำไม” โดยย่อเป็น “ไม” และระบุบุคคลในการสนทนา ด้วยการเรียกชื่อ “พลอย”

ข้อความที่ 4 m.ma ใช้การถามคำถาม โดยไม่ระบุบุคคลในการถาม ไม่ปรากฏการเรียกชื่อผู้ใด

ข้อความที่ 5 บลู ใช้การถามคำถาม โดยไม่ระบุบุคคลในการถาม ไม่ปรากฏการเรียกชื่อผู้ใด

ข้อความที่ 6 w ใช้การบอกเล่า ผู้สนทนาไม่สื่อเจตนาว่าผู้สนทนาต้องการสื่อสิ่งใด

ตัวอย่าง (5) ผู้สนทนากำลังเสนอตนเองในการทำงานในตำแหน่งต่างๆ ทุกคนจึงเสนอตนเองในการพูด

(5) บทสนทนาการเลือกตนเองในการพูดระหว่างการสนทนาของ ใอน้ำ ต้อ และ m.ma เพื่อสมัครทำหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ

57. ใอน้ำ: ขอสมัครเป็นแม่บ้านค่ะ

58. P: X805197420

59. ต้อ: ประธานแม่บ้านฟิสิกส์ค่ะ

60. m.ma: รองประธานแม่บ้านฟิสิกส์ค่ะ

61. whale: เบลอว่ารักแถบ~

62. ใอน้ำ: เลขาอนุการค่ะ

63. BAN: คิดถึงพลอยจัง

ตัวอย่าง (5) ข้อความที่ 57 ข้อความที่ 59-60 และข้อความที่ 62 ผู้สนทนากล่าวถึงตำแหน่งงานที่ตนเองต้องการ แต่ข้อความที่ 58 ข้อความที่ 61 และข้อความที่ 63 ผู้สนทนาการเลือกตนเองในการพูดโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับตำแหน่งงานที่ผู้สนทนาคนอื่นพูดเลย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบรูปแบบการเลือกตนเองในการสนทนาหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแทรกระหว่างคู่ถ้อยคำของผู้สนทนาคนอื่น การเลือกตนเองเมื่อไม่มีใครพูดเรื่องอะไรหรือการเลือกตนเองเพราะต้องการสนทนา ดังตัวอย่าง (4) และตัวอย่าง (5) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lunsford (1996) ที่พบว่าระบบผลัดในไออาร์ซีมีรูปแบบการมอบผลัดที่ว่าผู้สนทนาจะสามารถใช้ผลัดของตนเองได้อย่างไร ผู้สนทนาในไออาร์ซีไม่ได้คิดเกี่ยวกับเมื่อไรที่ผู้สนทนาจะตอบใคร เนื่องจากผู้สนทนาสามารถที่จะสนทนาถามคำถาม ได้ตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นต่อใครก็ได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ Lunsford ใช้อธิบายว่าทำไมผู้สนทนาจึงเลือกตนเองในการพูดในการสนทนาในไออาร์ซี

3. ผู้สนทนาดำเนินการสนทนาต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบผู้สนทนาดำเนินการสนทนาต่อไป แต่มีลักษณะแตกต่างจากการสนทนาที่เห็นหน้ากันที่ Sack et al., (1974) กล่าวว่าหากผู้สนทนาคนปัจจุบันไม่ได้เลือกผู้สนทนาคนถัดไป และไม่มีผู้ใดเลือกตนเองในการพูด ผู้สนทนาคนปัจจุบันจะดำเนินการพูดต่อไป ในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์พบวิธีการมอบผลัดตามกฎข้อ 1 ด้วยการถามเกิดควบคู่ไปกับกฎข้อ 3 เนื่องจากการมอบผลัดโดยการถามในข้อความที่ 1 แต่ไม่มีการระบุบุคคลที่ต้องการสนทนาอย่างแน่ชัด ดังตัวอย่าง (6) LEA

ต้องการคนช่วยงานเป็นจำนวนมากจึงไม่ระบุบุคคล แต่พบว่าไม่มีผู้ใดตอบกลับ ผู้สนทนาจึงต้องพูดต่อเนื่องหลายผลัด เพื่อให้มีผู้สนทนาตอบกลับ ดังตัวอย่าง (6)

(6) บทสนทนาของ LEA กับเพื่อนในไลน์กลุ่ม

71. LEA: ใครว่างวันที่8บ้างอะ
 72. LEA: ไปช่วยกันขนเสื่อหน่อยได้ป่าว
 73. LEA: พลีสๆ ใครว่างบ้าง 🙏🙏
 ...
 78. Mie: ที่ไหนตอนไหนหรอ

ตัวอย่าง (6) แสดงให้เห็นว่าการถามอย่างเดียวและไม่ระบุบุคคลใดในการสนทนาด้วย ถึงแม้ว่าจะเป็นการมอบผลัดเหมือนที่ Sack et al., (1974) กล่าวไว้ในการศึกษาเห็นหน้ากัน แต่ไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มเสมอไป ผู้สนทนาต้องใช้วิธีการส่งข้อความหลายๆ ผลัดต่อเนื่องกัน เพื่อให้มีคนตอบการสนทนา ข้อความที่ 71 LEA ถาม “ใครว่างวันที่8บ้างอะ” แต่ไม่มีผู้ใดตอบ LEA จึงส่งข้อความต่อในข้อความที่ 72-73 และในที่สุด LEA ได้รับการตอบกลับในข้อความที่ 78 นอกจากนี้ ประเด็นหรือหัวข้อในการสนทนามีความสำคัญในการได้รับการตอบกลับเช่นเดียวกัน เนื่องจากสิ่งที่ LEA สนทนาสื่อเจตนาการขอร้อง ดังเห็นจากคำว่า “ช่วย...หน่อย” “พลีส” การใช้โมจิหัวใจ ในการขอความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นหัวข้อที่ผู้สนทนาแต่ละคนต้องพิจารณาว่าตัวเองว่างหรือไม่และสามารถช่วยได้มากน้อยแค่ไหน

นอกจากนี้ จากข้อมูลพบความแตกต่างของการมอบผลัดข้อ 3 กับการสนทนาเห็นหน้ากัน คือ การสนทนาต่อเนื่องของผู้สนทนา เนื่องจากเป็นการพูดที่ยังไม่จบ แต่เพื่อความรวดเร็วในการสนทนาจึงใช้ข้อความสั้นๆ และกดส่งข้อความก่อน โดยส่งข้อความต่อๆ กันอีกหลายผลัดในเวลาเดียวกัน ซึ่งจัดเป็นการครองผลัดอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้ผู้สนทนาอีกฝ่ายรอจนกว่าข้อความครบทั้งหมดแล้วจึงพิมพ์ได้ตอบกลับ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงพบข้อมูลทั้งผู้สนทนาอีกฝ่ายรอข้อความจนจบหลายผลัดต่อเนื่องกันและผู้สนทนาที่ไม่รอข้อความส่งจนจบ และส่งข้อความแทรกก่อน

(7) บทสนทนาการพูดต่อเนื่องของผู้สนทนาคนเดียว

856. เตีย: ไซ่แล้ว เพราะ ปธ ต้องไปดูค่าย
 857. เตีย: ที่จะเกิดขึ้น
 858. เตีย: เรียนรู้กับพี่ๆ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบการพิมพ์ข้อความสั้นๆ แต่ยังเป็นผู้พูดคนเดิมติดๆ กัน หลายข้อความ เพื่อแสดงการครอบครองการสนทนาในผลัดนั้น ดังตัวอย่าง (7) ตัวอย่างการพูดต่อเนื่องหลายผลัดในเวลาเดียวกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้จัดอยู่ในกฎข้อ 3 ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกตนเองในการพูดต่อไป อย่างไรก็ตาม การส่งข้อความสั้นๆ ตัดข้อความเป็นส่วนๆ ไม่จบความ และส่งติดกันหลายครั้งก่อให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้ (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2562)

ตัวอย่าง (8) การสนทนาต่อเนื่องของผู้สนทนาคนเดิม แต่มีประเด็นหรือเรื่องที่ไม่เหมือนกัน เพื่อให้ผู้ฟังเห็นชัดเจนกว่าการพิมพ์ข้อความรวมกันในผลัดเดียว

(8) บทสนทนาการสนทนาต่อเนื่องของผู้สนทนาคนเดิม แต่มีประเด็นหรือเรื่องที่ไม่เหมือนกัน

1. max: เกดอธิบายค่าย สอน
2. max: ใ้ อธิบาย เรียนรู้ร่วมหน่อย
3. max: ฝนจำ อธิบายจับชอล์ก 555

ตัวอย่าง (8) max ต้องการบอกหน้าที่ของทุกคน โดยบอกต่อเนื่องหลายผลัด เพื่อให้เห็นหน้าที่ที่แตกต่างกันของแต่ละคนอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการสนทนาต่อเนื่องกันของผู้สนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์

ระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์เปรียบเทียบกับการสนทนาเห็นหน้ากัน

Sacks et al. (1974) อธิบายรูปแบบของการรับผลัดในการสนทนา 14 ข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถเปรียบเทียบระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กับระบบผลัดในการสนทนาเห็นหน้ากัน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบระบบผลัดในการสนทนาเห็นหน้ากันของ Sacks et al. (1974) กับระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์

ระบบผลัดในการสนทนาของ Sacks et al. (1974)	การสนทนาเห็นหน้ากัน	การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์
1. การเปลี่ยนผู้พูดในการสนทนา	✓	✓
2. การสนทนาในแต่ละผลัดจะมีผู้พูดเพียงคนเดียว	✓	✓

ระบบผลัดในการสนทนาของ Sacks et al. (1974)	การสนทนาเห็นหน้ากัน	การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์
3. ใน 1 ผลัด สามารถมีผู้พูดมากกว่า 1 คนได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการพูดซ้อนกัน	✓	ไม่สามารถเห็นการพูดมากกว่า 1 คนในผลัดเดียวกันได้ เนื่องจากข้อความถูกส่งโดยระบบที่ละข้อความเรียงกันตามลำดับของเวลาการทำงานของแอปพลิเคชันไลน์
4. การเปลี่ยนผลัดสามารถเปลี่ยนโดยไม่ได้มีช่องว่าง (gap) และการพูดซ้อนกัน	การเปลี่ยนผลัดตามกฎข้อที่ 1-3 อาจมีช่องว่างในการเปลี่ยนผลัดจากผู้พูดคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง หรืออาจจะไม่มีช่องว่างได้ เช่นเดียวกัน	มีช่องว่างในการเปลี่ยนผลัดจากผู้พูดคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง แต่ไม่สามารถเห็นการพูดซ้อนกัน
5. การเรียงลำดับของผลัดอาจไม่เฉพาะเจาะจง แต่มีความหลากหลาย	✓	✓
6. ขนาดของผลัดสามารถยาวหรือสั้นได้	✓	✓
7. ความยาวของการสนทนาไม่ได้มีการกำหนดล่วงหน้า	✓	✓
8. การสนทนาจะไม่มีกำหนดเนื้อหาการพูดล่วงหน้า	✓	✓
9. การแจกจ่ายผลัดไม่มีการกำหนดล่วงหน้า	✓	✓ ไม่ได้มีการกำหนดผลัดในการพูด แต่ไม่ได้เป็นไปตามกฎข้อ 1-3 ผู้สนทนาสามารถเลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลา
10. จำนวนผู้ร่วมสนทนาสามารถมีได้หลากหลาย	✓	✓ แต่มีลักษณะแตกต่างกันในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์
11. การสนทนาสามารถพูดต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่อง	✓ ความไม่ต่อเนื่องเกิดจากการหยุดพูด	✓ การสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์เกิดความไม่ต่อเนื่องในการสนทนาได้ เนื่องจากมีการแทรกของคู้ถ้อยคำของผู้สนทนาคนอื่น แต่การสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์การตอบกลับช่วยทำให้คู้ถ้อยคำที่ถูกแทรกจากข้อความอื่นอยู่ใกล้กัน
12. การใช้กลวิธีในการมอบผลัด	✓	✓ แตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อ ช่วยในการมอบผลัด และ

ระบบผลัดในการสนทนาของ Sacks et al. (1974)	การสนทนาเห็นหน้ากัน	การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์
		มีสติ๊กเกอร์อิโมจิช่วยการสื่ออารมณ์ ความรู้สึก สีนํ้าท่าทางต่างๆ
13. ระบบรับผลัดมีหน่วยย่อยในผลัด	✓	✓ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ สามารถใช้สติ๊กเกอร์และอิโมจิทดแทน การพิมพ์หน่วยย่อยในผลัดในการสนทนา ได้เช่นเดียวกัน
14. การสนทนาจะมีการพูดแก้ไข (repair)	✓	✓ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มี ฟีเจอร์การลบข้อความที่ส่งไป หากผู้ สนทนาต้องการแก้ไขข้อความ หรือการ แก้ไขโดยใส่เครื่องหมาย * ก่อนคำที่พูดที่ ผิด หรือไม่แก้ไขเลย เนื่องจากผู้สนทนา อีกฝ่ายเข้าใจความหมายโดยรวม ซึ่งเป็น การผิดที่เกิดในระดับคำ

ตาราง 1 เปรียบเทียบระบบผลัดในการสนทนาเห็นหน้ากันของ Sacks et al. (1974) กับระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ซึ่งให้อำนวยความสะดวกให้ผู้สนทนาสามารถเลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลา ผู้สนทนาสามารถพูดทุกเวลาที่ต้องการ ผู้สนทนาไม่จำเป็นต้องรอให้ผลัดว่าง หรือรอให้ถึงจุดฟังเปลี่ยนผลัด การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ข้อความที่ส่งจะถูกเรียงลำดับตามระบบเช่นเดียวกับการสนทนาในห้องสนทนา (Herring, 1999 และ Panyametheekul, 2016) ดังนั้น ข้อความที่ส่งไม่ได้คำนึงถึงคู่ถ้อยคำ ผู้สนทนาที่ข้อความส่งก่อนจะปรากฏก่อนข้อความของผู้สนทนาที่ระบบปฏิบัติการทำงานช้ากว่า จากผลการเปรียบเทียบระบบผลัดในการสนทนาที่เห็นหน้ากันของ Sacks et al. (1974) กับระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ พบรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนผู้พูด การสนทนาเห็นหน้ากันการเปลี่ยนตัวผู้พูดจะเรียงลำดับตามกฎ 3 ข้อ คือ กฎข้อ 1 ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไป ถ้าผู้พูดคนปัจจุบันไม่เลือกผู้พูดคนถัดไป กฎข้อ 2 ผู้สนทนาจะเลือกตนเองในการพูด แต่ถ้าไม่มีทั้งการเลือกผู้พูดคนถัดไปและการเลือกตนเองในการพูด จะเกิดกฎข้อ 3 คือ ผู้พูดคนปัจจุบันดำเนินการพูดต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนผู้พูดจะไม่เกิดขึ้น

ส่วนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีการเปลี่ยนตัวผู้พูด แต่ไม่เรียงลำดับตามกฎ 3 ข้อ เนื่องจากการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์เป็นระบบที่เอื้อให้ผู้สนทนาสามารถเลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการเปลี่ยนตัวผู้พูดด้วยการเลือกผู้พูดคนถัดไป

ด้วยการเรียกชื่อ การถาม ซึ่งการเรียกชื่อเป็นกลไกทางภาษาที่สำคัญมากในการมอบผลัดให้แก่ผู้สนทนา คนถัดไปในการสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ ในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีพีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อของผู้สนทนา เพื่อใช้ในการมอบผลัดให้แก่ผู้สนทนาคนถัดไปด้วย ซึ่งแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน

2. การสนทนาในแต่ละผลัดจะมีผู้พูดเพียงคนเดียวทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ แต่มีความแตกต่างกัน คือ Sacks et al. (1974) กล่าวว่า การสนทนาเห็นหน้ากัน หากการสนทนาเป็นไปตามกฎ 3 ข้อ จะมีผู้พูดเพียงคนเดียว นอกจากมีผู้พูดพร้อมกันหลายคนในกรณีนี้จะเกิดการพูดซ้อนกันขึ้น ซึ่งใครพูดก่อนมีสิทธิ์ในการพูดมากกว่าผู้พูดทีหลัง ส่วนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ข้อความถูกเรียงลำดับโดยระบบจึงปรากฏข้อความบนแอปพลิเคชันทีละข้อความ ซึ่งในงานวิจัยนี้ กำหนดให้ 1 ข้อความ คือ 1 ผลัด ดังตัวอย่าง (9) มี 5 ข้อความ คือ 5 ผลัด

(9) บทสนทนาระหว่าง Rung Lyf เดีย และ Nick

1344. Rung: ไม่รู้ค่า

1345. Lyf: ไม่ได้จับสาย ต้องทำไงค่า

1346. เดีย: เดียร์ก็ไม

1347. Nick: พี่ปี3ปีนคนจับชื่อปี2จ้า

1348. Rung: พวกเราแค้นเฉยๆ 555

3. การสนทนาเห็นหน้ากันสามารถมีผู้พูดมากกว่า 1 คน เกิดขึ้นใน 1 ผลัดได้ หากเกิดการพูดซ้อนกันของผู้สนทนาหลายคน ส่วนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไม่สามารถเห็นข้อความการพูดมากกว่า 1 คนใน 1 ข้อความ (1 ผลัด) การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์จึงไม่สามารถเห็นการพูดซ้อนกันเหมือนการสนทนาเห็นหน้ากันหากพิจารณาจากการกำหนดผลัด ดังภาพประกอบ 3 เนื่องจากข้อความในแอปพลิเคชันไลน์ถูกส่งโดยระบบทีละข้อความเรียงกันตามลำดับของเวลาการทำงานของแอปพลิเคชันไลน์ แต่หากพิจารณาจากองค์ประกอบด้านเวลาที่ปรากฏของการส่งข้อความในแอปพลิเคชันไลน์ สามารถสันนิษฐานได้ว่าเกิดการพูดซ้อนจากเวลาที่ส่งตรงกันของผู้สนทนา ดังตัวอย่าง (10)

(10) บทสนทนาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันและเกิดการสนทนาซ้อนกัน

1455. 20:26⁵ มง: 4นาที่

1456. 20:26 เดีย: เตรียมตัวน้ำ 555

1457. 20:26 lyf: อ้อออ

⁵ ช่วงเวลาในการส่งข้อความของผู้สนทนา

ตัวอย่าง (10) การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ปรากฏเวลาในการส่งข้อความของผู้สนทนาทุกคน ซึ่งผู้สนทนาทั้ง 3 คน ส่งข้อความในเวลาเดียวกัน คือ 20:26 น. จากเวลาที่ตรงกัน หากเปลี่ยนเป็นเสียงพูดในการสนทนาเห็นหน้ากันเปรียบได้กับการพูดซ้อนกันของคน 3 คน การพูดซ้อนกันในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์จึงมีความแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน อย่างไรก็ตาม เวลาที่ปรากฏหน่วยเล็กที่สุดคือวินาที แต่การส่งข้อความในข้อความที่ 1455-1457 อาจมีความแตกต่างกันในหน่วยวินาทีได้จึงเป็นข้อจำกัดของการวิจัยที่ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดปลีกย่อยในหน่วยของวินาทีที่จะสามารถบอกลำดับก่อนหลังของข้อความของผู้สนทนาได้

4. การสนทนาที่เห็นหน้ากัน การเปลี่ยนผลัดสามารถเปลี่ยนโดยไม่มีช่องว่าง (gap) และไม่มีกรพูดซ้อนกันได้ หากการเปลี่ยนผลัดเป็นไปตามกฎการมอผลัดทั้ง 3 ข้อ ส่วนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์เกิดช่องว่างได้ แต่แตกต่างจากการสนทนาที่เห็นหน้ากัน กล่าวคือ ช่องว่างเกิดจากการแทรกของข้อความอื่นระหว่างคู่ถ้อยคำ และช่องว่างที่เกิดจากการพิมพ์ข้อความของผู้สนทนา กล่าวคือ หากผู้สนทนาพิมพ์ข้อความโต้ตอบซ้ำจะทำให้เกิดช่องว่างในการโต้ตอบของคู่ถ้อยคำนั้น รวมถึงการอ่านข้อความซ้ำของผู้สนทนา เนื่องจากผู้สนทนาไม่ได้อยู่ในไลน์ขณะนั้น ซึ่งช่องว่างเหล่านี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Lunsford (1996) และศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2546)

5. การเรียงลำดับของผลัดไม่เฉพาะเจาะจง แต่มีความหลากหลาย ทั้งในการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์

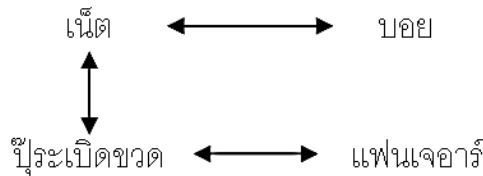
6. ทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ขนาดของผลัดสามารถยาวหรือสั้นก็ได้ อย่างไรก็ตาม จำนวนตัวอักษรที่สามารถพิมพ์ได้ในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีจำกัดสูงสุดที่ 10,000 ตัวอักษรจากการทดสอบพิมพ์ตัวอักษรจนไม่สามารถพิมพ์ตัวอักษรต่อได้ในข้อความ ซึ่งแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน

7. ทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไม่มีการกำหนดความยาวของการสนทนาด่วงหน้า การสนทนาแต่ละครั้งไม่มีกำหนดว่าต้องมีปริมาณการสนทนาจำนวนเท่าไร

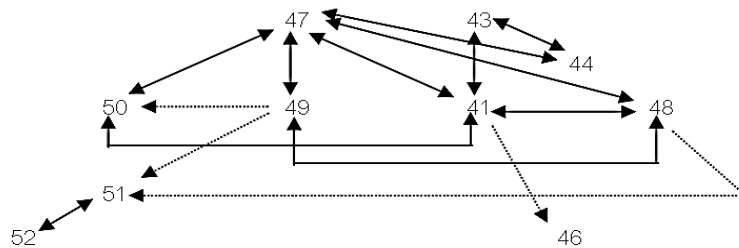
8. ทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไม่มีการกำหนดเนื้อหาของการพูดล่วงหน้า

9. ทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ การแจกจ่ายผลัดไม่มีการกำหนดล่วงหน้า กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเป็นผู้พูดคนถัดไปทุกคน ถึงแม้ว่าการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไม่ได้กำหนดผลัดในการพูด แต่ไม่ได้เป็นไปตามกฎข้อ 1-3 เหมือนการสนทนาเห็นหน้ากัน เนื่องจากผู้สนทนาสามารถเลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลา

10. ทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ผู้สนทนาสามารถสนทนากับคนเป็นจำนวนมากได้ แต่มีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ผู้สนทนาสามารถสนทนากับคนหนึ่งคน (one to one) ได้เช่นเดียวกับการสนทนาเห็นหน้ากัน แต่หากเป็นการสนทนาคนหนึ่งคนกับคนหลายคน (one to many) ของการสนทนาเห็นหน้ากันเป็นรูปแบบ เช่น การพูดของประธานคนเดียวกับคนหลายคนในที่ประชุม เป็นต้น ส่วนการสนทนาคนหนึ่งคนกับคนหลายคนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์จะแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน แต่มีลักษณะเหมือนกับการสนทนาในห้องสนทนา เช่นเดียวกับคนหลายคนสนทนากับคนหลายคน (many to many) (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2558) ดังภาพประกอบ 7 การสนทนาของเน็ตกับบอย เน็ตสนทนากับปุ๊ระเบิดขวด และปุ๊ระเบิดขวดสนทนากับแฟนเจอาร์ และภาพประกอบ 8 การปฏิสัมพันธ์แบบคนหลายคนกับคนหลายคน

ภาพประกอบ 7 การปฏิสัมพันธ์แบบคนหนึ่งคนกับคนหลายคน (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2558)

ภาพประกอบ 8 การปฏิสัมพันธ์แบบคนหลายคนกับคนหลายคน (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2558)

หมายเหตุ ตัวเลขในภาพประกอบ 8 แทนชื่อของผู้สนทนาแต่ละคน ลูกศรเส้นทึบ คือ การสนทนาที่ได้ตอบกันทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนลูกศรเส้นประทิศทางเดียว คือ ผู้สนทนาส่งผลัดไปแล้วอีกฝ่ายไม่รับผลัดการสนทนา

11. การสนทนาเห็นหน้ากันผู้สนทนาสามารถพูดได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องเช่นเดียวกับการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ แต่แตกต่างกัน คือ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์เกิดความไม่ต่อเนื่องในการสนทนาได้ เนื่องจากการแทรกของคู่ถ้อยคำของผู้สนทนาคนอื่น แต่อย่างไรก็ตาม การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์การตอบกลับ (reply) ช่วยทำให้คู่ถ้อยคำที่ถูกแทรกจากข้อความอื่นอยู่ใกล้กันได้ ดัง

ภาพประกอบ 2 ถือเป็นกรทดแทนการแทรกของคู่ถ้อยคำทำให้ข้อความที่เป็นคู่ถ้อยคำกันไม่ต้องแยกออกจากกัน นอกจากนี้ ความไม่ต่อเนื่องของการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ คือ การพิมพ์ข้อความตอบกลับซ้ำของผู้สนทนา ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างในการสนทนา

12. การมอบผลัดในการสนทนาเห็นหน้ากันเป็นไปตามกฎ 3 ข้อ คือ 1) ผู้พูดคนปัจจุบันเลือกผู้พูดคนถัดไปด้วยการเรียก การมอง การใช้ท่าทาง หรือใช้น้ำเสียงต่างๆ ในการส่งผลัด หรือการพิจารณาจากคู่ถ้อยคำในการเลือกผู้พูดคนถัดไป 2) ถ้าผู้พูดคนปัจจุบันไม่ได้เลือกผู้พูดคนถัดไป ผู้พูดสามารถเลือกตนเองในการพูดได้ ในกรณีที่มีผู้พูดหลายคนเลือกตนเองในการพูดพร้อมกัน ผู้พูดที่เริ่มพูดก่อนจะได้ผลัดไป และ 3) ถ้าผู้พูดคนปัจจุบันไม่ได้เลือกผู้พูดคนถัดไป และไม่มีผู้ใดเลือกตนเองในการพูด ผู้พูดคนปัจจุบันสามารถดำเนินการพูดต่อไปได้

ส่วนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ทุกคนมีสิทธิ์เลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลา โดยพบว่าผู้สนทนามีการเลือกผู้พูดคนถัดไป โดยการเรียกชื่อ การถาม การใช้คู่ถ้อยคำ เช่น การทักทาย-การทักทายกลับ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้สนทนามีการดำเนินการพูดต่อไปด้วย แต่ไม่ใช่ลักษณะเดียวกับการสนทนาเห็นหน้ากัน กล่าวคือ มิได้เกิดจากการเรียงลำดับจากไม่มีผู้ที่ถูกเลือกให้เป็นผู้พูดคนถัดไปและไม่มีผู้ใดเลือกตนเองในการพูด แต่ลักษณะที่พบในการสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์ คือ ผู้สนทนาจะดำเนินการพูดต่อไป เนื่องจากในข้อความที่แล้วยังพูดไม่ครบในสิ่งที่ตนต้องการ หรือเกิดจากผู้สนทนาต้องการรีบส่งข้อความไปก่อน เพื่อคู่สนทนาจะได้ไม่ต้องรอนาน หรือเพื่อรักษาการสนทนาไว้ไม่ให้ขาดช่วงไป จากข้อมูลพบว่าการดำเนินการสนทนาต่อไปมักถูกแทรกโดยข้อความอื่นเสมอ ซึ่งแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากันที่ผู้สนทนาสามารถดำเนินการพูดได้ทันที นอกจากนี้ ความแตกต่างที่เห็นชัดจากการสนทนาเห็นหน้ากัน คือ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีพีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อช่วยในการมอบผลัดดังภาพประกอบ 5 และมีสติ๊กเกอร์ อีโมจิทดแทนสื่ออารมณ์ความรู้สึก สีหน้าท่าทางต่างๆ เช่น การบอกถึงสภาพของผู้พูด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Konrad, Herring, & Choi (2020) ที่พบว่าสติ๊กเกอร์ทำหน้าที่ในการบอกอารมณ์ความรู้สึก ทำให้ข้อความการสนทนามุ่มนวลขึ้น เพิ่มสีสันการสนทนา และใช้ในการเริ่มและจบการสนทนา นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพบข้อความที่ใช้สติ๊กเกอร์ในการมอบผลัด เช่น การทักทาย การถาม การขอโทษ เป็นต้น

ภาพประกอบ 9 สติ๊กเกอร์ “อาการเป็นยังงั๋บ้าง” (Line store, 2021a)

ภาพประกอบ 10 สติกเกอร์ “รออยู่...ตอบด้วยนะ” (Line store, 2021b)

ภาพประกอบ 11 สติกเกอร์ “หวัดดีจ้า” (Line store, 2021c)

ภาพประกอบ 12 สติกเกอร์ “ยุ่งมาก” (Line store, 2021b)

จากภาพประกอบ 9-12 เป็นการมอบผลัดโดยใช้สติกเกอร์เพื่อสื่อความหมายในหลายรูปแบบ เช่น ภาพประกอบ 9 ผู้สนทนามอบผลัดโดยการใส่สติกเกอร์ที่เป็นคำถาม “อาการเป็นยังไงบ้าง” เพื่อก่อให้เกิดการตอบกลับจากผู้สนทนาอีกฝ่าย ภาพประกอบ 10 ผู้สนทนามอบผลัดโดยใช้สติกเกอร์ที่มีข้อความ “รออยู่ตอบด้วยนะ” ข้อความนี้เป็นประโยคบอกเล่าแต่สื่อเจตนาขอร้องให้ผู้สนทนาอีกฝ่ายตอบกลับแทนการพิมพ์ข้อความ ซึ่งอาจไม่สื่อถึงความต้องการคำตอบเท่ากับการส่งสติกเกอร์ของ Joly ที่แสดงสีหน้าให้เห็นภาพว่าผู้พูดกำลังรอคำตอบอยู่ ภาพประกอบ 11 ผู้สนทนามอบผลัดโดยการส่งสติกเกอร์เป็นการทักทายพร้อมข้อความ “หวัดดีจ้า” สื่อถึงความสดใส เป็นกันเองของผู้พูด และภาพประกอบ 12 ผู้สนทนามอบผลัดให้ผู้สนทนาอีกฝ่ายด้วยการบอกถึงสถานภาพของผู้พูดว่า “ยุ่งมาก” โดย Joly มีได้ตาล้ำและมึนงงบนโต๊ะมากมายสื่อถึงอารมณ์ของผู้พูดอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การตีความหมายของสติกเกอร์ขึ้นอยู่กับบริบท

การสนทนาด้วย เช่น ภาพประกอบ 12 ผู้สนทนาอาจส่งเพื่อต้องการหยุดการสนทนาได้เช่นเดียวกัน (Konrad, Herring, & Choi, 2020) เนื่องจากยุ่งมากไม่สามารถสนทนาในขณะนี้

การมอบผลัดด้วยการใช้สติ๊กเกอร์จึงเป็นความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากการสนทนาเห็นหน้ากัน และสื่อให้เห็นถึงระบบการสนทนาที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการขาดโต้ตอบโดยทันที การไม่เห็นหน้าหรือไม่ได้ยินเสียงของผู้สนทนา การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ นอกจากการใช้สติ๊กเกอร์ในการมอบผลัดแล้ว ผู้สนทนายังใช้ในผลัดการโต้ตอบกลับ เพื่อเป็นการง่าย สะดวก รวดเร็วในการสนทนาอีกด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ma (2016) ที่พบว่าเหตุผลของการได้รับความนิยมของสติ๊กเกอร์คือ สติ๊กเกอร์ประหยัดเวลาและสะดวกในการสื่อสาร เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Konrad, Herring, & Choi (2020) ที่พบว่าสติ๊กเกอร์ทั้งสะดวกและรวดเร็วในการใช้งาน

นอกจากนี้ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีอิโมจิที่ทำหน้าที่ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่นเดียวกับสติ๊กเกอร์ แต่มีขนาดเล็กกว่าสติ๊กเกอร์ ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 อิโมจิ Miedie Cute Emoji (Line store, 2021d)

13. ทั้งการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีหน่วยย่อยในผลัด ซึ่งประกอบด้วยประโยค อนุพากย์ วลี และคำ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์คือ สามารถใช้สติ๊กเกอร์และอิโมจิทดแทนการพิมพ์หน่วยย่อยในผลัดในการสนทนาได้

14. การพูดแก้ไข (repair) เกิดทั้งในการสนทนาเห็นหน้ากันและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ แต่มีลักษณะที่หลากหลาย การสนทนาเห็นหน้ากัน เมื่อผู้สนทนาด่าผิด ผู้สนทนาสามารถกล่าวซ้ำคำเดิมที่ผิด เช่น พูด “หิวยัง” เป็น “ห้วยัง” เป็นต้น ส่วนการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ผู้สนทนาสามารถพิมพ์แก้คำพูดที่ผู้สนทนาพิมพ์ผิด เช่น cream ถามอาร์ทว่า “ว่าปะะ” แล้วแก้ไขโดยใส่เครื่องหมาย * ก่อนคำที่พูดที่ผิดในข้อความถัดไปว่า *ว่าง ดังตัวอย่าง (11) หรือไม่มีเครื่องหมาย * ผู้สนทนาพิมพ์เฉพาะคำที่ผิดคือ “ว่าง” ซึ่งเป็นการแก้ไขเพียงคำเดียวที่ผิด

(11) บทสนทนาการแก้ไขคำพูดที่พิมพ์ผิดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์

93. cream: ว่าปะ

94. cream: *ว่าง

...

102. อาร์ท: มีไรครับ

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพบการแก้ไขทั้งข้อความเช่นเดียวกัน โดยพิมพ์ว่า "ว่างปะ" นอกจากนี้ จากข้อมูลพบการไม่แก้ไขคำที่ผิดเช่นเดียวกัน เนื่องจากในบริบทการสนทนาสามารถคาดเดาได้ว่าผู้สนทนากำลังพูดถึงเรื่องใด ทำให้การสนทนาดำเนินต่อไปได้เช่นเดียวกันสอดคล้องกับที่ศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2562) พบว่าการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์การเข้าใจในองค์รวมของความหมายและการเข้าใจความหมายที่ผู้สนทนาสื่อเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าการสะกดคำไม่ถูกต้อง เช่น "แล้ว" เป็น "แบ้ว" ผู้สนทนาสามารถเข้าใจว่าเป็นการสื่อถึงการกระทำที่เสร็จสิ้นแล้ว เช่น "กินข้าวแบ้ว"

นอกจากนี้ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์การลบข้อความที่ส่งไป (unsend) หากผู้สนทนาต้องการแก้ไขข้อความทั้งหมด ผู้สนทนาสามารถแก้ไขข้อความด้วยการใช้ฟีเจอร์การลบข้อความที่ส่งไป ทำให้สะดวกไม่ต้องแก้ไขเป็นคำที่พิมพ์ผิด LINE Corporation (2021) เพิ่มฟีเจอร์นี้เพื่อให้ผู้สนทนามีโอกาสได้ลบข้อความที่บางครั้งอาจไม่ควรส่งและเพื่อช่วยให้การสนทนาเกิดความเข้าใจ สบายใจมากขึ้น นอกจากนี้ หากข้อความที่พิมพ์ผิดถูกแทรกด้วยข้อความของผู้สนทนาอื่น การแก้ไขเฉพาะคำหรือบางส่วนของข้อความอาจทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีความแตกต่างจากการสนทนาเห็นหน้ากัน แต่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน รวมถึงรูปแบบของการรับผลัดในการสนทนา 14 ข้อ ทั้งระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กับระบบผลัดในการสนทนาเห็นหน้ามีความเหมือนและแตกต่างกัน โดยความแตกต่างกันเกิดจากข้อจำกัดที่เกิดขึ้นโดยระบบและสื่อที่ใช้ในการสนทนา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระบบผลัดในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์แตกต่างจากระบบผลัดในการสนทนาเห็นหน้ากัน กล่าวคือ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ผู้สนทนาไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้สนทนาคนใดส่งผลัดให้หรือรอให้ถึงจุดพึงเปลี่ยนผลัด ผู้สนทนามีสิทธิเสรีภาพที่จะพูดตลอดเวลา ผู้สนทนาสามารถเลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลา และผู้สนทนายังสามารถพูดกับคนหลายคนในเวลาใกล้เคียงกัน การมอบผลัดให้ผู้พูดคนถัดไปใช้วิธีการถามและการเรียกคล้ายกับการสนทนาเห็นหน้ากัน แต่การ

เรียกชื่อในการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีบทบาทที่สำคัญมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lunsford (1996) Cherny (1999) และ Panyametheekul, & Herring (2003) ที่พบว่า การเรียกชื่อในห้องสนทนามีบทบาทสำคัญในการสนทนาในห้องสนทนา เนื่องจากการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่มมีผู้สนทนาหลายคนเหมือนกับการสนทนาในห้องสนทนา ข้อความที่ส่งถูกส่งโดยระบบของแอปพลิเคชันไลน์ทำให้การเรียงลำดับผลัดเกิดการแทรกของคู่ถ้อยคำเสมอ รวมถึงการอ่านข้าม อ่านไม่ครบของผู้สนทนาเป็นอีกสาเหตุที่สำคัญของความเข้าใจไม่ตรงกัน (ศิริพร ปัญญาเมธิกุล, 2562) ดังนั้น การเรียกชื่อจึงเป็นเครื่องมือหรือกลไกทางภาษาที่สำคัญมากในการสนทากลุ่มหรือการสนทนาที่มีคนเป็นจำนวนมากและการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อของผู้สนทนาเป็นการเสริมให้ผู้สนทนาสามารถเห็นการมอบผลัดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนกฎการเลือกตนเองในการสนทนา เนื่องจากระบบการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์เอื้ออำนวยให้สามารถเลือกตนเองในการพูดได้ตลอดเวลาจึงทำให้เป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญของการเกิดการแทรกข้อความระหว่างคู่ถ้อยคำก่อให้เกิดความไม่ต่อเนื่องกันในการสนทนา (Herring, 1999, 2013) อย่างไรก็ตาม การสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีฟีเจอร์การตอบกลับ (LINE office blog, 2021) จึงสามารถทดแทนการไม่สามารถโต้ตอบโดยทันทีทำให้เกิดคู่ถ้อยคำเสมือนจริงเกิดขึ้น ถึงแม้ว่าคู่ถ้อยคำจริงจะห่างกันก็ตาม รวมถึงแก้ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของข้อความด้วย นอกจากนี้ ความไม่ต่อเนื่องของการสนทนามีช่องว่างที่เกิดจากการพิมพ์ข้อความของผู้สนทนา กล่าวคือ หากผู้สนทนาพิมพ์ข้อความได้ตอบซ้ำทำให้เกิดช่องว่างในการโต้ตอบของคู่ถ้อยคำนั้น รวมถึงการอ่านข้อความซ้ำของผู้สนทนา เนื่องจากผู้สนทนาไม่ได้อยู่ในไลน์ขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้คิดค้นแอปพลิเคชันไลน์ยังคงมีความพยายามสร้างฟีเจอร์และฟังก์ชันต่างๆ เพื่อให้การสื่อสารราบรื่นขึ้น (LINE Corporation, 2021) เพื่อทดแทนการสื่อสารให้สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ เช่น มีสติ๊กเกอร์และอิโมจิ การทดแทนการแทรกของคู่ถ้อยคำ โดยการมีฟีเจอร์การตอบกลับ ฟีเจอร์ @ ตามด้วยชื่อ รวมถึงฟีเจอร์ลบข้อความที่ส่งข้อความไปเพื่อลดความเข้าใจไม่ตรงกันหากผู้สนทนาพิมพ์ข้อความไม่ถูกต้อง (LINE Corporation, 2021) อย่างไรก็ตาม มีบางฟีเจอร์ เช่น อ่านแล้ว (read) ที่มีทั้งประโยชน์ คือ ทำให้ทราบว่าผู้สนทนาอีกฝ่ายอ่านข้อความแล้ว และก่อให้เกิดปัญหากับผู้สนทนาที่เห็นว่าข้อความอ่านแล้ว แต่ไม่มีการโต้ตอบกลับ ซึ่งเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีเทคนิคในการอ่านข้อความในแอปพลิเคชันไลน์โดยที่ผู้สนทนาอีกฝ่ายไม่ทราบ โดยข้อความไม่ขึ้นสถานะว่า “อ่านแล้ว” ได้เช่นเดียวกัน

ในแง่ของการสนทนาในสถานการณ์ปัจจุบันประชากรไทยเป็นจำนวนมากใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการสื่อสารดังที่ปี 2564 ไลน์ประเทศไทย (2564) ประกาศว่ามีผู้ใช้งานแอปพลิเคชันไลน์มากถึง 50 ล้านบัญชีจึงเป็นที่ชัดเจนว่าคนไทยอาศัยแอปพลิเคชันไลน์ในการสื่อสารเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การซื้อขาย ครอบครัวยุคใหม่ หรือการติดต่อส่วนตัว การเข้าใจกลไกทางภาษา รูปแบบการรับผลัด และกฎในการมอบผลัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การสื่อสารราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งยังเข้าใจปัญหาที่เกิดจากการแทรกของคู่ถ้อยคำ และสามารถเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาทั้งการส่งคำถามและได้คำตอบ จากการวิจัยของศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2562) พบว่าสาเหตุสำคัญของการเข้าใจไม่ตรงกัน (misunderstandings) ในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์เกิดจากการอ่านข้อความไม่ครบถ้วน อ่านข้ามข้อความ และการพูดแทรก การสนทนาของคนอื่นหรือมีผู้สนทนาหลายคนในเวลาเดียวกันทำให้ไม่เข้าใจว่าข้อความที่ส่งสื่อสารให้ใครหรือตอบคำถามอะไร ของใคร ดังนั้น การเรียนรู้และเข้าใจในธรรมชาติของการสื่อสารแอปพลิเคชันไลน์ การเข้าถึงระบบผลัดของแอปพลิเคชันไลน์จะทำให้ผู้สนทนาสามารถปรับตัวให้เข้ากับการสื่อสารที่ปรับเปลี่ยนในยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการสื่อสารออนไลน์มีแนวโน้มที่จะคงอยู่และเป็นการสื่อสารในกระแสหลักของยุคดิจิทัลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไลน์ประเทศไทย. (2564). LINE ประกาศผู้ใช้ครบ 50 ล้านราย ตอกย้ำความเป็นผู้นำด้านแอปฯ ที่ตอบ
 โจทย์ดิจิทัลไลฟ์สไตล์ให้กับคนไทย. ค้นจาก <https://linecorp.com/th/pr/news/th/2021/3904>
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2546). ความต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์ในห้องสนทนาไทย: การส่งผลต่อกันระหว่าง
 การเชื่อมโยงความ การมอบผลัด และความเกี่ยวข้องของเรื่องที่สนทนา. (อักษรศาสตร์ดุสิต
 บัณฑิต). ภาควิชาภาษาศาสตร์, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2558). ภาษาและอินเทอร์เน็ต. กรุงเทพมหานคร: พรินท์ คอร์เนอร์.
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2562). ความเข้าใจไม่ตรงกันในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์. *วารสารวจนะ*,
 7(1), 66-84.
- ศิริพร ปัญญาเมธิกุล. (2563). การปิดการสนทนาในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์. *วารสารภาษาและ
 วรรณคดีไทย*, 37(1), 1-30.
- Anderson, A., Bader, M., Bard, E., Boyle, E., Doherty, G., Garrod, S., Isard, S., Kowtko, J.,
 McAllister, J., Miller, J., Sotillo, C., Thompson, H., Weinert, R. (1991). The HCRC map
 task corpus. *Lang Speech* 34(4), 351–366.
- Cherny, L. (1999). *Conversation and community: Chat in a virtual world*. California: CSLI.

- Herring, S. C. (1999). Interactional coherence in CMC. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 4(4). doi: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.1999.tb00106.x>
- Herring, S. (2013). Relevance in computer-mediated conversation. In, S. Herring, D. Stein & T. Virtanen (Eds), *Pragmatics of computer-Mediated communication* (pp. 245-268). Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
- Konrad, A., Herring, S. C., & Choi, D. (2020). Sticker and emoji use in Facebook messenger: Implication for graphicon change. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 25(3), 217-235. doi:org/10.1093/jcmc/zmaa003
- Levelt, W. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. MIT Press, Cambridge, Mass., USA.
- LINE Corporation. (2021). *[Global]LINE's unsend feature launched today*. Retrieved from <https://linecorp.com/en/pr/news/en/2017/1976>
- LINE Official Blog. (2021). *Reply feature lets you quote messages and answer them directly*. Retrieved from <https://official-blog-en.line.me/archives/1072051484.html>
- Line Store. (2021a). *Let's join vaccine hero force*. Retrieved from <https://store.line.me/officialaccount/event/sticker/23708/en>
- Line Store. (2021b). *Joly*. Retrieved from <https://store.line.me/stickershop/product/1160116/en>
- Line Store. (2021c). *Popular 2020: Hello year of the rat*. Retrieved from https://line.me/S/sticker/18568?lang=en&ref=lsh_stickerDetail
- Line Store. (2021d). *Miedie cute emoji*. Retrieved from <https://store.line.me/emojishop/product/5ea4f6f383a0c368dbb3a124/en>
- Lunsford, W. (1996). *Turn-taking organization in internet relay chat*. Unpublished manuscript. University of Texas at Arlington.
- Ma, X. (2016). From internet memes to emoticon engineering: Insights from the Baozou comic phenomenon in China. In *International Conference on Human-Computer Interaction* (pp. 15–27). doi:10.1007/978-3-319-39513-5_2.
- McLaughlin, M. L. (1984). *Conversation: How talk is organized*. Newbury Park, CA: Sage.
- Panyametheekul, S. (2016). Turn organization in Thai chat rooms. In *International Symposium on Culture, Arts, and Literature* (pp. 155-167). Nagoya Institute of Technology: Japan.

Panyametheekul, S., & Herring, S. (2003). Gender and turn allocation in a Thai chat room.

Journal of Computer-Mediated Communication, 9(1). doi.org/10.1111/j.1083-

6101.2003.tb00362.x

Sacks, H., Schegloff, E. A. & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50(4), 696-735.

Investigating public signage in the border area of Nong Khai: Multilingualism at a crossroads

Rachanee Dersingh¹

Thanis Tangkitjaroenkun²

Preut Thanarat³

Received 29 November 2021

Revised 17 December 2021

Published 21 December 2021

Abstract

Nong Khai, a border town between Thailand and Laos and a major land crossing between the two nations, has increasingly experienced the changes driven by ongoing economic development. With the introduction of Asean Economic Community (AEC) where the border crossing is friendlier and more welcoming, the once laid-back province has witnessed the economic boom, the rising trades as well as the influx of visitors on both sides of the border. Inevitably, to accommodate the changing economic and hybridised demographic landscape of the area, the language on display in the province, especially around the border area, has been affected. As linguistic landscape is arguably determined by societal demands and needs, the changing linguistic landscape of Nong Khai calls for an in-depth investigation. This research therefore aims to study the public signage in the border area of Nong Khai in order to 1) identify the languages appearing on those signs and their functions and 2) language order on the signs. The data for this study came from a field survey to the First Thai-Lao Friendship Bridge, Tha Sadet Market (Indochina Market), official and non-official establishments surrounding the border post where 247 signs were collected and analysed. Findings suggest that at least 5 languages can be

---

¹ King Mongkut's University of Technology Thonburi

² King Mongkut's University of Technology Thonburi

³ Mahasarakham University

spotted on the public signs in the border areas and Tha Sadet market, the extent of which varies. English is the most preferred language on the signs in all the areas investigated.

Keywords: *Nong Khai, linguistic landscape, border, public signs*

Introduction

The visibility of language can definitely reflect the nature of a place. In a cosmopolitan city, for example, one may expect to see several languages on display in front of shops or street signs. Having bi-lingual or in some cases, multilingual signs can serve commercial, tourist or cultural interests. As Landry and Bourhis (1997) put it, public signs can express different communities' economic, political, and cultural capitals directly. Therefore, it is to no surprise that the adoption of bi and multilingual signs has become more common in the era of globalization in which political borders are more open and the influx of domestic and foreign migrants is no longer a novel phenomenon. Those signs are intended to accommodate the fast-changing demographics driven by immigration, tourism and business demand.

Given the dominating role that English is playing in our globalized society, we expect to see it as part of the modern linguistic landscape (henceforth LL) of most, if not all, corner of the world. It would be very rare to visit a town and not spot public signs with English on them despite the fact that English may not officially hold any status in the country. In Huebner's study of Bangkok's LL (2006), for instance, the visibility, variety and pervasiveness of English in 15 districts of the city was reported. Be reminded that English in Thailand has no official status and one of the former prime ministers who proposed the recognition of English as a second language was backfired with harsh criticisms. Another study conducted by Ben-Rafael, Shohamy, Amara and Trumper-Hecht (2008) showcases the LL of Israeli cities. As the findings demonstrate, English was used alongside the other two existing languages: Jewish and Arabic. It also appeared that while the two languages carried political and historical implications, English was a neutral medium, serving as a *de facto* lingua franca for non-Israeli residents. In another study, Nikolaou (2016) investigated the LL of Athens, presuming that English would not be that visible in the non-tourist areas since Greece is a monolingual country. The results suggested otherwise; English appeared as part of written multilingualism even though it was included for the aesthetic purposes.

With the ASEAN Economic Community coming into effect in 2015, the status of English is made more secure as it was selected to be the working language of the 10 member nations. The inclusion of English into the landscape helps reinforce its privilege, extend its presence beyond major cities and inevitably contribute to the written bilingualism in Thailand. We do believe however, that while major cities in Thailand such as Bangkok and Chiang Mai would have clear visibility of bilingual signs of English and Thai, remote provinces such as border areas would pose more linguistic nuisances as they are also influenced by the languages of their neighbouring countries. Bordered by Laos and Cambodia to the east, Myanmar to the west and north and Malaysia to the south, Thailand is not merely exposed to English but also to Burmese, Malay, Cambodian and Lao. Presumably, the border provinces should abundantly illustrate the diverse LL influenced by the countries to which they are adjacent. Public signs in Sadao District in Songkla, therefore, are probably multilingual, with Thai, English and Malay scripts.

In this study, we explore the LL of a border province in the Northeast of Thailand, Nong Khai (henceforth NK). It is situated by the Mekong River that separates it from the capital city of Laos, Vientiane (henceforth VT). Regarded as the gateway to ASEAN, the province houses the first Thai-Lao friendship bridge that connects Thailand to Laos and further to Vietnam. Due to its strategic geographical setting, NK is home to different group of people, both local and foreign. Our initial hypothesis is that NK's LL will capture its multiracial and multilingual demographics. It would also be interesting to compare the linguistic visibility at NK's border post with VT's one. Therefore, our study aims to respond to the following research questions:

1. *What languages appear on the signs in the border areas and Tha Sadet market of NK?*
2. *What is the language order of the signs in the border areas and Tha Sadet market of NK?*

Literature Review

There is a large pool of research on LL, its definition and its construction of a city characteristic. In this paper, we have surveyed some of the studies that are relevant to our focus. The reason why we chose to study the LL of NK is because we believed that the choices of language to be appearing on the public signs were consciously decided by those involved in the

process of sign making. Marten, Van Mensel and Gorter (2012) argue that LL studies not only the signs but also the sign makers who can make a decision as in how signs should be created, where they should be placed and who they are meant to serve. It is also posited that the hierarchies and patterns of the languages appearing on the signs are a result of manipulation at the policy level. Ivkovic and Lotherington (2009) propose the idea that cities are to be read as written texts and can therefore be treated as something that marks the city's identity and captures power relations. The two studies lead to the underlying concept of our investigation of NK's LL; signs are not just simple written texts. Instead, they help form the city's identity and reflect certain ideologies, be it linguistic, political or cultural, of the sign makers.

Modern research into area-specific LL is abundant. In this paper, we review a handful of work that was recently published and geographically diverse to emphasize the fact that LL has been done in a global scale. In Eastern Europe, for example, Gradečak-Erdeljić and Zlomislić (2014) studied the LL situation in the city of Osijek, Croatia and reported the pervasive Americanization shown through its public signs. They argued that the Americanization was so strong that it was competing with the Croatian language and culture. A study by Budarina (2017) reported the multilingual LL of Berlin where monolingual German signs were most visible, followed by bilingual ones with German-English. It was argued that while the LL of Berlin's private sector was shaped by its multiracial residents, hence multilingual signs (Turkish, Ukrainian and Greek among others), the public signs were controlled by the authorities, hence German at the top of linguistic hierarchy. In Oromia, Ethiopia, Fekede and Gemechu (2015) collected 900 signs from the three towns to analyse the ethnolinguistic vitality and found that Amharic and English were more visible than Afan Oromo, the regional government's working language. The findings reinforce the language and power ideology in which the policy from the central government is prioritized over the reality of the people and the geographical settings.

Studies on the LL of Thailand have also been continuously growing. Huebner (2006)'s study of the LL of Bangkok compared the government sector signs with the private sector signs, revealing a high degree of codemixing of Thai-English and to a lesser extent, Chinese. In Backhaus's book (2007), the author also illustrated Bangkok's Thai-English codemixing on signs. Moving north, Yanhong and Rungrung (2013) studied the LL functions in Chiang Mai's tourist attraction areas. They analysed the types of code-mixing on signs and pinpointed the

prominence of English as a world language. Five types of Thai-English codemixing were also categorised. The recent study by Prasert and Jimarkon Zilli (2019) takes us to the city of Pattaya, approximately 200 km east of Bangkok, that receives a high number of tourists from around the world. Seven coding schemes were created based on the types of business and findings were reported based on the number of languages visually displayed on signs. While one may be able to anticipate the usual codemixing of English-Thai signs, one may find it surprising to learn that monolingual signs at the infamous walking street of Pattaya were dominated by English succeeded by Arabic, Thai and Russian. Apparently, the language choice was business-oriented in nature.

The linguistic landscape of border areas is another crucial point of investigation as the choice of language on public signs can represent different political and ethnolinguistic realities. According to Landry and Bourhis (1997, as cited in Kimura, 2017), language can serve two basic functions: informational and symbolic. While the former concerns LL as a marker of geographical territory, the latter has an impact on the positive social identity of a particular ethnolinguistic group (p.49). At the Italian border town of Trieste, for example, the inclusion of Slovene in public signs demonstrated a political and ethnic tension resulting from the legal recognition of Slovene as another official language (Tufi, 2013). The competing Slovene, though not regarded as equal to Italian, was seen as a disruption to the homogeneity of Trieste's LL. Landry and Bourhis's basic functions are further expanded into the three concepts of *durability*, *permeability* and *liminality* (Kimura, 2017). Durability, corresponding to the notion of *territoriality* in border studies, emphasises the idea of language as a border demarcation marker whereas permeability and liminality, corresponding to the notion of *de-territorialization*, pinpoint how language can "transcend and obscure border lines" (p.47). In his own research, Kimura concluded that the use of German and Polish signs reminded onlookers of the fact that German and Polish are two languages without mutual understanding, hence reinforcing the demarcation of the border lines between the two nations. On the other hand, in McKiernan's study (2019), English became the most prevalent language on public signs in the Malaysian border town of Johor Bahru despite the law imposing the mandatory use of Malay. It could be because Johor Bahru has had close economic ties to Singapore and therefore, English as the language of commerce was chosen for

public and business signs, hence helping obscure the border lines between Malaysia and Singapore.

Taking how languages on signs can shed light into the space into consideration, we believed that conducting a LL analysis in NK would allow us to better understand the function of languages on display and the ideologies behind those signs in the border areas where the cultural and linguistic practices are more hybrid, creating the third space as proposed by Bhaba (2004), hence rendering the LL to be freer from that found in big cities.

Research Methodology

Data collection

The following procedures were observed in the data collection stage.

A. Collection sites

We collected signs by taking photographs in three major areas: Thai-Lao border, Lao-Thai border and Tha Sadet market. Apart from the border post, the areas that we covered were 500 metres in a walking distance, consisting of private businesses such as travel agencies, motorized vehicle services, pharmacies, coffee shops and healthcare centres.

Tha Sadet market, located 4 kilometres from the border post, also known as Indochina market, was selected for the study because the name suggested that the place would be catered specifically for tourists; therefore, we expected to see interesting multilingual signs. At the market, different businesses were available such as clothing shops, souvenir shops, restaurants, cafes and hotels.

B. Signs

We collected 257 signs from both public and private sectors, 102 of which were public and 145 of which were private. Note that the public sector included government establishments such as road signs and border stations whereas the private sector referred to privately-owned businesses such as pharmacies and restaurants. Nevertheless, 247 of the signs were used in the analysis because they were visually clear and informative to the pedestrians. These signs were either in front of the establishments or hung above the specific location. The ten signs that were excluded from the analysis were visually unclear.

C. Data analysis

Once the signs were selected, they were initially classified based on their sources: public and private. Then, the signs were divided into four categories based on the number of languages on display: monolingual, bilingual, trilingual and multilingual. In the final stage of analysis, we listed the languages on the signs, counted frequencies and observed the order pattern of the signs. For the purpose of convenience, we assigned the following abbreviations for each language: T for Thai, E for English, L for Lao, C for Chinese, F for French V for Vietnamese and M for Malay. When the abbreviations were put together to illustrate the language patterns of the signs, they were put based on the sequence of appearance and may look like, for example, TEL, standing for Thai-English-Lao.

Findings

The overall findings regarding languages use on the signs are shown in the Table 1. The most visible signs in the areas studied were bilingual, 48%, followed by monolingual, 39%, trilingual, 11%; and multilingual, 2%.

Table 1: The types of signs at the borders and Tha Sadet market

Language(s)	Signs	%
Monolingual	95	39%
Bilingual	119	48%
Trilingual	28	11%
Multilingual	5	2%
Total	247	100%

The finding shows that seven languages were used on the signs; they are Thai, Lao, English, Chinese, Vietnamese, French and Malay. Table 2 shows the most frequent use language on the sign to the least.

Table 2: Frequency of language on signs in the studied areas

Languages	Monolingual	Bilingual	Trilingual	Multilingual	Total
T	73	75	24	4	176
L	7	52	16	5	80
E	0	48	23	5	76
C	1	1	7	3	12
V	0	1	2	3	6
F	0	1	0	1	2
M	0	1	1	0	2
Total	81	179	73	21	354

The findings showed the multiple patterns of language use on the signs and it was found that bilingual signs of national language with English were found the most in both Thai-Lao and Lao-Thai borders, as shown in Table 3. However, monolingual, trilingual, and multilingual signs were more frequently appeared in Thai-Lao border compared to the other side of the border. In Thai-Lao border, signs in Thai, a combination of Thai, English and Lao and multilingual could be seen on both public and private signs. The use of Lao as a monolingual sign was less frequent and French only emerged on the multilingual signs at the Lao-Thai border. In addition, we could not spot any signs of Lao-Thai at all.

Table 3: Frequency of language on signs in Thai-Lao border, Lao-Thai border and Tha Sadet Market

Languages	Thai-Lao Border	Lao-Thai Border	Tha Sadet Market	Total
Monolingual	28	10	57	95
Bilingual	36	44	39	119
Trilingual	18	5	5	28
Multilingual	3	1	1	5
Total	85	60	102	247

Looking at the language display at Tha Sadet market, Thai as a monolingual sign could be seen the most Tha Sadet market, followed by Thai-English signs. Lao was found in only one trilingual sign. Other languages discovered on the signs at the market are Chinese, Vietnamese and Malay; however, they appeared in less than 5% of the total signs at the market. Table 4 showed a detailed summary of patterns of language use on the signs in three areas studied.

**Table 4: Summary of patterns of language use on the signs at the borders and
Tha Sadet Market**

Lang	Thai-Lao Border				Lao-Thai Border				Tha Sadet Market				Total	
	Public Signs		Private Signs		Public Signs		Private Signs		Public Signs		Private Signs			
	Qty	%	Qty	%	Qty	%	Qty	%	Qty	%	Qty	%	Qty	%
T	4	11.1	18	36.7	0	0.0	0	0.0	13	46.4	38	51.4	73	29.6
E	2	5.6	3	6.1	2	5.1	1	4.8	0	0.0	3	4.1	11	4.5
L	0	0.0	0	0.0	4	10.3	3	14.3	0	0.0	0	0.0	7	2.8
C	0	0.0	1	2.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	4.1	4	1.6
TE	16	44.4	10	20.4	0	0.0	0	0.0	13	46.4	21	28.4	60	24.3
TL	3	8.3	5	10.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	8	3.2
TC	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.4	1	0.4
TV	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.4	1	0.4
ET	0	0.0	2	4.1	0	0.0	0	0.0	1	3.6	1	1.4	4	1.6
EL	0	0.0	0	0.0	2	5.1	3	14.3	0	0.0	0	0.0	5	2.0
LT	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
LE	0	0.0	0	0.0	27	69.2	12	57.1	0	0.0	0	0.0	39	15.8
MT	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.4	1	0.4

TEL	1	2.8	4	8.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	2.0
TLE	5	13.9	4	8.2	0	0.0	0	0.0	1	3.6	0	0.0	10	4.0
ETL	2	5.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.8
TEC	1	2.8	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	2.7	3	1.2
TLC	1	2.8	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.4
TCE	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.4	1	0.4
ECT	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.4	1	0.4
LEC	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	4.8	0	0.0	0	0.0	1	0.4
LFE	0	0.0	0	0.0	2	5.1	1	4.8	0	0.0	0	0.0	3	1.2
LFV	0	0.0	0	0.0	1	2.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.4
Multi	1	2.8	2	4.1	1	2.6	0	0.0	0	0.0	1	1.4	5	2.0
TTL	36	100	49	100	39	100	21	10	28	100	74	100	.24	100
								0					7	

Discussion and Conclusion

The investigation into the LL of NK's Thai-Lao border, VT's Lao-Thai border and Tha Sadet market has revealed quite an interesting picture of how languages are manipulated and exploited to create the visual identity of the areas. Our findings show that multilingual signs were frequently used at the border and the area in the radius of 500 metres. The signs displayed a combination of Thai, English and Lao and it seems there are no fixed patterns to explain such an order.

Through our observations, even the Thai-Lao border post, under the operation of the immigration bureau, contains signs with different language orders. That is, we could see Thai-English-Lao signs (Figure 1) next to Thai-Lao-English and English-Thai-Lao (Figure 2) in a top-down order. Also what could be seen was a different language organization. One road sign features Thai in juxtaposition with Lao while English is put under the two languages (Figure 3). Looking further, we could also find a sign with Thai, English and Chinese. The private sector, on the other hand, poses even more nuisances in terms of the language display and order. Pharmacies, travel agencies, motorized transport services and parking spaces with a slightly

bigger Thai font, succeeded by Lao and English are not unusual (Figure 4). Bilingual signs are also featured without much strict order. We have both Thai-English, English-Thai and Thai-Lao. The majority of monolingual signs are in Thai with a smaller number in English.

Figure 1: Trilingual sign of TEL at the Thai-Lao border

Figure 2: Trilingual sign of ETL at the Thai-Lao border

Figure3: Trilingual sign with Thai and Lao on the same level and English below

at the Thai-Lao border

Figure 4: Trilingual sign of a pharmacy near the Thai-Lao border

On the other side of the border, however, we can observe a rather fixed pattern of language on display: monolingual signs in Lao, most bilingual signs in Lao and English with very few in English and Lao as well as trilingual signs in Lao, French and English (Figure 5). French is apparently the colonial legacy of French Indochina that ruled Laos from 1893-1954. This observation could be made in both public and private sectors. What we find most surprising is despite the fact that the border is formed by one short bridge, the Thai-Lao Friendship Bridge, once we cross the border into VT, we cannot see a single sign containing Thai at all. Upon reflection, while the Thai border is more accommodating in the inclusion of Lao in almost all public signs, be it bilingual, trilingual or multilingual, no such attempt or accommodation is to be found in the border post and shops surrounding it. We resort to Ivarsson's (2008) explanations for our discovery. It was suggested that the government's attempt to assert specifically Lao cultural identity could serve "to buttress Laos as a separate Lao space" in relation to Thailand (p.2). Therefore, a possible conclusion is that the Lao scripts are prioritized in most, if not all, signs to project the Lao identity and the Thai alphabets are removed from that culturally-specific space altogether.

Figure 5: Signs of a post office at the Lao-Thai Border: LE sign, LFE sign and LE sign

Misled by the hanging road signs and the seductive name, we explored the Tha Sadet market, or Indochina market, with hope that there would be a high degree of linguistic multiplicity on signs. Disappointed as we were, we included the market in our analysis since it in fact gave us a clearer picture of the conflicting LL situation in NK. The market is located in the centre of NK, 4 kilometres from the border post, and yet the linguistic situation is very different from that of the border post and its surrounding area. That is, half of the privately-own shop signs (51%) are monolingual (Figure 6), featuring only Thai, with only 4% English monolingual signs. The bilingual signs, both public and private, of Thai-English account for approximately 28% and only one trilingual public sign containing Lao exists altogether (Figure 7). This is a big leap from the linguistic nuances that we could identify at the border. The short distance seems to create a large gap, and therefore a different identity, in terms of LL situation. While the border areas are much more linguistically and visually hybrid as we venture to claim them as a third space, the central area of NK is linguistically predictable and much less varied. Lao could not penetrate beyond the 500 metres radius from the border despite it being spoken by the majority of NK residents and a large number of Lao visitors who regularly cross the border to run business and personal errands (Enfield, 1999, 2002).

Figure 6: A Thai monolingual sign at Tha Sadet market

Figure 7: Bilingual sign at Tha Sadet market

From our investigation, coinciding with all the previous studies reported in this paper, English emerges as the most dominating foreign language in bilingual and trilingual signs in all the areas investigated. Put aside Thai and Lao, the most prevalent languages in the areas by default, English is the most preferred language and is even chosen over other languages, such as the language of Laos' colonial history, French. The findings reinforce the widely-accepted notion that English remains the one and only language of the international community. In NK, English is way more visible than Lao, the language next door and in Laos, English is employed with the national language while Thai, the language that most, if not all, Lao nationals learn by heart through different media, is not given any visual recognition (Enfield, 1999).

It is worth mentioning briefly that Vietnamese and Chinese scripts can be spotted once in a while but where they appear is worthy of mention. We could identify the two languages on public hanging road signs signaling directions to the border and to Tha Sadet market (Figure 8) as well as in front of some private travel agencies, restaurants, hotels and shops. The inclusion of Vietnamese and Chinese in the public sector is probably an attempt to mark NK as a gateway to other nations around the Mekong. As for the private sector, having the extra two languages could serve their commercial interests.

Figure 8: Multilingual hanging road sign in NK

In conclusion, the paper investigated the LL of NK and VT's border areas as well as Tha Sadet market. We took into account the numbers and frequencies of languages on signs and we looked into the order of languages. What we did not include in our study was the details of font size or the linguistic features of the signs which could affect the way signs should be read and interpreted. Further studies, therefore, can be done on a variety of aspects including font size and linguistic features such as codemixing. The LL investigation should also cover wider areas in the Northeast such as Udon Thani, a bigger province next to NK. To gain more insight into the relevant sign makers' decision making process, interview should be conducted.

References

- Backhaus, P. (2007). *Linguistic landscape: A comparative study of urban multilingualism in Tokyo*. Multilingual Matters.
- Ben-Rafael, E., Shohamy, L., Amara, M., & Trumper-Hecht, N. (2008). Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel. *International Journal of Multilingualism*, 3(1), 7-30.
- Bhabha, H.K. (2004). *The location of culture*. Routledge.
- Budarina, L. (2017). Cosmopolitan Berlin? Interpreting the linguistic landscape of cosmopolitan city. *Scripta Neophilologica Posnaniensia*, 17, 77-88.
- Enfield, N. J. (1999). Lao as a national language. In *Laos: Culture and society* (pp. 258-290). Silkworm Books.
- Enfield, N. J. (2002). How to define 'Lao', 'Thai', and 'Isan' language? A view from linguistic science. *Tai culture*, 7(1), 62-67.
- Fekede, A., & Gemechu, T. (2015). An analysis of linguistic landscape of selected towns in Oromia: An ethnolinguistic vitality study. *Journal of Languages and Culture*, 7(1), 1-9.
- Gradečak-Erdeljić, T., & Zlomislić, J. (2014). Linguistic landscape in the city of Osijek. *HUM*, 9(1-2), 7-37.
- Huebner, T. (2006). Bangkok's linguistic landscapes: Environment print, codemixing and language change. *International Journal of Multilingualism*, 3(1), 31-51.
- Ivarsson, S. (2008). *Creating Laos: The making of a Lao space between Indochina and Siam, 1860-1945*. NIASpress.
- Ivkovic, D., & Lotherington, H. (2009). Multilingualism in cyberspace: Conceptualizing the virtual linguistic landscape. *International Journal of Multilingualism*, 6(1), 17-36.
- Kimura, G.C. (2017). Signs of de-territorialization? Linguistic landscape at the German-Polish border. *Eurasia Border Review*, 8(1), 45-58. <https://doi.org/10.14943/ebr.8.1.45>
- Landry, R., & Bourhis, R.Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16(1), 23-49.
- Marten, H.F., Van Mensel, L., & Gorter, D. (2012). Studying minority languages in the linguistic landscape. In D. Gorter, H.F. Marten & L. Van Mensel (Eds.). *Minority languages in the linguistic landscape* (pp. 1-15). Palgrave-MacMillan.

- McKiernan, T. (2019). The linguistic landscape of a Malaysian border town: How English language is allowed to thrive outside of the law. *English Today*, 37(4), 1-12.
<https://doi.org/10.1017/S0266078419000506>
- Nikolaou, A. (2016). Mapping the linguistic landscape of Athens: The case of shop signs. *International Journal of Multilingualism*, 14(2), 160-182.
- Prasert, K., & Jimarkon Zilli, K. (2019). A linguistic landscape analysis of Pattaya, Thailand's sin city. *Discourse and Interaction*, 12(1), 75-99.
- Tufi, S. (2013). Shared places, unshared identities: Vernacular discourses and spatialised constructions of identity in the linguistic landscape of Trieste. *Modern Italy*, 18(4), 391-408.
<https://doi.org/10.1080/13532944.2013.802411>
- Yanhong, M., & Rungrung, A. (2013). Chiang Mai's linguistic landscape in the tourist attraction areas: A study on the English language use on signs. *Sakthong: Journal of Humanities and Social Sciences*, 19(2), 59-70.